

8
Útlum ve strojírenství
se prohloubil

16
Náklady na peníze
rostou

18
Petr Klauza:
Sčítání bývá
odrazovým můstkem

30
Karel Štencl:
Denně se změní více
než osm tisíc prvků

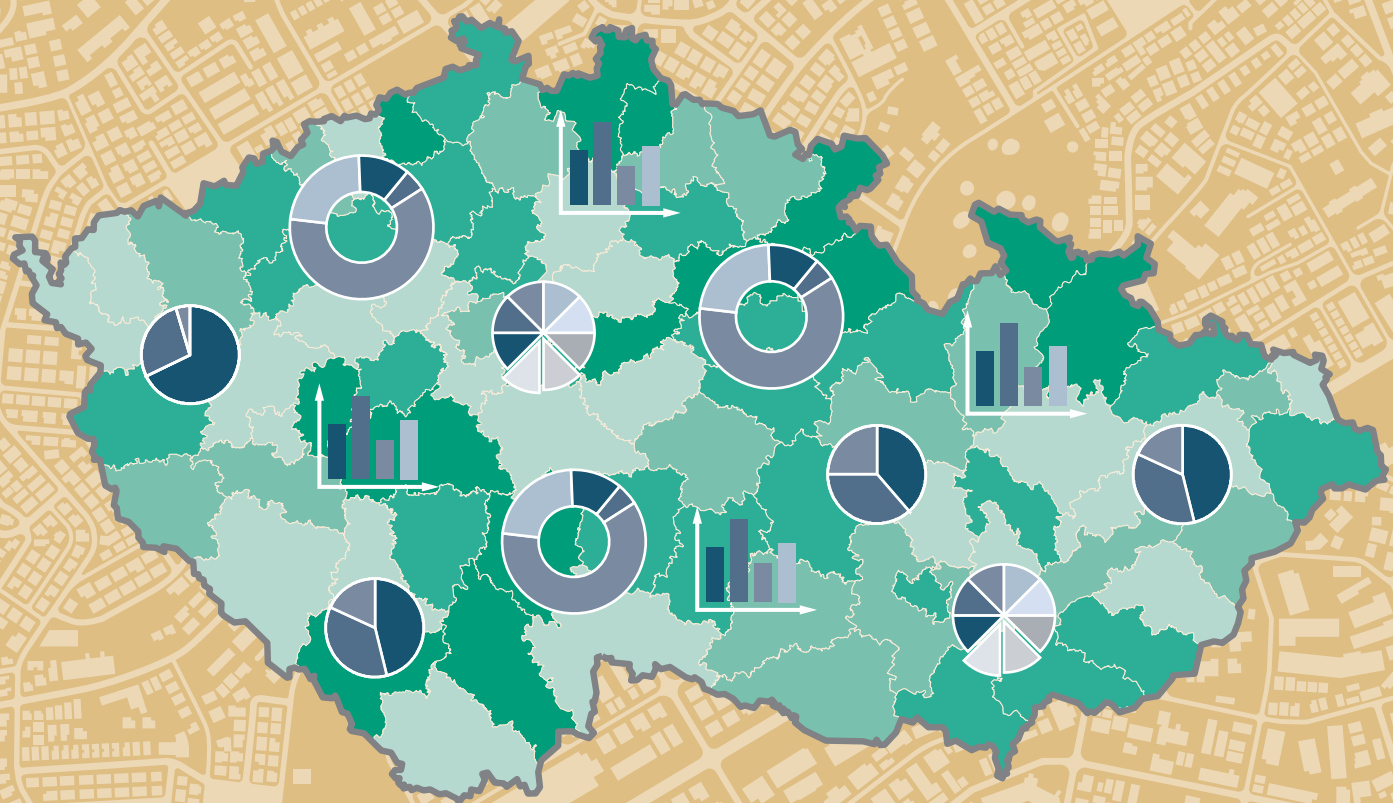

40
Zaměstnance školí
v IT čtvrtina podniků

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

03 | 2025 – ROČNÍK 15

TÉMA

Statistika území

- Mapa Česka řečí čísel
- Kolik je na zemi cest?
- Voda z Česka teče do tří moří

78 871 km²

je rozloha České republiky.

Celková délka naší státní hranice je 2 290,2 km a budov s číslem popisným je zde evidováno 2 498 584.

Statistika v mapách

Statistický geoportál

Statistické
údaje vztažené
k území

Demografická data,
pohyb obyvatel,
výsledky voleb
a mnoho dalšího

Názorně,
přehledně,
srozumitelně

geodata.csu.gov.cz

Statistika a geografie

Milí čtenáři,

vítám vás u nového čísla časopisu Statistika & My, které se tentokrát zaměřuje na fascinující téma statistiky území. Geografické umístění ovlivňuje nejen fyzické podmínky života, jako je klima a dostupnost zdrojů, ale také sociální a kulturní aspekty. Místo, kde člověk žije, formuje své zvyky, tradice a hodnoty. V tomto vydání vám přinášíme po-

drobný pohled na různé aspekty geografických dat a jejich využití v praxi.

Začínáme rozhovorem s vedoucím oddělení statistických územních jednotek ČSÚ Petrem Klaudou, který přibližuje význam a využití Registru sčítacích obvodů a budov. Dozvíte se, jaké údaje tento registr obsahuje a jak se udržuje aktuální. Zajímavé jsou také informace o Statistickém geoportálu, který umožňuje vizualizaci geografických dat.

V příspěvku Dagmar Pospíšilové se podíváme na obhospodařovanou zemědělskou půdu v Česku a vývoj její struktury a rozlohy od roku 2002. Kromě podílu orné půdy, vinic, chmelnic či sadů článek také ukazuje, jakou část půdy a jaké typy pozemků u nás zemědělci obhospodařují v ekologickém režimu.

Nezapomněli jsme ani na dopravní infrastrukturu. V rámci tématu přinášíme informace, kolik kilometrů silnic, dálnic a železničních tratí se nachází na území České republiky nebo jaké jsou u nás nejstarší a nejdelší turistické trasy.

Velmi doporučuji rozhovor s předsedou Českého úřadu zeměměřického a katastrálního Karlem Štenclem, který čtenáře seznamuje s rozsahem činností tohoto úřadu. Dozvíte se mimo jiné, kolik záznamů je evidováno v Registru územní identifikace, adres a nemovitostí a jak náročné je tento registr spravovat. Karel Štencel rovněž hovoří o informačním systému Digitální mapy veřejné správy a o novém Portálu katastru a zeměměřictví.

Pokud si nejste jistí, zda byste uměli v kvízu správně odpovědět například na otázky, jakou má Česká republika rozlohu, kolik procent zabírají v Česku vodní plochy či kolik katastrálních území u nás je, tak nahlédněte do článku s názvem Mapa Česka řečí čísel.

Doufám, že vás nové číslo časopisu Statistika & My zaujme a přinese vám mnoho užitečných informací. Přeji vám příjemné čtení!

EVA KRUMOVÁ

1. místopředsedkyně ČSÚ

STATISTIKA ÚZEMÍ

- 21** Mapa Česka řečí čísel
- 23** Krajina, která nás živí
- 26** Kolik je na zemi cest?
- 28** Voda z Česka teče do tří moří

UDÁLOSTI

- 4** Data ze sčítání v nové publikaci
- 4** Užitečné novinky
- 4** Sociální síť jednotně
- 5** O genderu v Tallinu
- 5** Den otevřených dat
- 5** Statistiky ČSÚ slouží školám
- 5** Statistici na konferenci
- 5** Doplnění informace

ZE SVĚTA

- 6** Domácnosti veteránů v Kanadě
- 7** Co patří do spotřebitelského koše v Jižní Africe
- 7** Sezonnost úmrtnosti se v Německu vrací do normálu

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 8** Útlum ve strojírenství se prohloubil
- 12** Plocha ozimů s minimálními změnami

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 13** Trh práce v EU zůstává stabilní

LIDÉ A SPOLEČNOST

- 14** Domácnosti v Polsku jsou početnější

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

- 16** Náklady na penze rostou
- 40** Zaměstnanec školí v IT čtvrtina podniků

ROZHOVOR

- 18** Sčítání bývá odrazovým můstkem
- 30** Denně se změní více než osm tisíc prvků

ANALÝZA

- 36** Vazby na země mimo EU posílily

HISTORIE

- 38** Na počátku demografie

KRÁTCE

Ve dnech 28. až 30. května se v prostorách Krajského úřadu Jihočeského kraje uskuteční tradiční konference České demografické společnosti, jejímž spolupředatelem je Český statistický úřad. Konference je určena nejen demografům, ale i statistikům, geografům, sociologům, stejně jako dalším pracovníkům akademické, státní i soukromé sféry. Mimo odborný program zde bude prostor i pro neformální setkání účastníků.

 czechdemography.cz

Zdeněk Lejsek z oddělení statistiky cestovního ruchu a životního prostředí ČSÚ prezentoval data o cestovním ruchu na online semináři Akademie cestovního ruchu organizovaném ve spolupráci agentury CzechTourism a ČSÚ. Kromě představení aktuálních dat o cestovním ruchu se na semináři hovořilo také o tom, jak tato data využívat v praxi a jaký dopad má turistický ruch na ekonomickou situaci země.

V květnu se uskuteční studijní návštěva statistiků ze Severní Makedonie v ČSÚ. V Praze si budou rozšiřovat znalosti v oboru krátkodobých podnikových statistik.

Data ze sčítání v nové publikaci

ČSÚ zveřejnil publikaci s klíčovými údaji o území Česka ze Sčítání 2021.

Datová publikace Základní informace o vybraných územních celcích podle výsledků sčítání lidu 2021 navazuje na podobné výstupy z předchozích cenzů. Soubor tabulek nabízí vybrané údaje z posledního sčítání v podrobném regionálním členění. Informace o struktuře obyvatelstva, domovního a bytového fondu, o domácnostech a o vyjížděče do zaměstnání a do škol jsou uspořádány do samostatných tabulek za regiony soudržnosti, kraje, okresy, správní obvody obcí s rozšířenou působností, obce a městské části, a také za Českou republiku jako celek.

Publikace je dostupná na webech ČSÚ a Sčítání 2021. Data za všechny územní celky až do úrovně

obcí a městských částí/obvodů jsou k dispozici rovněž ve Veřejné databázi ČSÚ. Zájemci je mohou prohlížet a stahovat bez nutnosti registrace zcela zdarma.

 bit.ly/4iuF9QZ

Užitečné novinky

Na webu ČSÚ přibyly dvě nové stránky.

Stránka s názvem EduStat je určena pro pedagogy, studenty a všechny zvědavé zájemce o svět dat. Uživatelé na ní najdou materiály, které pomáhají porozumět statistikám a podporují jejich efektivní využívání při výuce, studiu, ale i v běžném rozhodování. Stránka obsahuje užitečné statistické podklady pro seminární práce a úkoly, infografiky a vizualizace dat, které názorně a přehledně přibližují statistické výstupy, a také zajímavé články a publikace psané srozumitelnou formou. Její součástí je rovněž přehled aktuálních projektů a soutěží pro žáky a studenty, které ČSÚ organizuje nebo se na jejich organizaci podílí. Na EduStat statistika rozhodně není nuda. Stránku najdete na csu.gov.cz/edustat/domov.

Další novinkou webu ČSÚ je záložka Metodika na hlavní stránce. Po jejím rozkliknutí se objeví na jednom místě přehledně uspořádané metodické

materiály k jednotlivým oblastem statistiky, klasifikace a číselníky používané ČSÚ, a také databáze metainformací. Zájemci o podrobnější vysvětlení pojmů a postupů užívaných v oficiální statistice tak nemusejí požadované informace složitě hledat v jednotlivých rubrikách, ale vše najdou pohodlně přímo z domovské stránky.

Sociální sítě jednotně

Na začátku března došlo ke sjednocení názvů profilů ČSÚ na sociálních sítích. Všechny nyní končí výrazem „czstatistika“.

 x.com/czstatistika

 instagram.com/czstatistika

 youtube.com/@czstatistika

 linkedin.com/company/czstatistika

O genderu v Tallinu

V estonském hlavním městě Tallinu proběhne 15. až 17. října konference s názvem Generations & Gender Programme. Na konferenci vystoupí vědkyně pracující s daty z generačních a genderových studií. Diskutovat se bude nejen o výsledcích jejich práce, ale také o metodickém přístupu k řešení různých otázek. Akce bude příležitostí k setkání s odborníky na genderově zaměřený výzkum a seznámení s nejnovějšími

poznatky a závěry vědeckých prací z tohoto oboru. Podrobné informace a přihlašovací formulář najdete na

bit.ly/3DcKI7J

Den otevřených dat

Lepší využívání otevřených dat lze zajistit spoluprací a výměnou zkušeností mezi poskytovateli a uživateli.

Oficiální portál pro evropská data (data.europa.eu) pořádá ve dnech 19.–20. března Dny otevřených dat EU. Cílem akce je spojit poskytovatele a uživatele dat, profesionály i laiky z celého světa a umožnit vzájemnou výměnu zkušeností v překotně se vyvíjející oblasti. V rámci programu vystoupí řada osobností, které data vytvářejí, publikují nebo užívají při své práci. Představí se úspěšné projekty postavené na otevřených datech, diskutovat se bude o výzvách, které jsou se získáváním a využíváním velkých datových souborů spojeny a pozornost se zaměří i na způsoby a metody zvyšování datové gramotnosti.

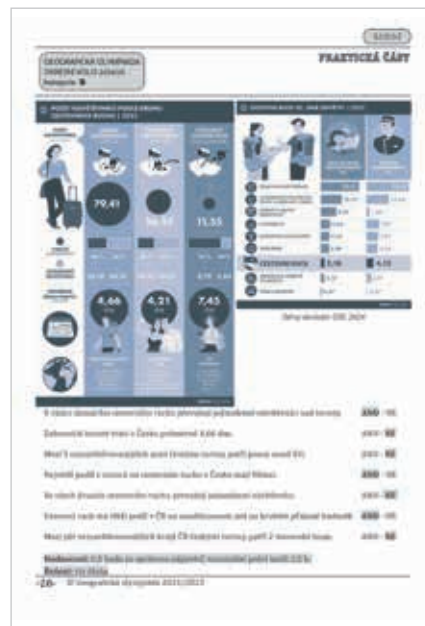
Dny otevřených dat budou probíhat v Evropském kongresovém centru v Lucemburku a program bude streamován online. Pro sledování streamu není třeba se registrovat, připojení k přenosu je zdarma na odkaze

bit.ly/4idNkB1

Statistiky ČSÚ slouží školám

Infografika ČSÚ s tématem cestovního ruchu se stala podkladem pro jednu z úloh Geografické olympiády pro žáky a studenty základních a středních škol. Soutěž organizuje katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Probíhá ve čtyřech národních kolech, na která navazují dvě mezinárodní. Je určena pro děti se zájmem o zeměpis, přírodu, lidskou společnost a události u nás i ve světě.

Účast na Geografické olympiádě přináší možnost získat nové zkušenosti a vědomosti z geografie, zábavu, soutěžení a nové kamarády. Úspěšní účastníci celostátního kola se mohou zúčastnit Letní školy geografické olympiády a na vítěze čekají zajímavé ceny. Nejlepší řešitelé krajského a celostátního kola jsou také přijímáni na většinu geografických studijních oborů na českých vysokých školách bez přijímacích zkoušek.

Statisticy na konferenci

Ivana Jankovičová a Barbora Maňasová z oddělení rozvoje a metodiky registrů a ředitel odboru obecné metodiky Petr Eliáš vystoupili na konferenci Statistika kultury 2030, kterou v únoru pořádalo Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. Ivana Jankovičová a Barbora Maňasová účastníkům popsaly, jak ČSÚ zjišťuje a v Registru ekonomických subjektů zaznamenává

údaje o ekonomické činnosti podnikajících osob nejen v kultuře. Petr Eliáš představil mezinárodní klasifikaci ekonomických činností NACE a její českou verzi CZ NACE. Hovořil také o důvodech a procesu provádění revizí klasifikace i o dopadech revize na podnikající subjekty.

Konference probíhala online a sledovalo ji okolo 55 účastníků.

Doplnění informace

V článku „České hudební nástroje mají ve světě dobrý zvuk“ v čísle 2/25 jsme uvedli, že firma Amati uzavřela dceřiný provoz v Hradci Králové, kde ukončila produkci dechových nástrojů značky V. F. Červený. K této informaci doplňujeme, že výroba těchto dechových nástrojů pokračuje nadále v Kraslicích.

Za uveřejnění neúplné informace se čtenářům omlouváme.

KRÁTCE

Nový Zéland v sezoně 2024 (končící v listopadu) vyvezl kiwi v hodnotě 3,5 mld. dolarů. Hodnota vývozu této komodity tak meziročně vzrostla o 1 mld. dolarů (44%). Kiwi tvořilo 73% vývozu ovoce za rok. Následovala jablka, která představovala 21% (979 mil. dolarů). Sezona kiwi trvá obvykle od března do listopadu.

bit.ly/40Zkajs

Evropské statistické fórum, které se konalo letos v polovině ledna v Bruselu, bylo zaměřeno na odstraňování nedostatků v údajích o změně klimatu. Mezi probíraná témata patřila stávající opatření ke zmírnění emisí uhlíku, energetická stopa a související rizika.

V průběhu dvou dnů se tvůrci oficiálních statistik a zástupci průmyslu, akademické obce i uživatelů zapojili do diskuzí o otázkách souvisejících s udržitelným rozvojem, veřejnými výdaji a financováním v oblasti klimatu, a také o nových metodikách a ukazatelích pro hodnocení rizik.

bit.ly/42JQTL4

Domácnosti veteránů v Kanadě

Kanadský statistický úřad zkoumal klíčové sociodemografické charakteristiky rodin příslušníků v aktivní službě a veteránů. Studie se rovněž zaměřila na vybrané charakteristiky partnerských protějšků sloužících příslušníků.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

Podle výsledků sčítání lidu z roku 2021 žilo v Kanadě 345 180 rodin, v nichž alespoň jeden člen byl bývalý nebo aktivní voják. To představovalo 3,4% všech kanadských rodin. Více než 8 z 10 vojenských rodin (84,5%) tvořily rodiny veteránů a 15,5% rodiny aktivních (sloužících) vojáků. Uvádí to studie „Portrét vojenských rodin v Kanadě ze sčítání lidu v roce 2021“.

Většinu (87%) rodin veteránů tvořily dvojice, v nichž jeden z manželů nebo partnerů byl veteránem a druhý neměl žádné vojenské zkušenosti. Tyto dvojice buď neměly děti, nebo se jejich děti již osamostatnily. V 6% rodin veteránů měli zkušenosti se službou v armádě oba dospělí a 6% tvořily rodiny s dětmi s jedním rodičem veteránem.

Většina domácností aktivních vojáků byla tvořena rodičovským párem, s nímž žilo alespoň jedno dítě. V roce 2021 tvořily 74% aktivních vojenských rodin páry, v nichž jeden z rodičů sloužil a druhý neměl vojenskou zkušenost. Následovaly párové rodiny, v nichž sloužili oba rodiče (12%), a párové rodiny, v nichž jeden z manželů nebo partnerů sloužil a druhý byl veterán (7%). Rodiny, v nichž je pouze jeden rodič, a ten je v činné službě, tvořily 7% aktivních vojenských rodin.

Vojenské rodiny se od ostatních kanadských rodin v mnoha ohledech lišily. To je nepochybně způsobeno odlišnou věkovou strukturou vojenské a nevojenské populace. V populaci ve věku 17 a více let byl v roce 2021 průměrný věk sloužících

členů 35,7 let, zatímco u nevojáků to bylo 48,3 let a u veteránů 60,0 let.

V čele vojenských neúplných rodin stáli v roce 2021 častěji muži než v čele ostatních neúplných rodin. Zatímco většinu (77,9%) nevojenských neúplných rodin vedly ženy, 54,4% neúplných rodin aktivních vojáků a 64,2% neúplných rodin veteránů vedli muži. Převaha mužů v čele vojenských neúplných rodin může souviset s mnohem větším zastoupením mužů v populaci vojáků v činné službě (81,3%) i v populaci veteránů (84,1%).

Podíl párů stejného pohlaví byl v roce 2021 mírně vyšší mezi páry aktivních vojáků (1,6%) než mezi páry nevojáků (1,2%) a veteránů (1,2%).

Vojenský personál se během své kariéry často musí opakovaně stěhovat, aby reagoval na organizační a operační potřeby. To se odráží v míře mobility rodin vojáků. V roce 2021 žila téměř polovina (48%) osob z dvojic, v nichž byl alespoň jeden aktivní voják, v jiné obci než při předchozím sčítání v roce 2016. Tento podíl byl více než dvakrát vyšší než u osob v párech veteránů (18%) nebo nevojenských párů (17%). Podobné trendy byly pozorovány i u neúplných vojenských rodin. Mezi těmito rodinami žila v roce 2021 více než třetina (36%) sloužících rodičů v jiném městě než před pěti lety, ve srovnání s téměř každou pátou rodinou veteránů (19%) a téměř každou šestou rodinou nevojáků (16%).

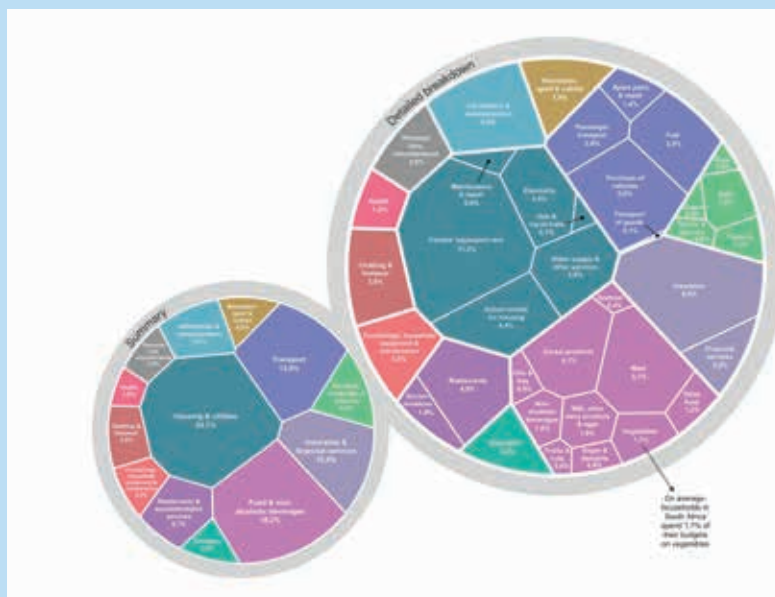
bit.ly/40ZOpWd

Co patří do spotřebitelského koše v Jižní Africe

Statistický úřad Jižní Afriky změnil koš zboží a služeb používaný k měření spotřebitelské inflace a upravil váhy jednotlivých položek.

Do koše byly z potravin nově zařazeny např. rýže basmati, masové placičky, kuřecí nugety a hotová jídla. K odstraněným položkám patří ochucené mléko, mražené bramborové lupínky, a pro mnohé poněkud překvapivě také mouka a mletá káva/kávová zrna. Ve spotřebitelském koši už nadále nejsou toustovače a sendvičovače, tužkové baterie či voskový krém na boty.

Do zdravotnické části koše byly přidány výdaje na služby ortopedů, optometristů, fyzioterapeutů, pořízení brýlí či úhrady za lůžková zařízení dlouhodobé péče. Naopak v koši již nejsou zahrnuty zdravotnické služby veřejného sektoru. Nárůst služeb elektronického zdravotnictví zajistil jejich zařazení jako nové položky. Do kategorie dopravy byla přidána služba školní dopravy. Řidičské průkazy a pronájem poštovních schránek se do této kategorie již nedostaly.

Poplatky za pevnou linku a satelitní televizní dekodéry byly nahrazeny platbami za streamovací služby, modemy a routery, powerbanky či nabíjecí kabely.

V rámci úpravy bylo přidáno 71 nových produktů, 53 produktů bylo odstraněno a 29 produktů bylo reorganizováno

sloučením, rozdělením nebo přeřazením. Celkem je nyní ve spotřebitelském koši 391 produktů namísto původních 396.

bit.ly/3CDeJxc

Sezonnost úmrtnosti se v Německu vrací do normálu

Podle předběžných výsledků německého statistického úřadu překročil v Německu v roce 2024 počet zemřelých o necelé 3 tisíce hranici jednoho milionu osob. Oproti předchozímu roku se snížil o 2,5 %.

Vzhledem k rostoucímu podílu starších osob v populaci se v Německu již více než 20 let očekává každoroční nárůst počtu úmrtí. Až do začátku pandemie koronaviru ovšem docházelo vlivem rostoucí střední délky života k oslabení efektu stárnutí. V pandemických letech 2020 až 2022 byl nárůst počtu úmrtí výraznější a střední délka života klesala. První výsledky pro rok 2024 nyní ukazují, že počet zemřelých se v roce 2024 meziročně snížil a střední délka života opět zamířila vzhůru.

Během koronavirové pandemie se objevil sezonní vzorec, kdy počet úmrtí výrazně vzrostl na konci roku, a to v neobvyklém rozsahu ve srovnání s roky před pandemií. Tento vzorec je zohledněn v současném srovnání počtu úmrtí v roce 2024 s průměrnou hodnotou čtyř předchozích let 2020

až 2023. Skutečnost, že počet zemřelých v prosinci 2024 byl nyní relativně nízký, tak naznačuje návrat k sezonnímu vzorci pozorovanému téměř ve všech letech před pandemií.

bit.ly/3Er2u7t

Útlum ve strojírenství se prohloubil

Strojírenství v Česku i v zemích EU loni kvůli oslabení celkové poptávky po investicích uvízlo v hlubší recesi. Podle předstihových ukazatelů z konce roku 2024 není zatím změna trendu v blízkém dohledu.

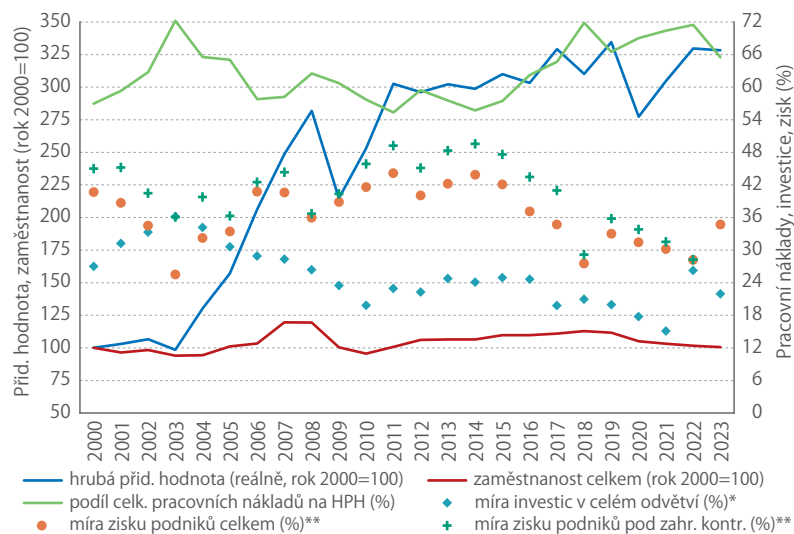
**JIŘÍ
KAMENICKÝ**
analytik ČSÚ

Strojírenství představuje v Česku významný tradiční, exportně zaměřený průmyslový obor. Obdobně jako kovodělný a elektronický průmysl či výroba dopravních prostředků je zacíleno na tvorbu produktů investiční povahy. Z celkového počtu 4,6 tisíce aktivních ekonomických strojírenských subjektů převažují u nás střední a velké podniky, role drobných podnikatelů je zcela okrajová. Nejvíce podniků působí ve výrobě zdvihacích a manipulačních zařízení, v klíčových

výkonových ukazatelích (produkce, tržby, přidaná hodnota, zaměstnanost) zaujímá ovšem největší váhu výroba průmyslových chladicích a klimatizačních zařízení. V zásadě je ale strojírenství diverzifikované – rozvinutá je i produkce motorů, turbín, čerpadel, kompresorů a potrubních armatur, stejně jako výroba speciálních strojů pro zemědělství, lesnictví, těžbu, stavebnictví, potravinářský, textilní či kovodělný průmysl. Strojírenství tvoří dlouhodobě 7 % hrubé přidané hodnoty (HPH) celého průmyslu (a 2 % tuzemské ekonomiky) a téměř 9 % se podílí na zaměstnanosti. Pracovní trh je více specializován na tento obor v krajích Plzeňském, Libereckém a Pardubickém, což jsou současně i regiony celkově výrazně průmyslově orientované. Necelé tři pětiny HPH vytvářejí podniky pod zahraniční kontrolou, podobnou váhu mají i v celém průmyslu.

PŘIDANÁ HODNOTA, ZAMĚSTNANOST, PRACOVNÍ NÁKLADY, MÍRA INVESTIC A ZISKU VE STROJÍRENSTVÍ V ČESKU

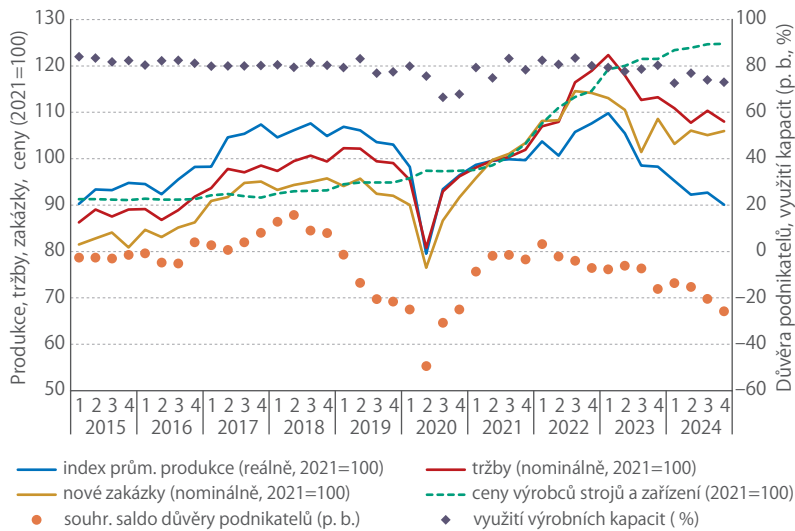

* Podíl hrubé tvorby fixního kapitálu na hrubé přidané hodnotě
** Podíl hrubého provozního přebytku na hrubé přidané hodnotě
Zdroj: ČSÚ

CITLIVOST NA VÝKYVY INVESTIČNÍ POPTÁVKY

Produkce strojírenství má výrazně procyklický charakter a přímo závisí zejména na kondici tradičních výrobních odvětví primárního a sekundárního sektoru ekonomiky. Největší rozmach zažilo strojírenství po vstupu Česka do EU v konjunkturním období 2004 až 2008, kdy patřilo k nejrychleji rostoucím průmyslovým oborům. HPH se zde reálně ztrojnásobila a zaměstnanost vzrostla o čtvrtinu. Za globální hospodářské recese v letech 2009 a 2020 ovšem produkce i HPH propadaly dvojnásobně vyšším tempem než v celém tuzemském průmyslu. Naopak v období mělké, ale relativně dlouhé tuzemské recese

VYBRANÉ UKAZATELE VE STROJÍRENSTVÍ V ČESKU

Pozn.: Všechny ukazatele (kromě cen výrobců) jsou sezonně očištěny

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

(2012–2013) produkce strojírenství mírně rostla, k čemuž pomohla zejména solidní zahraniční poptávka opírající se o teritoriálně diverzifikovanou skladbu obchodních partnerů.

V období po ústupu pandemie (2021–2022) došlo k rychlému zotavení investiční aktivity v ekonomice, a to včetně investic do strojů a zařízení, u nichž bylo oživení ještě výraznější. Z toho profitovalo strojírenství, jehož produkce i HPH se v roce 2023 vrátily na předkrizovou úroveň roku 2019. Jinak tomu bylo se zaměstnaností, jež v posledních letech plynule klesala. V roce 2023 pracovalo ve strojírenství po přepočtu na plné úvazky 124 tisíc osob. Za čtyři roky došlo k poklesu o 9,6 %, přitom v celém průmyslu se zaměstnanost snížila „jen“ o 4,4 % a v úhrnu za celou ekonomiku naopak o 0,7 % vzrostla. Míra

zisku strojírenských podniků, vyjádřená podílem hrubého provozního přebytku na přidané hodnotě, se v roce 2023 meziročně zvýšila a lehce překonala úroveň z konce minulé dekády. Přesto zůstává její hodnota (35 %) zřetelně pod úrovní celého průmyslu (49 %) i drtivě většiny oborů vyrábějících investiční produkty. Podobně jako v průmyslu, vykazují také ve strojírenství nejvyšší ziskovost podniky pod zahraniční kontrolou. Po roce 2017 se však rozdíl mezi firmami ovládanými zahraničními vlastníky a těmi z tuzemska v tomto odvětví citelně snížil.

POKLES PRODUKCE SE LONI PROHLoubIL

Narůstající geopolitické napětí spolu s pádivou inflací postupně během roku 2022 zadusily hospodářský růst a uvrhly tuzemskou i evropskou ekonomiku do dlouhodobější stagnace. To vedlo k oslabení investiční aktivity. Zatímco ještě v roce 2022 vzrostly v tuzemské ekonomice investice do strojů a zařízení (bez dopravních prostředků a ICT) meziročně reálně o 20 %, následující rok pouze stagnovaly. V Německu, kam míří dlouhodobě třetina exportu českého strojírenství, klesaly dokonce v obou letech (–0,1 %, resp. –4,2 %). Potíže tuzemských výrobců na sebe nenechaly dlouho čekat. Saldo důvěry podnikatelů v tomto oboru se snížilo již během léta roku 2022 a nominální hodnota nových zakázek ve strojírenství ve 4. čtvrtletí téhož roku mezikvartálně klesla. Zatímco v roce 2023 oslabovala hlavně zahraniční poptávka, rok poté především domácí. V roce 2023 se průmyslová produkce ve strojírenství meziročně snížila jen mírně (–1,4 %) a v zásadě držela tempo s vývojem celého průmyslu, ovšem v dalším roce se propadla o 10,2 %, což bylo více než ve většině energeticky mnohem náročnějších oborech, např. hutnictví. Ačkoli loňský propad strojírenství nedoznal hloubky z let 2009 nebo 2020, šlo spolu s těžbou

LEDEN 2025

–0,6 %

PRŮMYSL

Průmyslová produkce v lednu 2025 po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně klesla o 0,6 %. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziročně nižší o 0,3 %.

+2,8 %

MALOOBCHOD

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů se v lednu reálně meziročně zvýšily o 2,8 %. Výjimkou byly specializované prodejny s ICT a s výrobky pro domácnost.

+8,2 %

STAVEBNICTVÍ

Stavební produkce v lednu meziročně vzrostla o 8,2 %. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziměsíčně nižší o 1,2 %.

+3,1 %

SLUŽBY

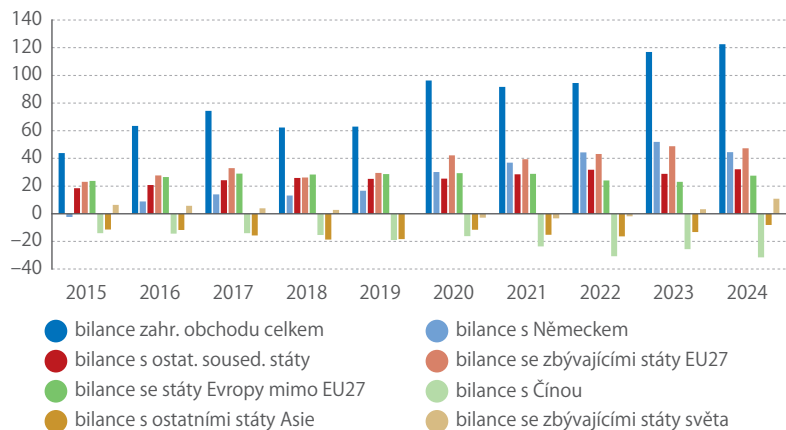
Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů se v lednu reálně meziročně zvýšily o 3,1 %. Nejvýrazněji rostla sekce doprava a skladování, a to o 5,6 %.

+9,1 %

CESTOVNÍ RUCH

V prvním měsíci letošního roku se počet ubytovaných hostů v hotelích meziročně zvýšil o 9,1 % a počet přenocování vzrostl o 8,4 %.

BILANCE ZAHRANIČNÍHO OBCHODU ČESKA SE STROJI A ZAŘÍZENÍMI (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

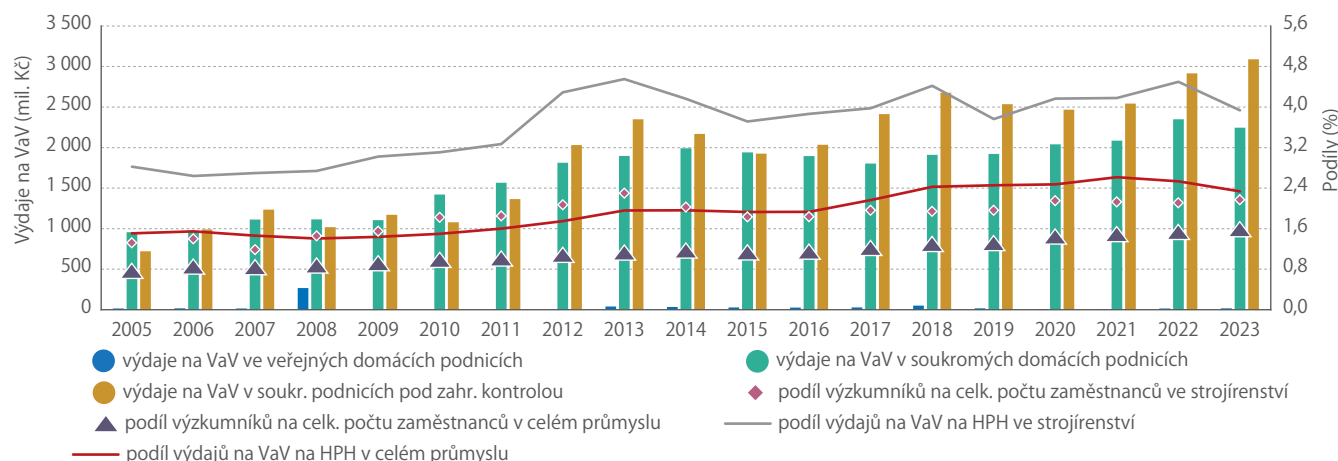
uhlí o nejvýraznější útlum z bezmála třiceti hlavních průmyslových oborů. Podílely se na něm prakticky všechny segmenty strojírenství.

Z mezikvartálních srovnání produkce je patrné, že situace se nelepšila ani na sklonku loňského roku. Nominální tržby se i přes pokračující mírný růst výrobních cen strojů dále snižovaly a celková důvěra podnikatelů dosáhla v tomto oboru čtyřletého minima. Plných 63 % podnikatelů uvedlo jako jednu z růstových bariér nedostatečnou poptávku (v celém zpracovatelském průmyslu 49 %). Nepříznivý vývoj oboru dopadá i na zaměstnance. V 1. až 3. čtvrtletí 2024 se jejich meziroční úbytek prohloubil na 3,5 % a tempo růstu jejich průměrné mzdy zvolnilo na 6,6 % (poprvé po třech letech bylo nižší než v celé ekonomice). I tak stále průměrná měsíční mzda ve strojírenství (45,3 tis. Kč) velmi mírně převyšovala hladinu v celém průmyslu i ekonomice.

PŘEBYTEK ZAHRANIČNÍHO OBCHODU NARŮSTAL

Z Česka se dlouhodobě vyváží okolo 70 % zde vytvořené strojírenské produkce, zhruba o 10 p. b. více než v celém zpracovatelském průmyslu. Loni se z Česka vyvezlo strojírenské zboží nominálně za 508 mld. Kč.

VĚDA A VÝZKUM VE STROJÍRENSTVÍ V ČESKU

Zdroj: ČSÚ

I když se export poprvé po roce 2023 meziročně snížil (o 2,5 %, hlavně vinou slabší poptávky z Německa a Itálie), celkový přebytek obchodu vlivem hlubšího útlumu importu (-4,6 %) vzrostl na rekordních 123 mld. Kč. Kladná bilance přetrvává s drtivou většinou obchodních partnerů z Evropy (hlavně s Německem a Slovenskem), ale i s USA. Naopak schodek je typický pro obchod s asijskými státy, zejména s Čínou, kde loni dosáhl rekordních 32 mld. Kč. V celkovém obchodu dosahuje Česko v posledních letech největší přebytky u chladicích a klimatizačních zařízení, čerpadel, kompresorů a dále strojů pro těžbu, dobývání a stavebnictví. Naopak schodek přetrvává hlavně u ložisek, ozubených kol, převodovek, kancelářských a kovoobráběcích strojů, a také u zemědělských a lesnických strojů. Loni směřoval strojírenský export z Česka do více než 170 zemí světa, 63 % šlo do států eurozóny, resp. 74 % do celé EU (především do Německa, na Slovensko, do Francie a Polska). Mimo Evropu „putovalo“ již 17 % celkového vývozu (v roce 2019 jen 13 %), což byl čtvrtý nejvyšší podíl mezi průmyslovými obory (po oděvnictví, elektronice a výrobě ostatních – zejména kolejových – dopravních prostředků).

U dovozu v odvětví strojírenství se třetina importu v peněžním vyjádření využívá jako mezivstupy pro produkci zboží či služeb v tuzemské ekonomice (v rámci ní skoro 70 % v průmyslu), zbylé dvě třetiny pak podobným dílem slouží přímo k tvorbě investic či po menších úpravách putují na vývoz. Třetina strojů se dováží z Německa, z celé EU dvě třetiny, z Číny desetina, stejně jako v součtu z USA a Japonska.

VÝDAJE NA VĚDU A VÝZKUM STAGNOVALY

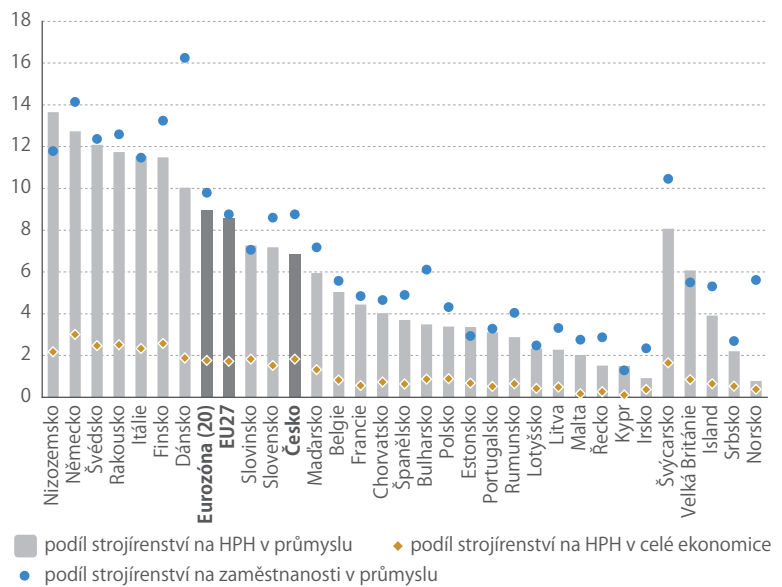
Strojírenství se stejně jako řada oborů vyrábějících investiční produkty vyznačuje středně vysokou technologickou náročností produkce, což je spojeno s vyššími požadavky na vědu, výzkum a inovace. V roce 2023 vynaložily strojírenské podniky v Česku na vědu a výzkum (VaV) 5,4 mld. Kč. Výše těchto nákladů meziročně, na rozdíl od průmyslu, pouze stagnovala. Mezi zpracovatelskými obory utratily

více jen automobilový (13,2 mld. Kč) a elektrotechnický průmysl (7,2 mld. Kč). Při zohlednění velikosti oboru, tj. vztahování výdajů na VaV k celkové HPH, sice strojírenství předskočily např. i farmacie či elektronika, i tak byla intenzita výdajů v tomto oboru ve srovnání s celým průmyslem téměř dvojnásobná. Na druhou stranu za poslední dekádu intenzita výdajů na VaV ve strojírenství spíše stagnovala, v průmyslu se naopak mírně zvyšovala. Obdobně je tomu také u výzkumných a technických pracovníků. Ti v roce 2023, podobně jako v roce 2013, tvořili 2,2 % zaměstnanců ve strojírenství, v celém průmyslu ale jejich váha za stejné období vzrostla z 1,1 % na 1,6 %. Výdaje na VaV ve strojírenství jsou ve srovnání s celým průmyslem spojeny s vyšším podílem národních soukromých podniků (ty předloni tvořily 42 % výdajů v tomto oboru, oproti 29 % v celém průmyslu), a vyšším zapojením veřejných zdrojů do financování (10 %, oproti 5 %).

ÚTLUM ČESKÉHO STROJÍRENSTVÍ PATŘIL V EU K NEJVYŠŠÍM

Problémy s nedostatečnou poptávkou dopadly na výrobu ve většině Evropy. Produkce v celém průmyslu v EU meziročně klesá nepřetržitě od května 2023 a ve strojírenství od srpna téhož roku. Jestliže v průmyslu pokračovala loni mělká (recese za celý rok se zde produkce snížila o 2,3 %), ve strojírenství se útlum prohloubil (na 6,8 %). Produkce současně klesala i téměř ve všech průmyslových oborech vyrábějící investiční produkty (v úhrnu o 4,4 %). Dle dostupných údajů (za 19 členských států) se v rámci Unie loni snížil výkon strojírenství nejvíce v Lotyšsku (-14 %), Belgii (-12 %), Bulharsku (-11 %) a Česku (-10 %). Hluboký pokles postihl toto odvětví i ve velkých státech – ve Francii (-7 %) a také v Německu (-8 %), kde pokračovala recese strojírenství

PODÍL STROJÍRENSTVÍ NA ZAMĚSTNANOSTI A HPH VE VYBRANÝCH STÁTECH EVROPY V ROCE 2022 (%)

Pozn.: Velká Británie – údaje za rok 2019

Zdroj: Eurostat

druhým rokem v řadě. Naopak v některých státech jižního křídla eurozóny (Španělsko, Portugalsko, Řecko) poklesl tento obor jen mírně, průmysl jako celek zde loni rostl, což souviselo s oživením celé tamější ekonomiky. Nicméně význam strojírenství v rámci průmyslu je v těchto státech relativně nízký. Strojírenství má ovšem silnou váhu v Německu, Nizozemsku a ve Švédsku, v nichž v roce 2022 vytvářelo osminu HPH celého průmyslu. V Česku (6,9 %) mělo mírně slabší roli než v celé eurozóně (9,0 %), avšak mezi státy, jež vstoupily do EU až po roce 2000, patřila váha strojírenství u nás k spolu se Slovenskem a Slovinskem k nejvyšším.

ÚNOR 2025

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

V únoru se důvěra podnikatelů v ekonomiku mírně zvýšila o 0,5 bodu na 98,0. Důvěra spotřebitelů se snížila o 0,5 bodu na 96,6. Souhrnný indikátor důvěry vzrostl o 0,4 bodu na 97,8. Meziročně je celková důvěra v ekonomiku vyšší.

+0,4
bodu

+0,3
bodu

PRŮMYSL

V odvětví průmyslu se důvěra podnikatelů v ekonomiku mírně zvýšila. Indikátor důvěry meziměsíčně vzrostl o 0,3 bodu na hodnotu 93,5. Meziročně je důvěra v průmyslu vyšší.

+3,0
bodu

STAVEBNICTVÍ

Mezi podnikateli v odvětví stavebnictví se důvěra v ekonomiku meziměsíčně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 3,0 bodu na 114,7. Meziročně je důvěra ve stavebnictví vyšší.

+3,7
bodu

OBCHOD

V odvětví obchodu se důvěra podnikatelů zvýšila. Indikátor důvěry oproti lednu vzrostl o 3,7 bodu na hodnotu 99,9. Ve srovnání s únorům loňského roku je důvěra v obchodu vyšší.

+0,0
bodu

SLUŽBY

Důvěra podnikatelů ve vybraných odvětvích služeb se ve srovnání s lednem nezměnila. Indikátor důvěry zůstal na hodnotě 100,5. Meziročně je důvěra ve službách vyšší.

-0,5
bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů v ekonomiku se v únoru meziměsíčně mírně snížila. Indikátor důvěry poklesl o 0,5 bodu na hodnotu 96,6. V meziročním srovnání je důvěra spotřebitelů vyšší.

Plocha ozimů s minimálními změnami

Podíl hlavních zemědělských plodin na celkové ploše orné půdy zůstává meziročně poměrně stabilní.

RENATA VODIČKOVÁ

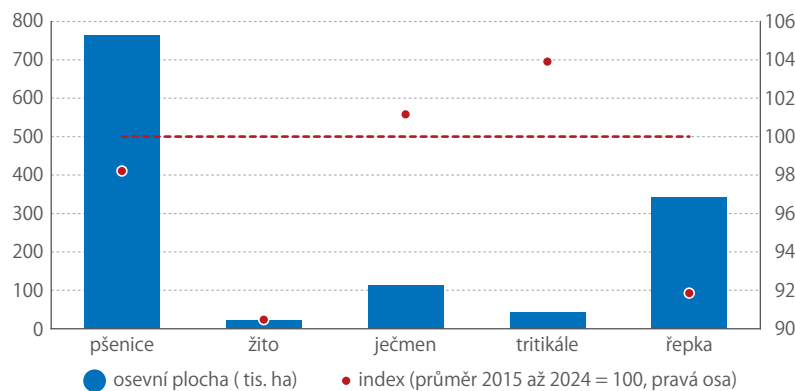
vedoucí oddělení statistiky zemědělství a lesnictví

Ozimé obiloviny byly v Česku podle stavu k 30. listopadu 2024 vysety na 942 tisících hektarech půdy a řepka ozimá na 342 tisících hektarech. Meziroční změna ploch osetých ozimými obilovinami a řepkou pro letošní sklizeň je minimální, v případě obilovin klesla o 1 tis. ha (-0,1%) a u řepky taktéž o 1 tis. ha (-0,3%). K nárůstu osevni plochy došlo pouze u pšenice ozimé, a to o 16 tis. ha na 763 tis. ha (+2,1%). Naproti tomu klesla plocha ječmene ozimého o 14 tis. ha na 113 tis. ha (-10,9%), žito o 2 tis. ha na 23 tis. ha (-6,5%) a tritikále o 2 tis. ha na 42 tis. ha (-4,3%).

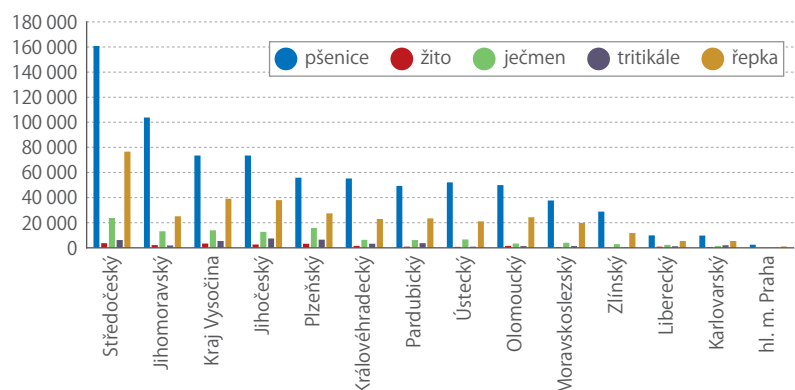
Oproti desetiletému průměru (2015–2024) se nejvíce snížila osevni plocha řepky, a to o 30 tis. ha (-8,2%). Úbytek ploch ozimých obilovin celkem činil 13 tis. ha (-1,4%), z nich k nárůstu plochy proti desetiletému průměru došlo u ječmene ozimého (+1,2%) a tritikále (+3,9%).

OSEVNÍ PLOCHY OZIMÝCH PLODIN PRO SKLIZEŇ V ROCE 2025

OSEVNÍ PLOCHY OZIMÝCH PLODIN PRO SKLIZEŇ V ROCE 2025 PODLE KRAJŮ (ha)

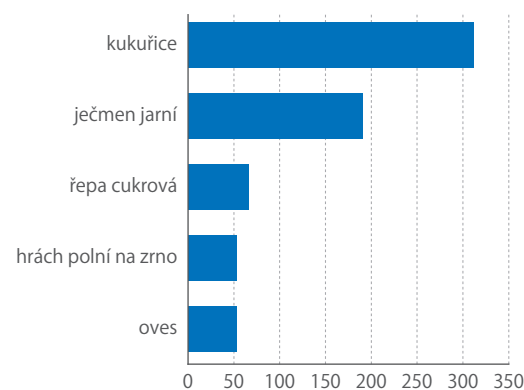
Zdroj: ČSÚ

Největší plochu pro jmenované ozimy vyčlenili zemědělci ve Středočeském kraji, který má také ve všech krajích největší rozlohu orné půdy. I další pořadí krajů v podstatě odpovídá jejich pořadí na žebříčku orné půdy. Z celkové výměry orné půdy bylo ozimými plodinami v jednotlivých krajích oseto od 44% (Olomoucký kraj) do 56% (Středočeský kraj).

Z tradičně jarních plodin se u nás na největší rozloze pěstuje kukuřice, v roce 2024 celkem na ploše 311 tis. ha. Druhou příčku zaujímá ječmen jarní na 190 tis. ha. Ve stejném roce se na více než 50 tis. ha pěstovala ještě cukrová řepa (66 tis. ha), hrách polní (53 tis. ha) a oves (53 tis. ha).

Dominantní plodinou na českých polích je tedy ozimá pšenice, která zaujímá zhruba 30% celkové rozlohy orné půdy v naší zemi.

OSEVNÍ PLOCHY JARNÍCH PLODIN V ROCE 2024 (ha)

Zdroj: ČSÚ

Trh práce v EU zůstává stabilní

Rekordně nízká úroveň nezaměstnanosti v EU je doprovázená rostoucí mírou zaměstnanosti i ekonomické aktivity.

KAROLÍNA ZÁBOJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

Evropská unie zažívá již několik let období ekonomické stagnace, která se nejsilněji projevuje setrvalým poklesem v oblasti průmyslu. Nejistota spotřebitelů se ale v posledním roce ukazuje také prostřednictvím zpomalení růstu v maloobchodě a službách. Tyto potíže se ovšem podle hlavních ukazatelů trhu práce v EU zatím neprojevují zhoršením situace pracovníků ani uchazečů o práci.

Sezonně očištěná obecná míra nezaměstnanosti v EU v prosinci 2024 dosáhla 5,9%. Nezaměstnanost se na rekordně nízké úrovni v úzkém pásmu okolo 6,0% pohybuje od května 2022, a od loňského dubna se držela pod 6,0%. Mírně vyšší byla v EU nezaměstnanost žen

(6,1%) než mužů (5,7%). Neprůzračný ekonomický vývoj se promítá hlavně do vývoje nezaměstnanosti mladých, která od března 2023 vzrostla ze 14,0% na prosincových 15,0%.

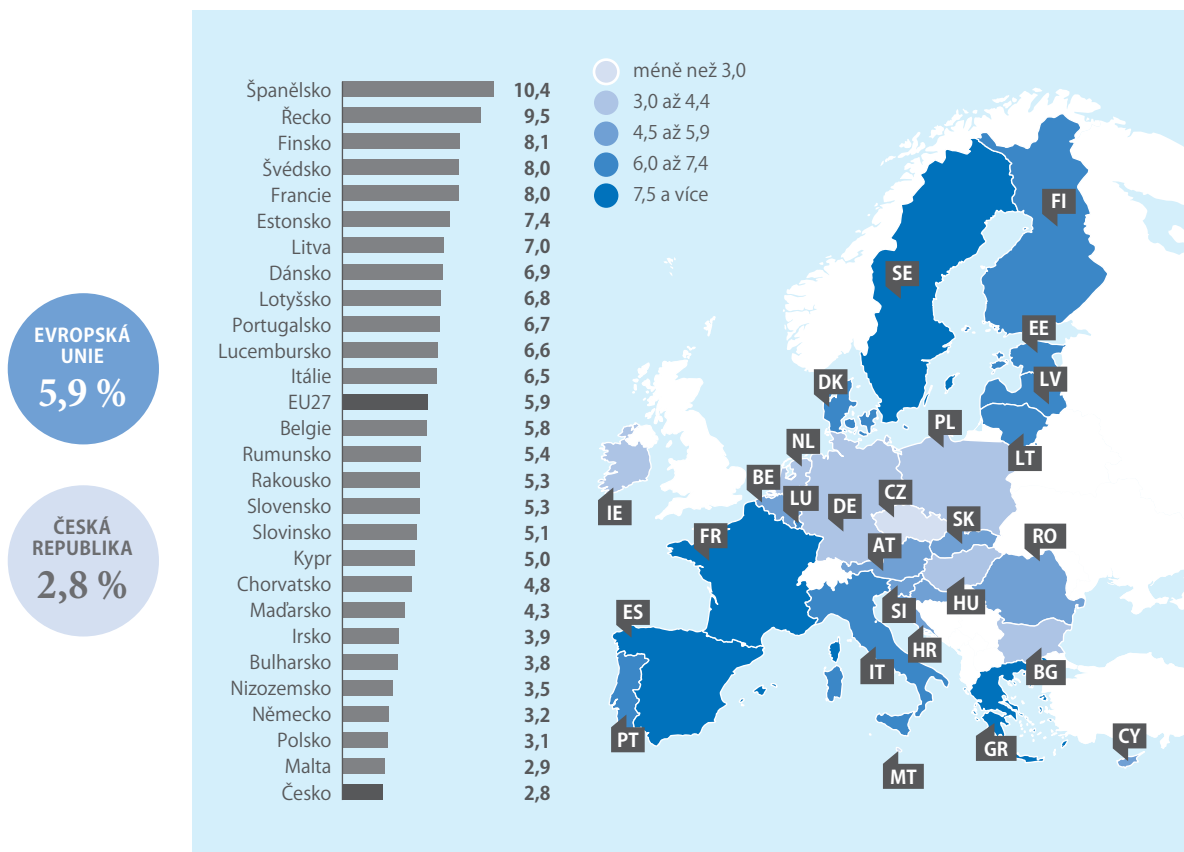
Nejvyšší míru nezaměstnanosti měly v prosinci Španělsko (10,4%), Řecko (9,5%) a Finsko (8,1%). U obou jihoevropských zemí nezaměstnanost setrvale klesá, ale Finsko loni vykazovalo zvýšení. Dlouhodobým rekordmanem z opačného konce žebříčku zůstává Česko (2,8% v prosinci 2024), které ve skupině zemí s nejnižší nezaměstnaností doprovázejí po delší čas také Malta (2,9%) a Polsko (3,1%).

Postupně se rovněž zvyšuje míra zaměstnanosti a míra ekonomické aktivity v EU. Ve třetím

čtvrtletí 2024 míra zaměstnanosti v EU dosáhla 75,9% a meziročně vzrostla o 0,6 procentního bodu (p. b.). Míra ekonomické aktivity v EU ve stejném období dosáhla na 80,5% a byla meziročně vyšší o 0,5 p. b.

Ochlazení evropských ekonomik naznačuje jen postupné snižování míry volných pracovních míst, tedy podílu volných míst na celkovém počtu pracovních míst v ekonomice. To trvá od poloviny roku 2022 a podle údajů Eurostatu ve třetím čtvrtletí 2024 míra volných pracovních míst v EU dosáhla 2,3%. Ukazatel je ale z dlouhodobého pohledu stále relativně vysoký – nachází se jen o 0,1 p. b. pod úrovní předcovidového maxima ze začátku roku 2019.

OBCENÁ MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI V ZEMÍCH EU V PROSINCI 2024 (sezonně očištěno)

Zdroj: Eurostat

Domácnosti v Polsku jsou početnější

Krajské správy ČSÚ v Olomouci a Ostravě ve spolupráci s polským statistickým úřadem v Opolí připravily zajímavé srovnání příhraničních oblastí.

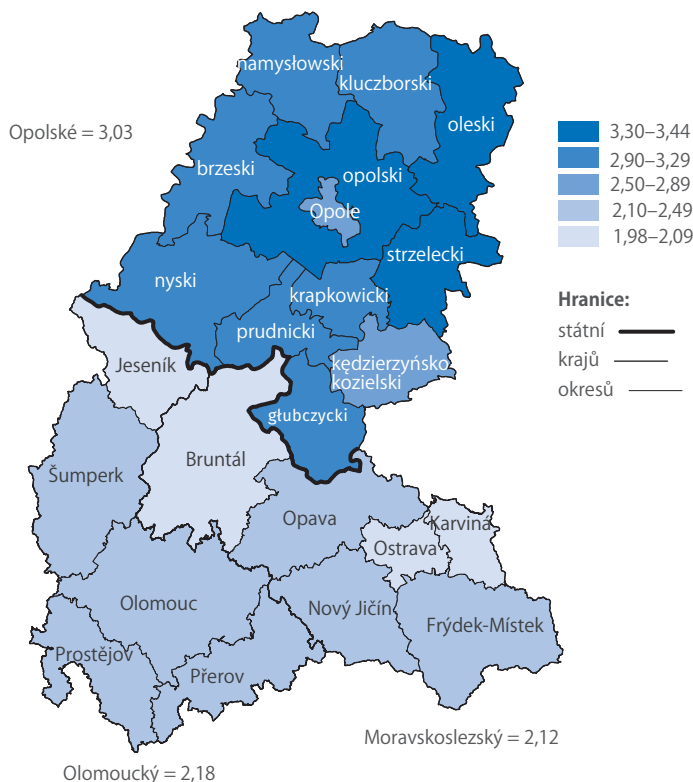
JOANNA POZDÍŠKOVÁ
oddělení
informačních
služeb KS ČSÚ
v Olomouci

Domácnosti na české a polské straně hranice se významně liší v celé řadě ukazatelů. Z demografického hlediska je zajímavý například průměrný počet členů v domácnosti. Zatímco ve vojvodství Opolském činil 3,03 osoby, na české straně se jednalo o 2,18 osoby v Olomouckém kraji a 2,12 osoby v Moravskoslezském kraji. Ještě rozdílnější výsledky panovaly v jednotlivých v okresech srovnávaného území. Mezní

hodnoty na polském území náležely okresům Opolí město (2,53 osoby) a Oleski (3,44 osoby). V Olomouckém kraji patřila nejnižší hodnota okresu Jeseník (2,08 osoby), a naopak nejvyšší hodnota okresu Prostějov (2,22 osoby). V Moravskoslezském kraji byl nejnižší průměrný počet členů v hospodářických domácnostech okresu Ostrava-město (1,98 osoby), nejvyšší v okrese Frýdek-Místek (2,25 osoby). Celkově v Polsku činil průměrný počet členů domácnosti 2,99 osoby a byl výrazně vyšší než v Česku (2,15 osoby).

PRŮMĚRNÝ POČET ČLENŮ HOSPODÁŘICÍ DOMÁCNOSTI

Zdroj: ČSÚ, GUS

V ČESKU ŽIJÍ LIDÉ VÍCE SAMI

Polsko charakterizuje také nižší podíl jednočlenných domácností. V Opolském vojvodství bylo zastoupení takových domácností 21,4% ze všech tamějších domácností, naproti tomu v Olomouckém kraji 37,5% a v Moravskoslezském kraji dokonce 39,9%. Nejnižší podíl domácností jednotlivců na polské straně vykazoval okres Opolský (15,3%), nejvyšší samotné město Opolí tvořící samostatný okres (28,4%). V Moravskoslezském kraji žilo nejvíce domácností jednotlivců v okrese Ostrava-město (44,9%) a nejméně v okrese Opava (33,9%). V Olomouckém kraji náležely mezní hodnoty sousedním okresům Jeseník (41,6%) a Šumperk (36,4%). V Polsku činil celkový podíl domácností jednotlivců 22,6% a v Česku 39,1%.

V souladu s předchozími zjištěními nepřekvapí, že v Polsku najdeme mnohem vyšší podíl domácností s 5 a více členy (17,0%) než v Česku (4,3%). Ve vojvodství Opolském dosahovalo zastoupení těchto domácností 17,9% a v jeho okrese Oleském dokonce 26,1%. Nejméně pěti a vícečlenných domácností najdeme v okrese Opolí město (8,8%). V Olomouckém kraji podíl domácností s 5 a více členy činil 4,4% a ve všech jeho okresech kolísal v rozmezí od 4,1% (Olomouc)

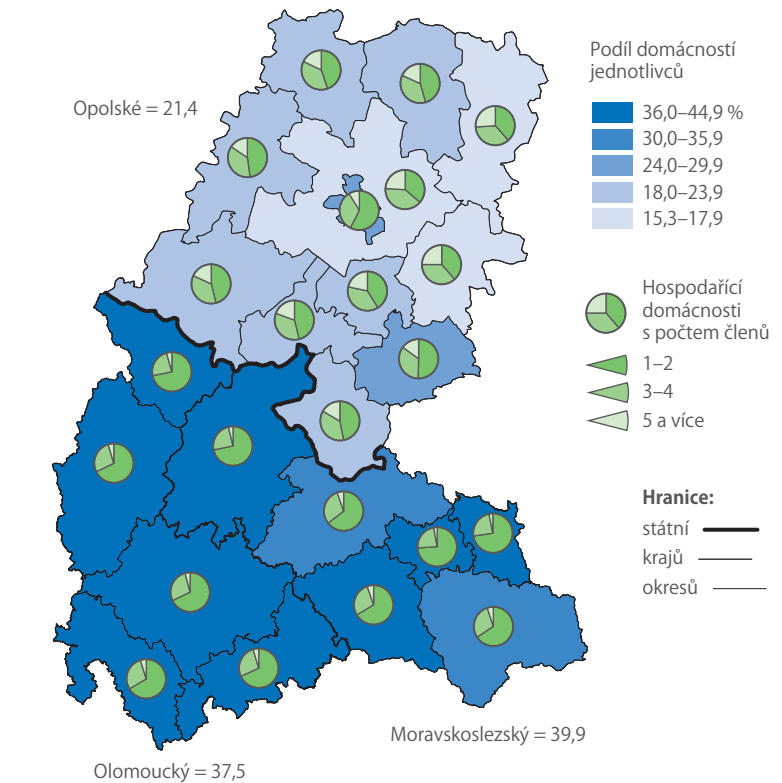
do 4,7% (Prostějov). V Moravskoslezském kraji bylo domácností s 5 a více členy 4,0%. Nejvyšší zastoupení náleželo okresům Nový Jičín a Opava (shodně 5,3%), nejnižší okresu Ostrava-město (2,9%).

ČESKÉ RODINY MAJÍ MÉNĚ DĚTÍ

Značné rozdíly mezi polskou a českou stranou se projevují také v průměrném počtu závislých dětí v domácnosti. Zatímco v Polsku dosáhl průměrný počet závislých dětí do 24 let hodnoty 1,63 osoby, v Česku byl průměrný počet závislých dětí do 25 let 0,75 osoby. Vojvodství Opolské s 1,62 osoby na domácnost se nacházelo mírně pod průměrem Polska a republikový průměr nepřekračovaly ani hodnoty v krajích Moravskoslezském (0,73 osoby) a Olomouckém (0,74 osoby). Na sledovaném území dosahoval v Polsku počet závislých dětí nejnižší hodnotu v okrese Opolí-město (1,52), nejvyšší v okrese Oleském (1,71). V českých okresech nebylo rozpětí tak výrazné. Minimální hodnota 0,68 osoby byla zaznamenána v okrese Karviná a maximální 0,77 osoby v okrese Nový Jičín.

Nejméně regionálních disparit se projevilo v podílu rodin se třemi a více závislými dětmi na celkovém počtu rodin se závislými dětmi. V Polsku měla každá 10. rodina se závislými dětmi tři a více dětí (10,7%), v Česku byl tento podíl jen o málo nižší (9,1%). Zastoupení ve vojvodství Opolském (10,2%) bylo pod republikovým průměrem Polska. Naproti tomu podíly v krajích Moravskoslezském (9,4%) a Olomouckém (9,3%) průměr Česka mírně převyšovaly. Z pohledu nižších územních jednotek byly nejnižší podíly těchto rodin v okresech s krajským a vojvodským městem: Opolí (6,6%), Ostrava (8,3%) a Olomouc (8,7%). Ve zbývajících okresech na polské straně se tento

DOMÁCNOSTI PODLE POČTU ČLENŮ

Zdroj: ČSÚ, GUS

podíl pohyboval od 9,4% v okrese Nyském po 13,5% v okrese Oleském. Na české straně měly ostatní okresy podíl rodin se třemi a více závislými dětmi od 8,8% v okrese Karviná po 11,3% v okrese Nový Jičín.

Další výsledky spolupráce ČSÚ s polským statistickým úřadem v Opolí najdete na bit.ly/3Q1N4cn.

Naše čísla se můžete opřít

Statistická ročenka České republiky

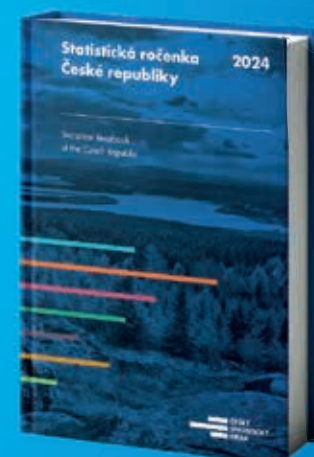
Spolehlivý základ
pro kvalitní
rozhodování

Souhrnná data
a časové řady,
srovnání
se zahraničím

Tištěná i online
v česko-anglické
verzi

csu.gov.cz/aktualni-produkt/41148

Náklady na penze rostou

Drtivá většina penzijních nároků v Česku pochází ze státního průběžného systému. Podíl penzijních fondů spadl pod 3 %.

JAKUB VINCENC
vedoucí oddělení
finančních účtů

Představme si hypotetickou situaci, kdy se již nikdo další nenarodí a stávající populace se omezí pouze na osoby starší 20 let. Tedy na ty, kteří s vysokou pravděpodobností přispívají do systému sociálního pojištění, nebo již dokonce pobírají některou z penzí. Právě takto vymezená populace představuje jeden ze základních předpokladů při odhadu hodnoty tzv. penzijních nároků.

Vše je přitom založeno výhradně na systémových parametrech platných v roce, ke kterému je odhad sestavován. Budoucí změny důchodového systému – včetně těch, které již byly legislativně schváleny, ale dosud nenabýly účinnosti, se i z důvodu nejistoty s nimi spojené neuvažují.

MODELOVÁNÍ PENZIJNÍCH NÁROKŮ

Tento mezinárodně uznávaný model zahrnuje v České republice hodnotu soukromých prostředků v penzijních fondech (tzv. III. pilíř), k nimž se za využití demografické projekce přidává odhad množství finančních prostředků, které budou po dobu existence naší hypotetické populace třeba na výplatu starobních, invalidních a pozůstalostních důchodů v rámci

státního průběžného systému, financovaného zejména z odvodů sociálního pojistného (tzv. I. pilíř).

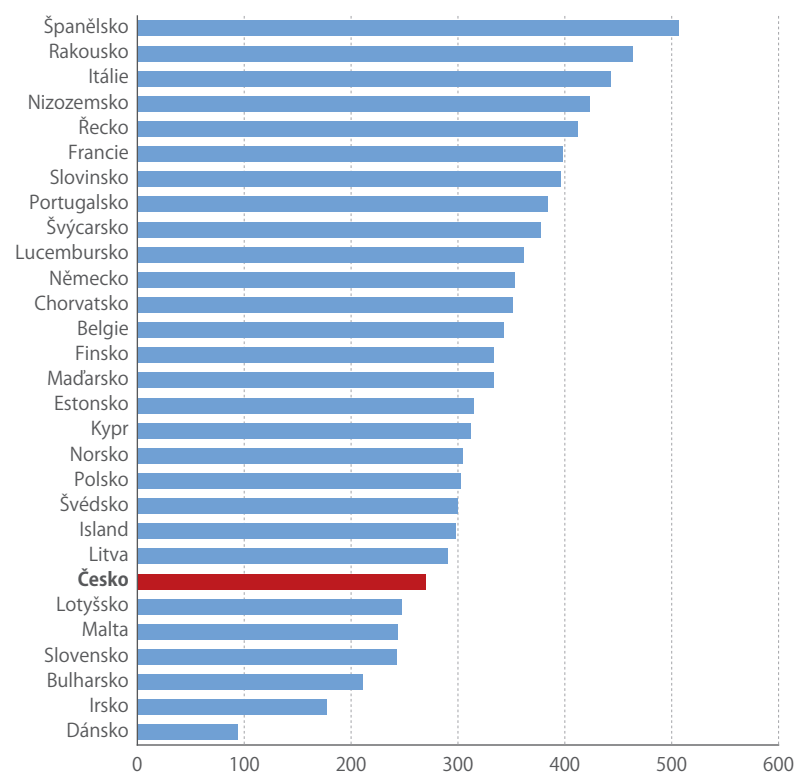
Hodnota prostředků naspořených v rámci III. pilíře odpovídá aktuální hodnotě prostředků v penzijních fondech, tedy zjednodušeně řečeno je součtem všech příspěvků do fondů (včetně případného zhodnocení), od něhož se odečtou všechny výběry. Údaje jsou pravidelně reportovány penzijními společnostmi a v rámci modelu se dále nijak neupravují. V roce 2023 činila celková částka 586 mld. Kč.

Nejvýznamnější část penzijních nároků tvoří nároky I. pilíře. Jejich výše vychází z poměrně složitého modelového propočtu a dlouhodobě se pohybuje okolo 97 % celkových penzijních nároků. Dělí se na nároky stávajících a nároky budoucích penzistů.

Penzijní nároky stávajících penzistů vycházejí z aktuální výše nákladů na důchody v jednotlivých kohortách osob narozených ve stejném roce. Tyto nároky jsou dále navyšovány o odhad jejich výše v letech následujících, přičemž se zohledňují aktuálně platné valorizační vzorce i mění se počet osob v daných kohortách. A to až do doby, kdy tyto kohorty dle aktuální demografické projekce vymrou.

Pro nároky budoucích penzistů model předpokládá, že tito lidé budou vstupovat do penze ve stejném tempu jako penzisté stávající. Pokud se tedy mezi muži aktuálně objevují první starobní penzisté již v 54 letech, předpokládáme například, že i u kohorty aktuálně 20letých půjdou první muži do penze rovněž ve věku 54 let. Nicméně tito penzisté v té době nenaplní celou požadovanou délku placení sociálního pojištění, ale pouze 34 let z 35. Jejich budoucí nárok je proto odpovídajícím způsobem krácen. Naproti tomu se zohledňují naběhlé zákonné valorizace – v tomto případě za 33 let.

CELKOVÉ PENZIJNÍ NÁROKY VŮČI HDP K ROKU 2021 (%)

Zdroj: Eurostat

Na základě tohoto principu pak v příštích letech vstupují do starobního důchodu i další osoby z dané kohorty, a to až do doby, kdy se do starobního důchodu postupně dostane celá. Od okamžiku vstupu do starobního důchodu je pak modelový propočít již zcela stejný jako u stávajících penzistů.

Nakonec je odhad penzijních nároků budoucích i stávajících důchodců vycházející z let následujících diskontován na současnou hodnotu peněz.

HDP ROSTLO RYCHLEJI

Celkové penzijní nároky za oba pilíře důchodového systému dosáhly k 31. prosinci 2023 hodnoty 21 694 mld. Kč, v poměru k HDP to bylo 284,8%. Ve srovnání s předchozím rokem se jedná o pokles o 9 p. b., což však výrazně ovlivnil růst nominální hodnoty HDP. Samotné penzijní nároky se totiž meziročně zvýšily o 982,6 mld. Kč, přičemž penzijní nároky pramenící pouze z prvního pilíře dosáhly hodnoty 21 108 mld. Kč a meziročně se zvýšily o 5%.

MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ

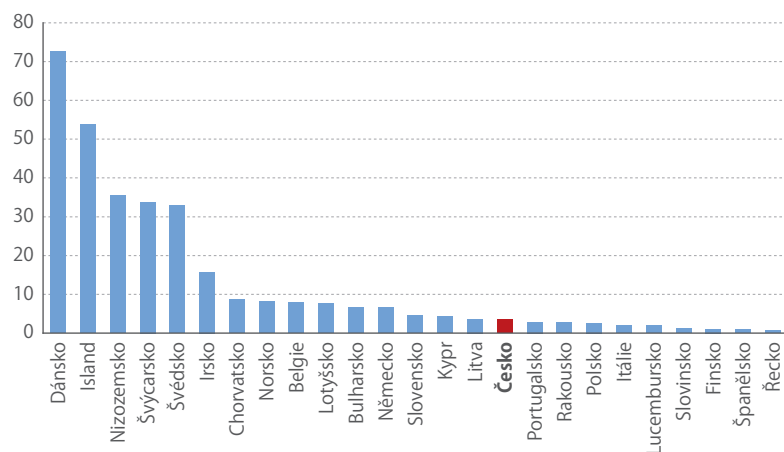
Díky jednotné metodice v Evropské unii a v dalších zapojených zemích lze provádět mezinárodní srovnání. V tomto případě však musíme vycházet z dat publikovaných již v roce 2021, protože členské státy EU mají povinnost zveřejňovat celkovou hodnotu penzijních nároků pouze v tříleté periodicitě. Český statistický úřad publikuje tyto údaje v mezidobí na dobrovolné bázi.

Z mezinárodních dat je patrné, že Česko patří mezi země s nižšími odhadovanými náklady na penzijní systém. Hodnota penzijních nároků vůči HDP na úrovni 270% byla totiž v roce 2021 sedmá nejnižší z 29 sledovaných zemí, přičemž průměrná hodnota činila 327% HDP.

To však nemusí nutně znamenat, že penzijní nároky u nás jsou nízké.

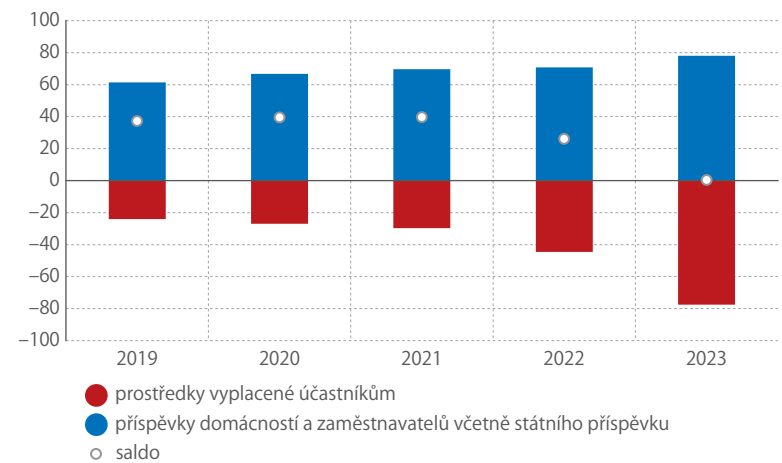
Důležité je zdůraznit, že model penzijních nároků obecně nepředstavuje indikátor dlouhodobé udržitelnosti systému. Důvodem je zejména to, že nebere

PODÍL SOUKROMÝCH PENZIJNÍCH NÁROKŮ NA CELKOVÝCH PENZIJNÍCH NÁROCÍCH V ROCE 2021 (%)

Zdroj: Eurostat

SALDO PROSTŘEDKŮ NASPOŘENÝCH V PENZIJNÍCH FONDĚCH V ČESKU (mld. Kč)

Zdroj: Eurostat

v úvahu příjmovou stranu, a zároveň nezohledňuje budoucí změny v důchodovém systému. Metodický rámec odhadu penzijních nároků se tedy zaměřuje spíše na odhad nákladnosti aktuální podoby důchodového systému v letech následujících.

NA EVROPSKOU ŠPIČKU ZTRÁCÍME

Zajímavým ukazatelem vycházejícím ze statistiky penzijních nároků je také podíl soukromých prostředků na celkových penzijních nárocích. Tyto prostředky v českém prostředí představuje pouze tzv. III. pilíř, a jejich podíl se dlouho držel nad pomyslnou hranicí 3%. V roce 2022 však došlo k jejímu prolomení a podíl za rok 2023 činil pouze 2,7%. Průměrná hodnota pro 25 zemí publikujících penzijní nároky v tomto detailu přitom v roce 2021 byla 13%. Její výši významně ovlivňuje zejména šestice států: Irsko, Švédsko, Švýcarsko, Nizozemsko, Island a zdaleka nejvíce pak Dánsko, které je známé jedním z nejstabilnějších důchodových systémů na světě. Bez jejich příspěvků by se průměr za zbývající země pohyboval pouze mírně nad 4%.

Podíl soukromých prostředků na celkových penzijních nárocích se tedy v Česku od většiny ostatních zemí propastně neliší, ale na ty nejlepší významně ztrácíme. Navíc u nás zaznamenáváme dlouhodobě klesající trend. A poklesu nezabránila ani skutečnost, že příspěvky do rezidentských penzijních fondů dlouhodobě stabilně rostou, a to nominálně v průměru o zhruba 6% ročně. Zejména v posledních dvou letech se totiž významně zvýšil i objem vyplacených prostředků, což se samozřejmě odrazilo na klesajícím saldu, které již v roce 2023 spadlo takřka na nulu. Na základě předběžných dat je navíc zřejmé, že obdobná situace nastane i v roce 2024.

Významný nárůst podílu soukromých prostředků v rámci modelu penzijních nároků se tedy v tuzemsku zřejmě nechystá. Závěrem je však důležité zdůraznit, že model nezohledňuje jiné prostředky domácností, které v některých případech mohou být hypoteticky určené na stáří, ale nacházejí se mimo penzijní fondy.

Sčítání bývá odrazovým můstkem

Řada nástrojů využívajících geografická data pro statistické účely vzniká v souvislosti se sčítáním lidu, domů a bytů. Jejich následné využití je však obvykle mnohem širší. Hovořili jsme o tom s vedoucím oddělení statistických územních jednotek ČSÚ Petrem Kloudou.

Foto: Tereza Koutecká

Jak dlouho už pracujete v Českém statistickém úřadě a čím se zabývá vaše oddělení?

V ČSÚ působím od roku 1998, takže jsem tu víc než čtvrt století. Oddělení statistických územních jednotek spadá pod odbor statistických registrů a zajišťuje správu Registru sčítacích obvodů a budov. A protože při tom rutinně využíváme i nástroje GIS, věnujeme se také dalším agendám a systémům, v nichž se pracuje s geodaty. Nejviditelnějším z nich je Statistický geoportál.

Jaká data obsahuje Registr sčítacích obvodů a budov a jak se udržuje v aktuálním stavu?

Registr primárně slouží pro potřeby statistických zjišťování v domácnostech a také jako datová podpora sčítání lidu, domů a bytů. Pokrývá kompletně území celé republiky a evidujeme v něm popisné a lokalizační údaje o budovách, adresách, bytech a administrativních a statistických územních jednotkách. K budovám a bytům jsou vedeny atributy, jako například počet podlaží, počet bytů, materiál nosných zdí, způsob vytápění, počet obytných místností, plocha bytu a podobně.

Registr původně vznikl pro potřeby Sčítání 2001. Tehdy byl v rámci územní přípravy naplněn, a od té doby se neustále udržuje a aktualizuje. Od roku 2012,

kdy začaly fungovat základní registry, úzce spolupracujeme s Registrem územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN), který vede Český úřad zeměměřický a katastrální. Z něj čerpáme referenční administrativní údaje o stavebních objektech, tedy o budovách a jejich adresách a územních prvcích. My pak z dalších zdrojů a na základě vlastních šetření a geografické činnosti tyto údaje dále doplňujeme.

Za jak dlouho se tedy ve vašem registru objeví nově postavená budova, nebo naopak zmizí dům, který někdo zboural?

Nově vzniklé stavby evidují a v RÚIAN editují stavební úřady. Ty na základě kolaudace zanesou do registru příslušné údaje, a z něj je zhruba v týdenních intervalech přebíráme my. Takže nový dům by se měl v našem registru objevit nejpozději do týdne po zápisu editora. Podobně je to i v případě odstranění stavby. Jestliže vše probíhá hladce, tak se do několika dnů objeví příslušné změny i u nás.

Statisticy do registru doplňují mimo jiné i údaje o bytech. Jak se tyto údaje zjišťují?

Protože při šetření v domácnostech navštěvují tazatelky předem určené adresy a na nich musejí vyhledat konkrétní byt, potřebujeme vědět, kolik bytů se v jednotlivých domech nachází, jak jsou tam rozmístěny a jaké mají označení. V České republice ale nemáme administrativní registr bytů, proto si musíme tyto informace zjišťovat sami.

Velký kus práce jsme na tomto poli odvedli v rámci přípravy Sčítání 2021, které kladlo důraz na možnost sečíst se online. Respondent tedy musel mít možnost přiřadit své údaje ke konkrétní bytové jednotce. Více než rok před samotným sčítáním jsme tedy začali pořizovat seznamy bytů. Využívali jsme k tomu jak zápisy v katastru, kde jsou vedeny zejména byty v osobním vlastnictví, tak jsme obesílali vlastníky bytových domů z řad obcí, bytových družstev či jiných právnických osob, aby nám sdělili počty, polohu a označení bytů v jejich objektech. Vše jsme doplňovali ještě šetřením v terénu. Výsledkem je poměrně solidní evidence bytového fondu v České republice, která by se mohla jednou stát základem administrativního zdroje.

Co brání jeho vzniku?

Přestože by takový registr byl velmi užitečným nástrojem pro celou řadu agend státní správy a samosprávy, jeho založení je technicky poměrně kapacitně náročné, a vyžaduje proto spolupráci více rezortů.

ČSÚ, jakožto silný uživatel, proto spolu s ČÚZK, coby správcem RÚIAN, inicioval vznik mezirezortní pracovní skupiny, která připravila návrh řešení spočívající v rozšíření RÚIAN o plnohodnotnou evidenci bytů v rámci stavebního objektu. Rozhodnutí bude zřejmě až na příští vládu, ale stále věřím, že do příštího sčítání by se mohlo založení registru povést a že zvládneme zároveň vysvětlit jeho potřebnost a užitečnost nejen vládním představitelům, ale i široké veřejnosti.

Existují registry bytů v nějakých jiných zemích?

Z hlediska administrativních registrů jsou na tom velmi dobře například severské státy, registry bytů mají ale i Švýcarsko, Rakousko nebo Slovensko. Určitě bychom nebyli v Evropě výjimkou.

Do agendy vašeho oddělení patří i Statistický geoportál. Kdy a proč jste se pustili do jeho budování?

Statistika má ze své podstaty ke geografickým datům a GIS velmi blízko, protože většinu statistických údajů lze vztáhnout k nějakému území nebo konkrétní poloze. Propojování statistických a prostorových dat na různé úrovni podrobnosti je tedy v zásadě přirozené a statistickým výstupům dává vysokou přidanou hodnotu.

ČSÚ využívá nástroje GIS už od roku 2001, kdy jsme pro účely sčítání založili Registr sčítacích obvodů a budov. V něm jsou všechny sledované prvky prostorově lokalizované, což například znamená, že každá budova má svůj definiční nebo adresní bod a územní prvky jsou vymezeny svojí hranicí. V době, kdy jsme registr budovali, žádný jiný zdroj takto plošně celé území Česka nepokrýval, a naše data proto později využili i tvůrci RÚIAN.

Prostorová data jsme tedy měli už dlouho, ale k jejich zveřejnění formou interaktivních tematických map došlo až v souvislosti se Sčítáním 2021, které se stalo takovým odrazovým můstkem, abychom se s prezentací statistických výstupů posunuli zase o úroveň výš. Data z populačních cenzů jsou plošná, jdou do maximální možné územní podrobnosti, tedy až na adresu, takže jsou k prezentaci v mapové podobě velmi vhodná. Využili jsme proto příznivých okolností, včetně podpory vedení úřadu, a pustili se do budování geoportálu, který jsme primárně naplnili daty ze sčítání, ale postupně se přidávaly a stále budou přidávat i další statistické výstupy.

Jak dlouho vývoj geoportálu trval?

Od zahájení projektu do zpřístupnění portálu pro veřejnost uběhl zhruba rok. První sady dat si na něm mohli uživatelé prohlížet v létě 2023. Obsah průběžně aktualizujeme a rozšiřujeme, v současné době najdete v atlasu už téměř dva tisíce tematických map s výsledky Sčítání 2021, daty za obyvatelstvo z demografické statistiky, výsledky voleb a výstupy z Registru ekonomických subjektů. Do budoucna pak chceme přidat například zemědělské statistiky, ukazatele cestovního ruchu a životního prostředí a další statistiky, které lze geograficky lokalizovat.

V aplikaci Mobilita jsou nyní vizualizovány údaje ze Sčítání 2021 o vyjíždě do práce a do školy a z demografické statistiky proudy vnitřního stěhování mezi obcemi, kraji, okresy a správními obvody ORP za rok 2022.

V příštích měsících bychom rádi již zveřejněné ukazatele doplnili o delší časové řady, aby bylo možné porovnávat a analyzovat situaci v různých obdobích.

PAVEL ČERNÝ
oddělení marketingu a PR

Statistický geoportál najdete na geodata.csu.gov.cz.

Ing. Petr Klauza

Studoval na Fakultě informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové obor informační management. Od začátku pracovní kariéry se zaměřuje na geografické informační systémy. V ČSÚ působí od roku 1998. Podílel se zde na řadě projektů souvisejících s geodaty. Je členem několika poradních orgánů a pracovních skupin pro prostorové informace na národní i mezinárodní úrovni. Pracuje též v koordinačním výboru pro vytvoření jednotné evropské infrastruktury pro prostorové informace INSPIRE.

Věřím, že postupně budou na geoportálu prezentovány všechny statistiky, které lze prostorově zobrazit v území.

Kolik uživatelů už s geoportálem pracuje?

Průměrná denní návštěvnost se pohybuje mezi 100 až 200 unikátními přístupy a celkově geoportál za 20 měsíců veřejného provozu navštívilo 45 tisíc návštěvníků. Jejich počet přitom stále pozvolna roste.

Území v geoportálu je rozděleno mimo jiné i na čtvercové gridy o straně 1 km, které jsou součástí celoevropské harmonizované gridové sítě. Zobrazují se tedy v geoportálu i statistická data ze sousedních států?

V principu by to problém nebyl, naše datové sady jsou kompatibilní. V současné chvíli ale s nikým o přeshraničním sdílení dat nejednáme.

Jak je zajištěna ochrana citlivých nebo osobních údajů? Aby si například někdo nemohl zjistit informace o domácnosti v konkrétním adresním místě?

Statistická data jsou na geoportále prezentována a poskytována v agregované podobě. Každý výstup či mapa obsahuje údaje za takový počet adres, který je dostatečný pro zamezení identifikace konkrétní domácnosti či osoby.

Geoportálem vývoj nových prezentačních nástrojů ve vašem oddělení neskončil.

V současnosti pracujete na takzvané Mapě s příběhem. Můžete čtenářům přiblížit, o co půjde?

Touto interaktivní formou chceme prezentovat statistická data v širším kontextu, a to nejen prostřednictvím vizualizace v mapě, ale také názorných grafů, přehledných tabulek, doprovodných textů nebo fotografií.

Příkladem mohou být nedávné povodně, kdy jsme připravili mapu s příběhem, v níž jsme do zaplavených území promítli údaje o počtu zasažených domů a obyvatel, jejich věku a podobně. Tyto informace mohou sloužit třeba pro záchranné složky zasahující na místě, při řešení následných škod nebo plánování preventivních opatření.

K dispozici je rovněž ukázka možné prezentace statistických dat z oblasti turistického ruchu formou mapového dashboardu, který by mohl být užitečným nástrojem nejen pro poskytovatele služeb v cestovním ruchu a pro města a obce, ale i pro samotné návštěvníky.

Mapy s příběhem a dashboardy mohou představovat zajímavou alternativu tištěných publikací, které komplexně, přehledně a atraktivní formou zpracovávají různá statistická témata.

Připravujete ještě nějaké další formy poskytování geolokalizovaných statistických dat?

Ano, v rámci Národního plánu obnovy pracujeme na projektu Otevřené datové sady. Jeho výstupem bude Datový portál GIS, kde si budou moci uživatelé datové sady s prostorovými statistickými údaji prohlédnout a stáhnout. Data na něm nebudou vizualizována prostřednictvím našich aplikací, ale budeme je nabízet, dalo by se říci, v surové podobě, aby je zájemci mohli využít pro své vlastní účely a aplikace.

Součástí Statistického geoportálu je i webová služba pro pokročilé uživatele, která právě začlenění tematických dat z ČSÚ do uživatelských aplikací umožňuje. Komu je určena a jak intenzivně je využívána?

Služba je určena třeba hasičům, kteří jejím prostřednictvím mohou zjišťovat technické údaje o domech a jejich vybavenosti, počtech bytů a obyvatel v dané lokalitě a podobně. Využívat ji mohou i městské a obecní úřady nebo instituce, které mají na starosti správu či rozvoj nějakého území, pro analytické účely, koncepce rozvoje či strategické plánování.

Ukazuje se však, že poměrně silnou bariérou pro řadu potenciálních uživatelů je neexistence uživatelského rozhraní. Původně jsme předpokládali, že si uživatelé tuto službu integrují do svých informačních systémů nebo si vytvoří vlastní aplikaci, což je ale pro mnohé z nich technicky náročné. Proto uvažujeme, že takovou aplikaci vyvineme a uživatelům nabídneme sami.

Mapa Česka řečí čísel

Z kolika různých částí se skládá Česká republika? Kolik a jakých objektů se na jejím území nachází?

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Česká republika má rozlohu 78 871 km² a řadí se tak na 21. místo mezi státy v Evropě. Celková délka státní hranice je 2 290,2 km, z toho 810,3 km tvoří hranice s Německem, 761,8 km s Polskem, 466,3 km s Rakouskem a 251,8 km se Slovenskem. Z celkové plochy území leží 67 % v nadmořské výšce do 500 m n. m., 32 % ve výšce mezi 500 až 1 000 m n. m. a pouze 1 % ve výšce nad 1 000 m n. m. Střední nadmořská výška republiky je 430 m n. m.

Největší část rozlohy zaujímá zemědělská půda, která se rozkládá na 53,2 % území republiky. Lesní pozemky tvoří 34,0 %, vodní plochy 2,2 % a zastavěné plochy a nádvoří 1,7 %. Za posledních 30 let se výměra zemědělské půdy snížila o 88 tis. ha (orné půdy o 273 tis. ha), naproti tomu vzrostla výměra lesních pozemků o 53 tis. ha, vodních ploch o 12 tis. ha, zastavěných ploch a nádvoří o 7 tis. ha a ostatních ploch o 17 tis. ha.

JSME ZEMĚ MALÝCH OBCÍ

Území České republiky je rozděleno na 14 krajů, které se dále člení na 205 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, 388 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, 6 258 obcí a 4 vojenské újezdy. Z celkového počtu má 610 obcí statut města (z toho je 27 statutárních měst)

a 231 obcí statut městysu. Specifickým postavením se vyznačuje hlavní město Praha, které je rozděleno na 22 správních obvodů a 57 městských částí.

Z krajů má největší rozlohu Středočeský kraj (10 929 km²), následuje Jihočeský kraj (10 058 km²). Na druhém konci velikostního žebříčku se nacházejí kraje Zlínský (3 963 km²), Karlovarský (3 310 km²) a Liberecký (3 163 km²). Hlavní město Praha se rozkládá na ploše 496 km². Paralelně s krajským uspořádáním je Česká republika rozdělena také na 76 okresů.

Co do počtu je v Česku nejvíce obcí, v nichž žije méně než 200 obyvatel. Na konci roku 2023 jich bylo 1 354, tedy 22 % ze všech. Žilo v nich však pouze 170 125 obyvatel, což odpovídá 1,6 % celkové populace. Naproti tomu v zemi máme pouze 6 měst se 100 tisíci a více obyvateli, v nichž žije 2 465 937 osob, které tvoří 22,6 % z celkového obyvatelstva. Dominantní pozici mezi nimi samozřejmě zaujímá Praha s 1 384 732 obyvateli (12,7 %). Poměrně velká část obyvatelstva žije v obcích o velikosti 1 000 až 4 999 obyvatel, jichž je 1 254. Bydliště v nich má 2 475 602 obyvatel, tedy 14,6 % z celku.

BUDOVY A STAVBY

Území republiky je rovněž rozděleno na 13 076 katastrálních území

ČESKÁ NEJ:

Nejvýše položený bod

Sněžka, 1 603 m n. m., pohoří Krkonoše

Nejnižše položený bod

hladina Labe na hranici ČR u Hřenska, 115 m n. m., okres Děčín

Nejhlubší propast

Hranická propast, 274,5 m, okres Přerov

Nejdelší řeka na českém území

Vltava, 433 km

Největší plocha povodí

Labe, 51 103,9 km²

Největší přehradní nádrž

Lipno, plocha 4 870 ha, max. hloubka 20 m, okresy Český Krumlov a Prachatice

Největší jezero

Černé jezero na Šumavě, plocha 18,4 ha, max. hloubka 39,8 m, okres Klatovy

Největší rybník

Rožmberk, plocha 489 ha, max. hloubka 6,2 m, okres Jindřichův Hradec

Nejteplejší minerální pramen

Vřídlo, 72 °C, Karlovy Vary

Nejvýše položené sídlo

Filipova Huť, 1 093 m n. m., okres Klatovy

Nejnižše položené sídlo

Hřensko, 130 m n. m., okres Děčín

Největší chráněná krajinná oblast

Beskydy, 1 160 km²

Největší národní park

Šumava, 685,2 km²
Zdroj: MŽP

STATISTIKA ÚZEMÍ

OBSAH

21

Mapa Česka řečí čísel

Česká republika má rozlohu 78 871 km² a řadí se tak na 21. místo mezi státy v Evropě. Největší část rozlohy zaujímá zemědělská půda, následují lesní pozemky.

23

Krajina, která nás živí

Zemědělsky obhospodařovaná půda tvoří skoro polovinu rozlohy České republiky. Od roku 2002 její výměra klesla o 3 %.

26

Kolik je na zemi cest?

Na území České republiky se nachází 55 888 km silnic a dálnic a 9 349 km železničních tratí. Značené turistické trasy mají celkovou délku 44 000 km.

28

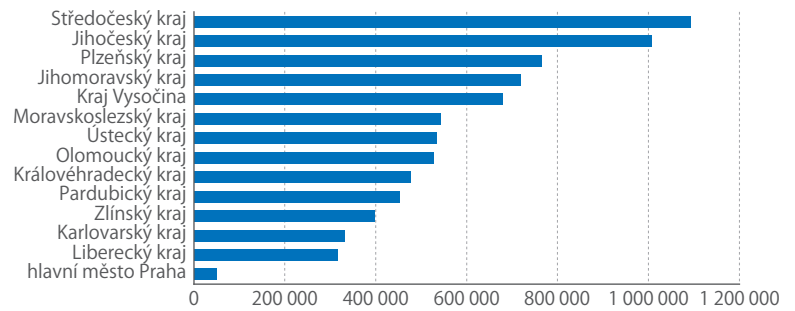
Voda z Česka teče do tří moří

Vodní plochy tvoří 2,2 % celkové rozlohy Česka. Řek, jejichž délka na našem území přesahuje 100 km, je celkem 23.

skládajících se z 22 533 697 parcel. Budov s číslem popisným katastrální úřad na konci roku 2023 evidoval 2 498 584, s číslem evidenčním 380 748 a bez čísla 1 293 059. V domech se nacházelo 1 980 100 bytů, 7 500 ateliérů, 95 700 garáží, 7 200 dílen nebo provozoven a 99 100 jiných nebytových prostor.

Vedle toho najdeme na území Česka také 5 098 kostelů a 64 synagog, 6 185 továrních komínů a 708 rozhleden. Zajímavá je i statistika hradů a zámků. Podle údajů Českého úřadu zeměměřického a katastrálního se u nás nachází 118 hradů, 1 201 zámků, 651 zřícenin hradů a zámků a 11 045 rozvalin.

ROZLOHA ÚZEMÍ PODLE KRAJŮ (ha)

Zdroj: ČSÚ

OBCE V ČESKÉ REPUBLICE (2023)

velikostní skupina podle počtu obyvatel

	méně než 200	200 až 499	500 až 999	1 000 až 1 999	2 000 až 4 999	5 000 až 9 999	10 000 až 19 999	20 000 až 49 999	50 000 až 99 999	100 000 a více
počet obcí	1 354	1 998	1 374	806	448	146	67	47	12	6
počet obyvatel	170 125	661 947	976 424	1 125 010	1 350 592	998 934	920 692	1 364 515	866 379	2 465 937

Zdroj: ČSÚ

JAKÁ JE A JAK SE VYVÍJÍ VĚKOVÁ STRUKTURA LESA V ČESKÉ REPUBLICE?

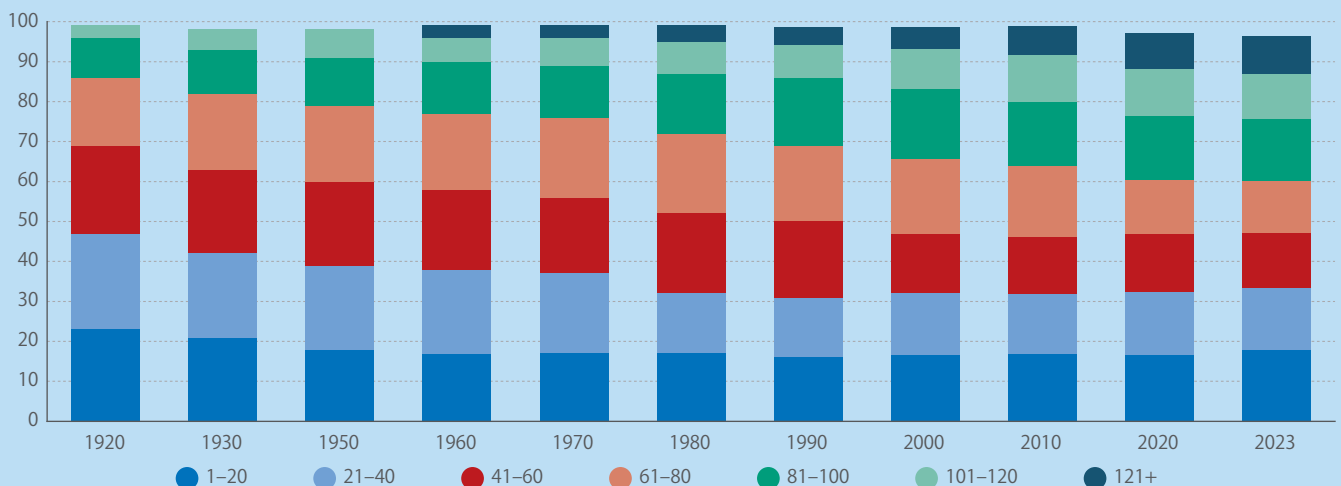
Lesy zaujímají 34 % povrchu Česka. Vývoj jejich věkové struktury je dynamický proces, který ovlivňuje nejen plánované hospodaření (úmyslné těžby), ale také četnost a rozsah nahodilých těžeb vyvolaných působením škodlivých činitelů. Plochu lesa u většiny lesních hospodářských plánů (LHP) dělíme podle stáří porostu na věkové stupně, nebo na věkové třídy. Stupně mají desetileté rozpětí věku a nejstarší věkový stupeň je 17 (nad 161 let). Věkové třídy mají rozpětí dvaceti let a nejstarší je věková třída VII (nad 121

MICHAL SYNEK
náměstek ředitele
Národního lesnického
institutu

let). Nejviditelnějším trendem za období od roku 1920 je postupný nárůst podílu nejstarší věkové třídy VII. Ta ještě v roce 1950 nedosahovala ani jedno procento porostní půdy, ale v roce 2023 se její podíl zvýšil už na 9,4 %. Pokud se podíváme na věk v absolutních číslech, tak v aktuální databázi LHP jsou i lesy starší 300 let. Na druhou stranu se u části lesů (1,5 % porostní půdy) posuzovaných metodou statistické provozní inventarizace už věk nezjišťuje, protože se v rámci porostu u jednotlivých stromů značně liší.

PODÍL VĚKOVÝCH TRÍD LESŮ V ČESKU (%)

Zdroj: ÚHÚL

Krajina, která nás živí

Zemědělsky obhospodařovaná půda tvoří skoro polovinu rozlohy České republiky.

**DAGMAR
POSPÍŠILOVÁ**
oddělení statistiky
zemědělství
a lesnictví

Obhospodařovanou zemědělskou půdu sleduje ČSÚ od roku 2002. Je to půda, která se aktivně využívá pro zemědělské účely, především pro pěstování zemědělských plodin nebo trvalých porostů a pastvu hospodářských zvířat. Zahrnuje ornou půdu, trvalé travní porosty a trvalé kultury, to jsou především vinice, chmelnice a ovocné sady.

V roce 2024 obhospodařovaná zemědělská půda činila 3 535 tis. ha, tedy 45 % z celkové rozlohy Česka. Od roku 2002 se její výměra zmenšila o 117 tis. ha. Na úkor zemědělské půdy se rozšířily lesní pozemky, zvýšila se také rozloha vodních ploch nebo zastavěných a ostatních ploch s obytnými nebo průmyslovými zónami, logistickými centry či dopravní infrastrukturou.

PLOCHA ORNÉ PŮDY UBÝVÁ

Z celkové rozlohy obhospodařované zemědělské půdy v loňském roce zabírala největší podíl orná půda (71 %). Ve srovnání s rokem 2002 se zornění, to je podíl orné půdy na obhospodařované zemědělské půdě, snížilo o 4 procentní body. Naopak podíl trvalých travních porostů se zvýšil z 23 % v roce 2002 na 27 % v roce 2024. Trvalé kultury zabíraly v loňském roce 40 tis. ha, to je 1 % z obhospodařované zemědělské půdy.

V roce 2024 zemědělci obhospodařovali 2 525 tis. ha orné půdy, tedy o 242 tis. ha méně oproti roku 2002. Nejvyšší podíl orné půdy na celkové výměře obhospodařované zemědělské půdy vykazovaly kraje Jihomoravský (88 %) a Středočeský (87 %), naopak nejnižší podíl měly kraje Karlovarský a Liberecký (shodně 38 %).

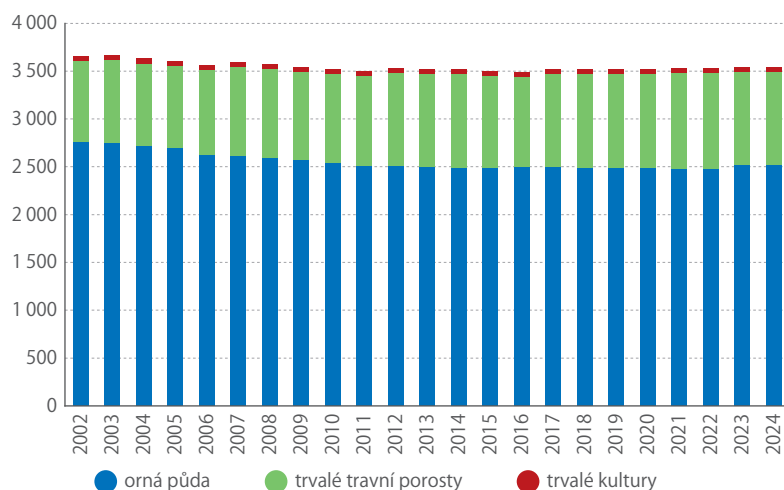
Nejčastěji pěstovanými plodinami na českých polích jsou pšenice, ječmen, kukuřice a řepka, které v loňském roce zabíraly na 72 % orné půdy, podobně jako v roce 2002.

Orná půda zahrnuje také úhor, to je dočasně neobdělávanou zemědělskou půdu. V předchozích dvou letech se plocha úhoru výrazně rozšířila kvůli povinnosti zemědělců vyčlenit část obhospodařované půdy jako neproduktivní plochy v rámci pravidel společné zemědělské politiky. V loňském roce úhor zabíral 109 tis. ha, tedy čtyřikrát větší plochu ve srovnání s rokem 2022, kdy dosahoval rozlohy 26 tis. ha. Ve srovnání s rokem 2002 byla loňská plocha úhoru vyšší o 31 %.

LUK A PASTVIN JE VÍCE

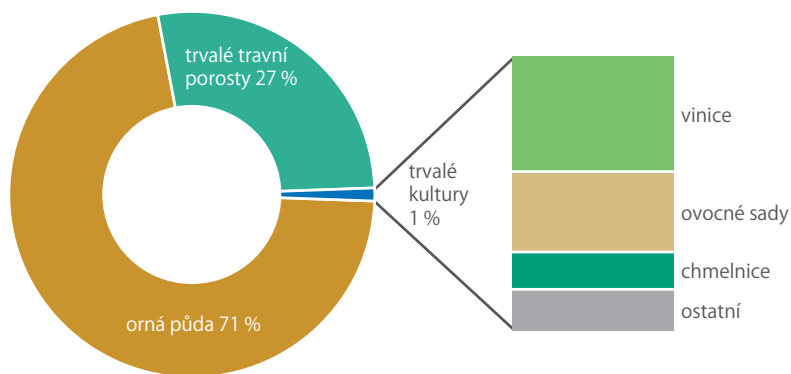
Trvalé travní porosty zahrnují louky a pastviny. I když stavy hospodářských zvířat od devadesátých

OBHOSPODAŘOVANÁ ZEMĚDĚLSKÁ PŮDA (tis. ha)

Zdroj: ČSÚ

STRUKTURA OBHOSPODAŘOVANÉ ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY V ROCE 2024 (%)

Zdroj: ČSÚ

let minulého století klesají, a tím se snižuje i potřeba krmiv, tradiční pastva je stále významná zejména v horských a podhorských oblastech. Její význam se v poslední době ještě zvyšuje s využíváním pastevního chovu masných plemen skotu. Trvalé travní porosty mají také důležité mimoprodukční funkce, zadržují vodu v krajině nebo chrání půdu proti erozi. V loňském roce se na území Česka nacházelo 969 tis. ha trvalých travních porostů, to je o 130 tis. ha více než v roce 2002. Nejvyšší podíl trvalých travních porostů na celkové ploše obhospodařované zemědělské půdy mají kraje Karlovarský (62%) a Liberecký (61%), naopak nejmenší kraje Jihomoravský (6%) a Středočeský (13%).

VINICE NEJSOU JEN NA JIŽNÍ MORAVĚ

V roce 2024 bylo u nás evidováno 16 996 hektarů vinic. Plocha vinic se v porovnání s rokem 2002 zvětšila o 5 tis. ha. Největší rozšíření vinic ale proběhlo do roku 2005. Od vstupu Česka do Evropské unie podléhá nová výsadba vinic regulacím, a od roku 2016 je možné nové vinice zakládat pouze na ploše odpovídající jednomu procentu celkové výměry vinic předchozího roku. Převážná většina vinic se nachází v Jihomoravském kraji (93%), v daleko menší míře se réva vinná pěstuje v krajích Zlínském, Ústeckém a Středočeském.

Spíše než do krajů se ovšem vinice regionálně řadí do vinohradnických oblastí. Významnější Moravská vinohradnická oblast zahrnuje podoblasti Mikulovskou, Slováckou, Velkopavlovickou a Znojemskou, Česká vinohradnická oblast se člení na podoblasti Mělnickou a Litoměřickou. Na vinicích převažují bílé odrůdy révy vinné (73%), nejčastěji pěstovanými jsou Veltlínské zelené, Ryzlink rýnský a Müller Thurgau. Z modrých odrůd je nejrozšířenější Frankovka, Svatovavřínecké a Rulandské modré.

SADY MIZÍ BEZ NÁHRADY

Produkčních ovocných sadů v posledních dvou desetiletích výrazně ubylo. V roce 2024 se na území Česka nacházelo 11 824 ha sadů, přičemž v roce 2002 to bylo 20 990 hektarů. Za uvedené období se výměra ovocných sadů zmenšila o 9 tis. ha a z české krajiny

zmizelo více než milion ovocných stromů a keřů. Od roku 2020 se plocha sadů snižovala výrazněji, nejrazantněji v posledních dvou letech. Důvodem je dlouhodobě špatná ekonomická situace v odvětví ovocnářství. Nepříznivý průběh počasí snižuje úrodu a to, co se podaří sklídit, pěstitelé jen těžko uplatňují na trhu. Starší a nerentabilní sady se proto likvidují bez náhrady novou výsadbou. Největší rozlohu sadů vykazují kraje Středočeský (20% z celkové výměry sadů), Jihomoravský (16%), Královéhradecký (11%) a Zlínský (10%). Nejrozšířenějším ovocným druhem jsou jabloně, které se pěstují téměř na polovině z celkové produkční plochy sadů (45%). Následují slivoně (16%), višně (10%), meruňky (7%), třešně (7%) a hrušně (6%).

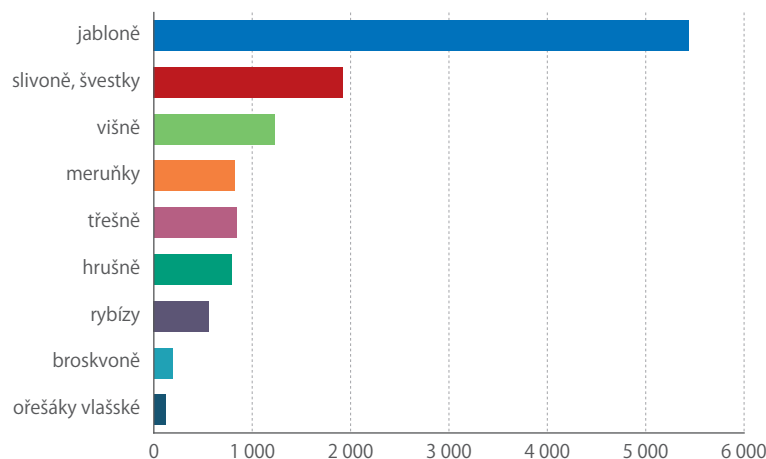
CHMELNICE JSOU I NA MORAVĚ

Česko je po Německu druhým nejvýznamnějším evropským producentem chmele. V loňském roce chmelnice u nás zabíraly 5 521 ha. V roce 2002 plocha chmelnic dosahovala 8 tis. ha, a od té doby se postupně zmenšovala. Pod 6 tis. ha poprvé klesla v roce 2012. Většina chmelnic se nachází v krajích Ústeckém (57%), Středočeském (31%) a Olomouckém (12%). Mezi největší chmelářské oblasti se řadí v Čechách Žatecká a Úštěcká, na Moravě Tršická.

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ HLAVNĚ NA LOUKÁCH

Ekologické zemědělství se začalo v Česku rozvíjet od devadesátých let minulého století, významněji po vstupu do EU. Ke konci roku 2024 bylo evidováno v registru ekologických podnikatelů Ministerstva zemědělství 5 564 farem s výměrou 604 tis. ha obhospodařované zemědělské půdy. V roce 2002 to bylo 717 farem s 235 tis. ha. Podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy na její celkové výměře se zvýšil z 6% v roce 2002 na 17% v roce 2024. V ekologickém zemědělství převažuje pastevní chov skotu na trvalých travních porostech v horských a podhorských oblastech. V loňském roce se v režimu ekologického zemědělství obhospodařovala polovina z celkové výměry trvalých

PRODUKČNÍ PLOCHA SADŮ PODLE OVOČNÝCH DRUHŮ V ROCE 2024 (ha)

Zdroj: ČSÚ

MŮŽETE VYČÍSLIT OBJEM A PŘÍNOSY POZEMKOVÝCH ÚPRAV REALIZOVANÝCH SPŮ V POSLEDNÍCH 10 LETECH?

SVATAVA MARADOVÁ

ústřední ředitelka
Státního pozemkového
úřadu

Pozemkové úpravy (PÚ) jsou klíčovým nástrojem pro rozvoj venkova i jedinečnou službou, kterou Státní pozemkový úřad poskytuje obcím a českému venkovu. Ve veřejném zájmu se díky nim uspořádávají vlastnické vztahy k půdě tak, aby se vytvořily podmínky pro racionální hospodaření a zajistily se předpoklady pro zlepšení životního prostředí, ochrany a zúrodnění půdního fondu, lesního a vodního hospodářství, zejména v oblasti snižování nepříznivých účinků povodní a sucha.

Díky pozemkovým úpravám vznikají ochranné nádrže a valy, poldry, mokřady, drobné tůně i síť polních cest, které propojují a zpřístupňují venkov. V současné době jsou PÚ provedeny na 42,32% výměry zemědělského půdního fondu, na dalších zhruba 11,52% výměry jsou v současnosti v řešení. V období 2015–2024 bylo v rámci PÚ investováno do krajiny 18,76 mld. Kč, z toho více než 14 mld. Kč připadlo na realizace prvků společných zařízení. V rámci těchto zařízení bylo vybudováno 456,92 ha vodohospodářských, 312,99 ha protierozních a 587,54 ha ekologických opatření, dále pak 1 608 km polních cest.

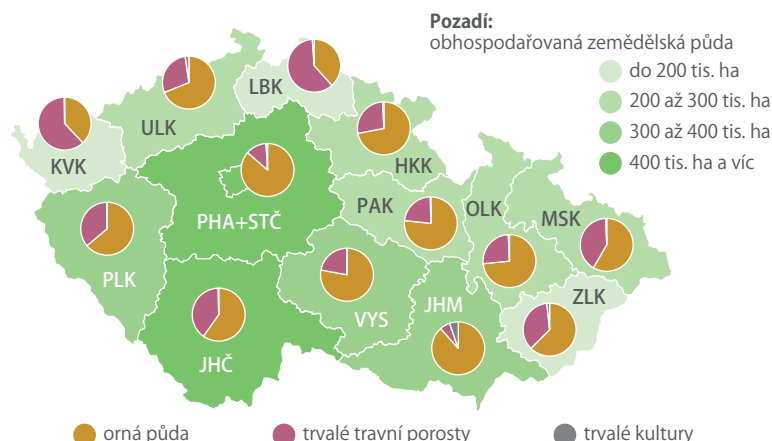

travních porostů (49%) a téměř čtvrtina ovocných sadů (23%). Naproti tomu podíl orné půdy nebo vinic v ekologickém zemědělství na jejich celkové výměře je poměrně malý (5%, resp. 8%). V roce 2024 činila průměrná velikost ekofarmy v Česku 109 ha.

PRŮMĚRNÁ FARMA MÁ 106 HA

Velikost zemědělských subjektů se v průběhu času výrazně měnila. Od pozemkové reformy v roce 1919 došlo v českém zemědělství k zásadním změnám, které odrážejí vývoj od fragmentace vlastnictví půdy, přes kolektivizaci k současné kombinaci malých a velkých subjektů. Cílem pozemkové reformy, která probíhala v nově vzniklém Československu, bylo přerozdělení

OBHOSPODAŘOVANÁ ZEMĚDĚLSKÁ PŮDA V KRAJÍCH V ROCE 2024

Zdroj: ČSÚ

šlechtických a církevních velkostatků. Byly vyvlastněny více než 4 miliony ha půdy, z toho přibližně třetinu tvořily zemědělské pozemky. Půda byla rozdělena především mezi drobné zemědělce, část si ponechal v držení stát. I přes válečné období zůstaly malé a střední zemědělské usedlosti dominantní. To se ale změnilo s nástupem komunistického režimu a kolektivizace. Velikost jednotných zemědělských družstev a státních statků se postupně zvětšovala až na průměrné tři tisíce hektarů. Po roce 1989 probíhala restituční řízení a pozemkové úřady obnovily vlastnické právo k 932 tis. ha zemědělské půdy. Postupně vznikaly rodinné farmy i velké zemědělské podniky. Podle výsledků integrovaného šetření z roku 2023 je průměrná výměra zemědělského subjektu v Česku 106 ha obhospodařované zemědělské půdy a patří k největším v rámci EU. Malé a střední farmy ale přesto hrají důležitou úlohu i v českém zemědělství.

17%

**zemědělské půdy
u nás je obhospo-
dařováno ekolo-
gicky.**

Statistické údaje zveřejňované ČSÚ se týkají zemědělské půdy, která je aktivně využívána pro zemědělskou výrobu.

Naproti tomu katastr nemovitostí (KN) eviduje zemědělskou půdu na základě vlastnických práv. Tato výměra zahrnuje všechny pozemky, které jsou zapsány jako zemědělské, bez ohledu na jejich skutečné využití. Část zemědělských pozemků zapsaných v KN nemusí být aktivně využívána k zemědělské činnosti, může být dlouhodobě ponechána ladem nebo může sloužit k jiným účelům, ale formálně zůstává zapsaná jako zemědělská půda. Zemědělská půda uvedená v KN zahrnuje také zahrady, ale ty se do obhospodařované zemědělské půdy ČSÚ nezapočítávají.

Rozdíl ve výměře zemědělské půdy KN a ČSÚ vychází z odlišných účelů a metodiky sběru dat, katastr je zaměřen na právní a vlastnický rámec, zatímco ČSÚ sleduje skutečné využívání půdy v zemědělství.

Kolik je na zemi cest?

Na otázku z písně skupiny Olympic jsme se pokusili odpovědět pomocí statistických dat.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Informace o délkách a kvalitě dopravních spojnic v Česku shromažďuje a spravuje několik institucí. V tomto článku jsme vybrali a shrnuli ty nejvýznamnější.

SILNICE

Podle údajů Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD) se k 1. červenci 2024 na území České republiky nacházelo 55 888 km silnic a dálnic. Naprostou většinu z nich (34 022 km) tvořily silnice III. třídy. Silnice II. třídy dosahovaly celkové délky 14 720 km a silnice I. třídy 5 742 km. Dálniční síť měla 1 394 km (na konci roku 1 501 km).

Ještě více než silnic je v Česku místních komunikací, které zpravidla spadají pod správu měst a obcí. Podle Ročenky dopravy vydávané Ministerstvem dopravy jejich celková délka na konci roku 2023 činila 74 919 km.

Nejvíce silnic prochází Středočeským krajem. Na začátku loňského července jich tu správci vykazovali 9 688 km, z toho 368 km náleželo dálnicím. Na druhém místě se s 6 153 km silnic nacházel Jihočeský kraj a přes 5 tisíc km měly ještě Plzeňský kraj a Kraj Vysočina. Opačný konec žebříčku patřil hlavnímu městu Praha, jehož územím vedlo pouze 80 km silnic, z toho 40 km dálnic. Drtivá většina pražských komunikací tedy spadá do kategorie místních komunikací. Poslední tři příčky před Prahou náležely krajům Libereckému, Zlínskému a Karlovarskému, v nichž se nacházelo mezi 2 000 a 2 500 km silnic.

V případě dálnic zaujímá vedoucí pozici opět Středočeský kraj (368 km) následovaný kraji Jihomoravským (160 km) a Olomouckým (144). Více než 100 km dálnic měly na svém území ještě kraje Moravskoslezský, Ústecký a Plzeňský. Nejméně dálnic (pouhých 5 km) procházelo Libereckým krajem.

ŽELEZNIČNÍ SÍŤ V ČESKU K 31. 12. 2023

délka tratí celkem	9 349 km
délka jednokolejných tratí	7 279 km
délka dvojkolejných tratí	2 005 km
délka vícekolejných tratí	65 km
délka elektrizovaných tratí	3 258 km
délka neelektrizovaných tratí	6 090 km
stavební délka kolejí celkem	15 079 km
počet úrovnových přejezdů	7 580
počet železničních mostů	6 728
délka železničních mostů	156 052 m
počet tunelů	169
délka tunelů	55 940 m
počet železničních stanic	1 065
počet zastávek	1 566
počet budov	6 628

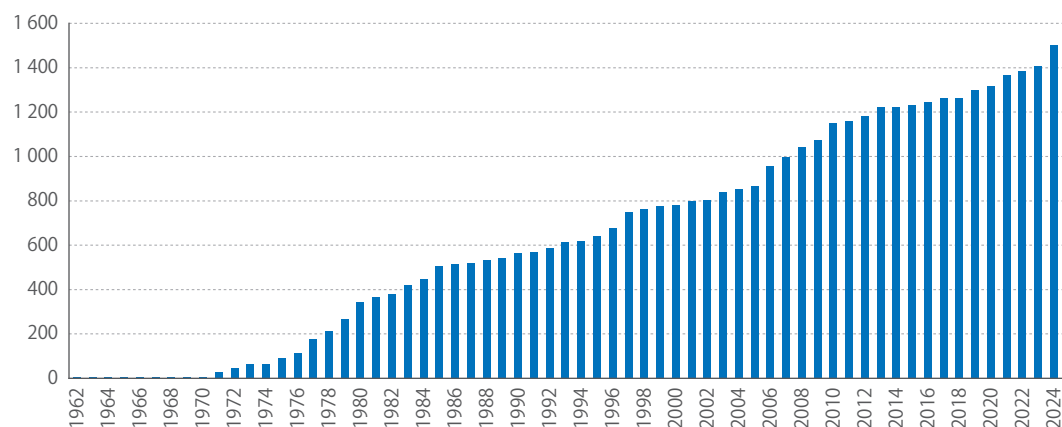
Zdroj: Správa železnic

V letošním roce plánuje Ředitelství silnic a dálnic otevřít 74 km nových dálnic a zahájit výstavbu dalších 64 km.

ŽELEZNICE

Celková délka železničních tratí v Česku se v posledních letech příliš nemění. Mezi lety 2021 a 2023 se podle údajů Správy železnic snížila o 28 km na 9 349 km. Naše země se tak s hodnotou 121,2 km délky na 1 000 km² rozlohy drží s přehledem na prvním místě světového žebříčku v hustotě železniční sítě. Další pořadí náležejí Belgii (118,2 km/km²), Německu (107,5 km/km²) a Lucembursku (104,8 km/km²). Jiné země už hodnotu 100 km/km² nepřesahují. Celosvětové prvenství v délce železničních tratí patří

DÉLKA DÁLNIČNÍ SÍTĚ V ČESKU (km)

Zdroj: Ročenky dopravy, Ministerstvo dopravy

KOLIK KM ŽELEZNIČNÍCH TRATÍ V ČESKU BYLO V POSLEDNÍCH LETECH ZRUŠENO, A KOLIK NOVĚ VYBUDOVÁNO? KTERÉ NEJDŮLEŽITĚJŠÍ ÚSEKY JSOU V SOUČASNÉ DOBĚ VE VÝSTAVBĚ?

NELA EBERL FRIBOVÁ

vedoucí tiskového oddělení a tisková mluvčí Správy železnic

Statistika je na Správě železnic klíčovou součástí celé řady činností. Pomáhá nám při tržovém hospodářství, výpočtu dopravních výkonů, vyhodnocování plnění jízdního řádu či evidenci mimořádných událostí. Nejdůležitější údaje každoročně publikujeme ve Statistických ročenkách, které vycházejí na přelomu prvního a druhého čtvrtletí následujícího roku.

Konkrétně: počty kilometrů nově vybudovaných, nebo naopak zrušených tratí pro nás nejsou stěžejním údajem, neboť se meziročně příliš nemění. Česká železnice patří k těm vůbec nejhustším, Správa železnic hospodaří s 9 349 km tratí. Tratě tedy primárně modernizujeme – rozvíjíme a zlepšujeme to, co už máme. Naopak málo využívané tratě jsme v posledních letech primárně prodávali. V roce 2024 byla dokončena modernizace 73 km tratí. V letošním roce bude dokončeno dalších 47 kilometrů. Významný počet nových tratí přibude se zprovozněním těch vysokorychlostních nebo například s dokončením projektu Praha – letiště – Kladno.

Spojeným státům americkým, na jejichž území je rozprostřeno 225 000 km železnic. Druhou pozici zaujímá Čína se 150 000 km a následuje Rusko s 85 000 km. V hustotě však tyto státy vzhledem ke své rozloze samozřejmě zaostávají. V USA bychom naměřili zhruba 23 km tratí na 1 000 km², v Číně 16 a v Rusku sotva 5.

Zhruba 78 % českých železnic tvoří jednokolejné tratě, na našem území jich najdeme 7 279 km. Dvojkolejných tratí je 2 005 km a celková délka kolejí je 15 079 km. Elektrifikovaných tratí máme 3 258 km. Statistika Správy železnic dále eviduje

DĚLKA SILNIC V KRAJÍCH K 31. 7. 2024 (KM)

	dálnice	silnice I. třídy	silnice II. třídy	silnice III. třídy
Středočeský	368	674	2401	6 225
Jihomoravský	160	426	1464	2 400
Olomoucký	144	355	938	2 174
Moravskoslezský	128	599	872	1 895
Ústecký	116	469	907	2 750
Plzeňský	109	422	1495	3 120
Kraj Vysočina	93	423	1627	2 906
Jihočeský	75	642	1646	3 791
Královéhradecký	43	409	932	2 382
Pardubický	41	456	934	2 200
hl. m. Praha	40	10	30	0,222
Karlovarský	37	188	473	1 357
Zlínský	36	328	513	1 251
Liberecký	5	341	488	1 570

Zdroj: ŘSD

156 052 železničních mostů, 169 tunelů, 1 065 stanic a 1 566 zastávek.

Nejvýše položené místo na železnici v Česku najdeme na trati Strakonice – Volary, v sedle s výškou 997 m n. m. Jen nedaleko od něj se nachází naše nejvýše položená železniční stanice Kubova Huť s nadmořskou výškou 995 m n. m.

Nejnižší položenou železniční stanicí u nás je Dolní Žleb na trati spojující Děčín s německými Drážďany. Geodetická značka zde udává výšku 127 m n. m.

TURISTICKÉ CESTY

V České republice je podle údajů Klubu českých turistů značeno 44 000 km pěších turistických tras, 555 km lyžařských tras a skoro 4 000 km pásových cyklistických tras. Dále se zde nachází 2 500 km jezdeckých stezek a 150 km vozičkářských tras. Na těchto trasách je vyvěšeno 77 000 směrovek a tabulek, 4 300 směrovníků a 1 400 nástěnných map ve stojanech nebo v rámech.

První značená trasa Klubu českých turistů byla vytvářena 11. května 1889 a vedla ze Štěchovic ke Svatojánským proudům na Vltavě. Po výstavbě přehradních nádrží Štěchovice a Slapy skončila značná část této stezky pod vodou. Zbýlý úsek v délce asi 3,5 km mezi Štěchovicemi a Slapskou přehradou byl po roce 2010 vybaven replikami historických směrovek a doplněn informačními tabulemi se zajímavostmi z historie i současnosti turistického značení.

Taktéž v roce 1889 byla vyznačena turistická trasa s číslem 0001, která v celé své délce slouží dodnes, a je tak nejstarší dochovanou trasou v Česku. Značená je červenou barvou a začíná na Husově náměstí v Berouně. Vede přes Svätý Jan pod Skalou na Karlštejn. V pozdějších letech byla prodloužena na jihozápadní okraj Prahy, dále na jih od Prahy k soutoku Vltavy a Sázavy, a pak proti proudu Sázavy až do Chřenovic v okrese Havlíčkův Brod na Vysočině. Celkovou délkou 157 km se řadí mezi nejdelší české značené turistické trasy.

997 m n. m.

má nejvýše položené místo na železnici v Česku.

Voda z Česka teče do tří moří

Také voda má na zemském povrchu své místo. I když v Česku tvoří pouze 2,2 % celkové rozlohy, její význam rozhodně není zanedbatelný.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Vodní toky na území České republiky rozděluje Ministerstvo zemědělství na významné vodní toky v celkové délce 16 326 km a drobné vodní toky v délce 86 553 km. Významné vodní toky a asi polovinu drobných vodních toků spravují státní podniky Povodí, dalším významným správcem drobných vodních toků je státní podnik Lesy České republiky. Přibližně na 93,4 % délky všech vodních toků zajišťují správu subjekty v působnosti Ministerstva zemědělství.

DELŠÍCH NEŽ 100 KM JE 23 ŘEK

Řek, jejichž délka na území Česka přesahuje 100 km, najdeme (podle údajů ČHMÚ) celkem 23. Nejdelší vzdálenost, téměř 377 km, zde urazí vody Vltavy, jen zhruba o 10 km méně měří Labe. To je ovšem naší nejdelší řekou, pokud počítáme vzdálenost od pramene až k ústí. Středem labského koryta bychom z Labské louky v Krkonoších do Severního moře v Německu urazili 1 094 km. Labe je také jedinou českou řekou, jejíž český název není ženského rodu.

Podobně jako Labe je na tom i řeka Odra, jež protéká Českem pouze 134 km, ale její celková délka je 854 km. Další významná přeshraniční řeka Dyje

měří na českém území 193 km a celý její tok je dlouhý 235 km. Mezi říční toky delší než 200 km u nás patří ještě Morava, Ohře a Sázava.

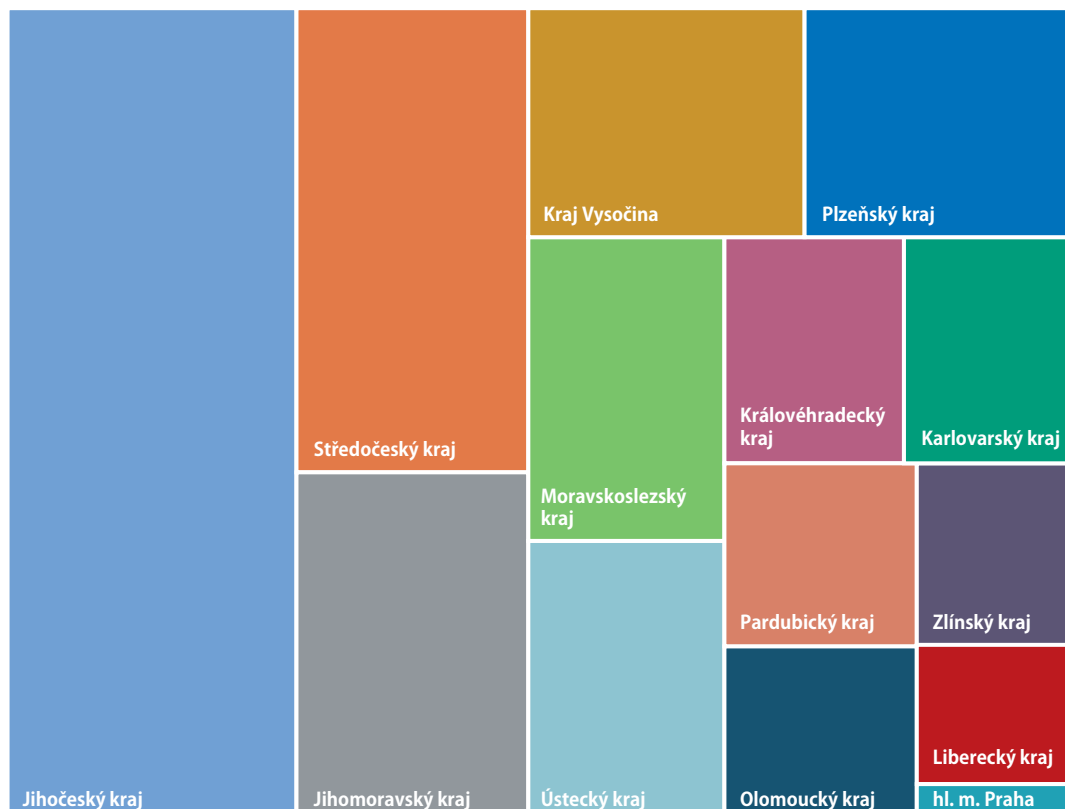
Celé území Česka se rozděluje do tří povodí prvního řádu. Téměř dvě třetiny povrchu republiky zaujímá povodí Labe, které odvádí vodu do Severního moře. O něco málo více než čtvrtina území patří do povodí Dunaje, který teče do Černého moře. Naprostá většina vody z tohoto povodí odtéká prostřednictvím řeky Moravy. Zbýlá desetina plochy spadá do povodí Odry, jejíž tok směřuje do Baltského moře.

NEJVODNATĚJŠÍ JE JIHOČESKÝ KRAJ

Vodní plochy zaujímají u nás 170 412 ha, tedy 2,2 % z celkové rozlohy Česka. Podle evidence Českého úřadu zeměměřického a katastrálního mezi nimi najdeme 37 855 rybníků a rybníčních sádek, 1 124 přírodních jezer, 1 461 antropogenních jezer a 177 přehradních nádrží. Dalších 48 785 vodních ploch náleží do jiných kategorií.

Na českých vodách se také nachází 186 přehradních hrází, 5 620 jezů a 34 přístavů.

PODÍL KRAJŮ NA CELKOVÉ VODNÍ PLOŠE ČESKA (%)

Zdroj: ČSÚ

JAK SE V POSLEDNÍCH LETECH MĚNÍ SPLAVNOST LABE A CO JSOU HLAVNÍ PŘÍČINY TĚCHTO ZMĚN?

JAN ZAJÍC

ředitel závodu
Roudnice nad Labem,
Povodí Labe

Na Labské vodní cestě je splavnost zajišťována dvěma způsoby. Prvním je jezy vzduťá vodní cesta (kanalizační metoda) v úseku Kunětické – Ústí nad Labem. Tato část Labe je stabilní, s výjimkou krátkodobých epizod, jako jsou povodně, ledové jevy, havárie vodních děl nebo ekologické havárie. Systém jednotlivých jezových zdrží zajišťuje dostatečné plavební hloubky i při minimálních průtocích. Hloubky sice závisí na klimatických podmínkách, nikdy však neklesnou pod minimální úroveň definovanou vyhláškou č. 67/2015 o pravidlech plavebního provozu. Lokálně se mohou tvořit nánosy, například v přístavech nebo po povodních. Toto omezení plavebního ponoru je však dočasné, protože správce vodní cesty udržuje dno plavební dráhy prohrábkami, aby byla v celé délce zajištěna předepsaná plavební hloubka. V dlouhodobém horizontu je tedy splavnost v kanalizovaném úseku Labe neměnná.

Druhým způsobem je regulační metoda na úseku Ústí nad Labem – státní hranice se SRN. Hloubky se zde zlepšují koncentrováním průtoku a prohrábkami. Splavnost však závisí na hydrologické situaci a je v průběhu roku proměnlivá; v létě je plavba často přerušena kvůli nízkým vodním stavům. V posledním desetiletí byly průtoky, zejména v plavební sezoně, nižší než dlouhodobý průměr. Zatím však nelze jednoznačně určit, zda jde o dlouhodobý trend.

Mezi lety 2016 a 2023 se rozloha vodních ploch u nás zvětšila o 4 536 ha, tzn. o 2,7 %.

Největším rozsahem vodních ploch se může chlubit Jihočeský kraj, jehož vodní plochy zaujímají 27 % z celkové vodní plochy Česka. Zhruba 12 % všech vodních ploch má Středočeský kraj a třetí místo s 9 % zaujímá Jihomoravský kraj. Na opačném konci žebříčku jsou Liberecký kraj (2,8 %) a hlavní město Praha (0,7 %).

ČESKÉ ŘEKY PŘESAHUJÍCÍ DÉLKOU 100 km

	délka toku v Česku (km)
Vltava	377
Labe	368
Morava	269
Ohře	247
Sázava	226
Dyje	193
Jihlava	181
Svratka	168
Jizera	167
Lužnice	158
Berounka	139
Odra	134
Otava	112
Opava	111
Radbuza	110
Chrudimka	106
Úhlava	104
Želivka	104
Mže	103
Tichá Orlice	102
Střela	102
Ploučnice	101
Moravice	101

Zdroj: ČHMÚ

ČESKÉ VODNÍ REKORDY

Umělé vodní nádrže

Největší vodní plocha: Lipno I (4 870 ha, Vltava)

Největší objem zadržované vody: Orlík (celkem: 716,6 mil. m³; zásobní: 374,5 mil. m³; Vltava)

Nejhlubší vodní nádrž: Dalešice (85,5 m, Jihlava)

Nejstarší údolní vodní nádrž: Jordán (rok 1492, Tábor, Jihočeský kraj)

Nejvyšší hráz: Dalešice (100 m, Jihlava)

Nejdelší hráz: Nechanice (3 280 m, Ohře)

Největší vodárenská nádrž: Švihov (1 670 ha, Želivka)

Rybníky

Největší vodní plocha: Rožmberk (489 ha, okr. Jindřichův Hradec)

Největší objem zadržované vody: Staňkovský rybník (6,6 mil. m³, okr. Jindřichův Hradec)

Nejstarší dochovaný (doložený) rybník: Žárský rybník (rok 1221, okr. České Budějovice)

Jezera

Největší vodní plocha: Černé jezero (18,4 ha, Šumava)

Nejhlubší jezero: jezírko v Hranické propasti (404 m – zatím největší změřená hloubka, maximální hloubka dosud není známa)

Nejvýše položené jezero: Laka (1 096 m n. m., Šumava)

Zdroj: Česko v datech

Denně se změní více než osm tisíc prvků

S předsedou Českého úřadu zeměměřického a katastrálního Karlem Štenclem jsme hovořili o úkolech souvisejících s pořizováním a poskytováním geografických dat.

Foto: Tereza Koutecká

Jednou z činností ČÚZK je vedení registru RÚIAN. Jaké údaje jsou v tomto registru zaznamenány, kolik záznamů registr aktuálně obsahuje a jak probíhá jejich aktualizace?

ČÚZK je správcem základního registru územní identifikace, adres a nemovitostí, který je jedním ze čtyř základních registrů veřejné správy. Obsah RÚIAN se dělí na územní prvky, což jsou jasně lokalizovatelná území či objekty, jako například území krajů, okresů nebo obcí, a dále stavební objekty, parcely a adresní místa, která lokalizují adresy. Vedle toho se evidují i takzvané územní jednotky, jejichž charakteristickým znakem je to, že neevidujeme jejich územní

vymezení, přestože plošné jsou. Jedná se o části obcí a ulice a veřejná prostranství. Poslední skupinou jsou účelové územní prvky, které zahrnují vymezená území vztahující se primárně k určité agendě mimo náš resort. Jsou to například území volebních okrsků, území evidovaná Českým báňským úřadem jako dobývací prostory, území s přírodní ochranou a podobně.

Pro základní představu, v RÚIAN evidujeme téměř 22,5 milionu parcel, 4,2 milionu stavebních objektů, skoro 3 miliony adresních míst a přes 85 tisíc ulic. K aktualizaci údajů dochází v průběhu celého roku. Například každý rok je do RÚIAN průměrně zapsáno 50 tisíc nových stavebních objektů, téměř

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

30 tisíc adresních míst nebo 350 až 650 nových ulic. Denně v RÚIAN editoři provedou změnu u více než 8 tisíc prvků – například u 1 500 stavebních objektů, 7 tisíc parcel a 200 adresních míst.

Editory těchto údajů jsou spolu s ČÚZK i katastrální úřady, stavební úřady, obce, editoři účelových územních prvků, a také Český statistický úřad, který je editorem údajů o základních sídelních jednotkách. Editace probíhá prostřednictvím agendových informačních systémů ISÚI (informační systém územní identifikace) a ISKN (informační systém katastru nemovitosti). Veškerý obsah RÚIAN uživatelům poskytujeme v režimu otevřených dat.

Jak vysoká je chybovost údajů v RÚIAN a v kterých fázích vznikají tyto chyby nejčastěji?

Datový obsah RÚIAN takřkajíc nevznikl na zelené louce. ČÚZK měl zákonem stanovené datové zdroje pro úvodní naplnění, a je třeba přiznat, že největší chybovost v RÚIAN byla u údajů, které jsme převzali ze systémů jiných rezortů. Z pohledu kvality na tom byla nejhůř data územně identifikačního registru adres (UIR-ADR) ve správě MPSV. Stále se vyrovnáváme s tím, že UIR-ADR obsahoval celou řadu záznamů fiktivních stavebních objektů a adresních míst. Ani data o základních sídelních jednotkách, která se do RÚIAN přebírala ze systému ČSÚ, nebyla rozhodně bez chyb. Nemyslím to ale nějak kriticky, protože RÚIAN vznikl mimo jiné proto, aby se referenční data s vazbou k území postupně konsolidovala a zkvalitňovala v jednom systému. Skutečnost, že se jedná o základní registr, je velkou výhodou, protože v základních registrech dobře funguje mechanismus oprav chybných údajů po vyznačení takzvané reklamace. ČÚZK vytvořil aplikaci „Reklamační formuláře RÚIAN“, která umožňuje zaslat návrh na opravu ke všem referenčním údajům v RÚIAN příslušnému editorovi.

ČÚZK navíc z pozice správce základního registru sám podporuje zkvalitňování datového obsahu RÚIAN, a vytvořil proto aplikaci, ve které jsou pro potřeby editorů pravidelně zveřejňovány chyby nebo podezření na chybně vedené referenční údaje. Aplikace je aktivně využívána nejen editory, ale i pracovníky krajských úřadů při vytváření plánu kontrol výkonu přenesené působnosti v oblasti zápisu údajů do RÚIAN.

Obě uvedené aplikace nám slouží k předávání informací o chybách editorům, kterých je jen na obcích a stavebních úřadech téměř 7 tisíc. A právě velké množství editorů a mnohdy jejich nečinnost jsou limitujícími faktory pro provádění oprav.

Katastr nemovitostí v České republice je již od roku 2017 plně digitalizován. Jaké úkoly ČÚZK v souvislosti s katastrem nyní řeší?

Katastr je velmi živý registr a zpravidla každý rok zpracováváme kromě běžných činností i něco nového. V loňském roce to byl zápis vlastnického práva státu k nemovitostem nedostatečně identifikovaných vlastníků po uplynutí 10 let od nabytí účinnosti nového

občanského zákoníku. ÚZSVM po dobu 10 let vystavil informace o takovém majetku, a také sám dohlédl v pozemkové knize a dalších archivech údaje pro jednoznačnou identifikaci původního vlastníka. Pokud se podařilo další údaje dohledat, mohlo být zpravidla následně zahájeno dědické řízení. Uplynutím uvedené doby přešlo vlastnické právo ze zákona na stát, a my jsme museli provést zápis do katastru. Jednalo se celkem o 140 tisíc parcel vlastněných 106 tisíci vlastníky, u kterých jsme zpravidla znali jen jméno a příjmení a někdy ani to ne.

V letošním roce budeme uvádět do praxe portál katastru a zeměměřictví, který jsme zprovoznili na začátku února. V rámci pilotního provozu budeme sbírat názory uživatelů a systém optimalizovat. Kromě toho začneme rutinně používat i nový software pro podporu prací při revizích katastru a novém mapování.

Jedním z nejviditelnějších výstupů ČÚZK je základní mapa České republiky, kterou využívají i další subjekty pro své aplikace. Jak často se tato mapa aktualizuje a za jak dlouho se do ní tedy propíše případné změny v území?

K této otázce bych chtěl zdůraznit, že ČÚZK vydává od 1. 7. 2023 nové státní mapové dílo. Nařízením vlády byla zrušena tzv. základní mapa České republiky, která byla nahrazena zcela novým státním mapovým dílem nazvaným „Základní topografická mapa České republiky v měřítkách 1 : 5 000, 1 : 10 000, 1 : 25 000, 1 : 50 000, 1 : 100 000 a 1 : 250 000“.

Z těchto mapových děl je úplně nově vydávána mapa v měřítku 1 : 5 000 a 1 : 250 000. Základní topografická mapa v měřítku 1 : 5 000 je unikátní státní mapové dílo s velmi kvalitním obsahem, vyznačující se velmi vysokou polohovou přesností zobrazení jednotlivých geografických objektů. Vzhledem ke skutečnosti, že ZTM 5 obsahuje úplné informace o adresních místech na území České republiky, očekává se, že najde své místo i v krizovém řízení, neboť právě informace o adresních místech umožňují například efektivní navigaci složek integrovaného záchranného systému.

Zeměměřický úřad zpracovává celou sadu map státního mapového díla podle edičního plánu s periodou 2 až 3 roky. Současně ale sleduje průběžně změny v terénu, tyto vyhodnocuje a podle významu změny rozhoduje o případném mezivydání konkrétního mapového listu ZTM. Základními informačními podklady jsou hlášení o změnách, která získáváme od primárních správců prvků technické infrastruktury, a Ortofoto České republiky, které nám slouží jednak jako všeobecný zdroj informací o změnách v území, ale také jako referenční podklad pro digitalizaci polohových informací. Vzhledem ke skutečnosti, že letecké měřické snímkování a tvorbu Ortofota zajišťujeme ve dvouleté periodě a zhruba rok trvá proces zpracování dat a tvorba ZTM, lze učinit závěr, že případné změny v území se do ZTM propíše zpravidla do tří let od leteckého měřického snímkování.

Každý rok je do RÚIAN zapsáno 50 tisíc nových stavebních objektů, téměř 30 tisíc adresních míst nebo 350 až 650 nových ulic.

Z jakých zdrojů získáváte podkladová data pro mapu ČR? Provádí ČÚZK také nějaká terénní šetření?

Primárně geografická data spravujeme v Základní bázi geografických dat České republiky (ZABAGED) v digitální formě. Základní mapy jsou poté v podstatě generalizovaným kartografickým výstupem z databáze ZABAGED. Pro aktualizaci ZABAGED používáme několik postupů a zdrojů dat, zejména ale získáváme informace o změnách v území od primárních správců geografických dat. Například změny v lesích získáváme od Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů, údaje o změnách ve výstavbě přebírají kolegové v Zeměměřičském úřadě z katastru nemovitostí, změny prvků technické infrastruktury od jejich správců. Počítáme ovšem s tím, že základním zdrojem dat o technických infrastrukturách se v budoucnosti stanou digitální technické mapy krajů. A ano, Zeměměřičský úřad provádí i terénní šetření, protože řadu informací nelze získat pouze kancelářským způsobem práce a je nutné je zjišťovat v terénu – například charakter místních komunikací a polních cest, průběhy malých vodních toků v lesích, ověřování výškových překážek a podobně.

Zmínil jste digitální technické mapy krajů (DTM). Jak intenzivně byl váš úřad do tohoto projektu zapojen?

ČÚZK je s tímto projektem spojen od jeho vzniku v roce 2019, kdy se začala připravovat novela zákona o zeměměřičství, kterou byla oblast správy, editace a užívání dat DTM nově upravena.

DTM spravují kraje, jedná se tedy o decentralizovaný systém se 14 lokálními databázemi. Všechny 14 systémů zastřešuje jeden informační systém ve správě ČÚZK – informační systém digitální mapy veřejné správy. Ten zajišťuje klíčové funkce na centrální úrovni, které umožňují logované a na oprávněních založené předávání dat od krajů k uživatelům a naopak, evidenci všech zapojených vlastníků, správců a provozovatelů dopravní a technické infrastruktury a evidenci editorů, včetně rozsahu jejich editorských oprávnění. Významnými hráči v celém systému DTM se navíc staly státní organizace Ředitelství silnic a dálnic a Správa železnic, které od krajů převzaly roli správců DTM v koridorech jimi spravovaných dopravních staveb.

Byl to nepochybně nejsložitější informační systém, jaký jsem na ČÚZK uváděl do provozu. V červenci 2024 muselo být funkčně propojeno 17 informačních systémů, což je v současných složitých podmínkách certifikace k oprávněním pro propojování informačních systémů opravdu velmi složité. Druhým hlavním úkolem bylo úvodní naplnění daty, a i to se podařilo v rozsahu stanoveném projekty z fondů EU, z nichž bylo pořizování dat financováno.

Co se vlastně v technických mapách eviduje? A jaký je princip aktualizace?

Datový obsah digitálních technických map se dělí na dvě základní skupiny se zcela odlišným způsobem

editace. Za údaje o sítích dopravní a technické infrastruktury odpovídají přímo jejich vlastníci, a pouze oni jsou oprávněni údaje editovat, přičemž mohou editační kompetenci předat smluvnímu partnerovi. Pro lepší představu o komplikovanosti takového způsobu editace je vhodné připomenout, že správci sítí nejsou jen velcí správci elektrických a plynových sítí, ale i velký počet vlastníků telekomunikační infrastruktury a v neposlední řadě všech 6 258 obcí, které spravují síť veřejného osvětlení, místních komunikací, v některých případech kanalizačních sítí, vodovody a podobně. Zbytek datového obsahu tvoří takzvaná základní prostorová situace, u které je editorem kraj a k plnění této editorské kompetence využívá geodetickou aktualizaci dokumentaci povinně předkládanou stavebníky. Tato dokumentace podléhá ověření autorizovaným zeměměřičským inženýrem. Za úvodní naplnění dat do systémů byly odpovědné stejné subjekty jako za jejich následnou editaci. Kraje za tímto účelem zmapovaly tisíce hektarů prostorové situace, zajistily konsolidaci nových a už existujících dat a úspěšně provedly importy dat do svých databází. Síťáři teoreticky již více než 15 let měli mít svoje síťe podrobně zmapovány pro potřeby územního plánování, ale zejména u menších obcí tomu tak doposud není. Povinnost naplnit data do DTM k tomu znamená nový impulz. Data velkých vlastníků sítí již ale v DTM jsou a průběžně se aktualizují.

Jak je na tom Česká republika ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi v kvalitě a dostupnosti geografických a katastrálních dat?

Myslím si, že velmi dobře. České zeměměřičství se za uplynulých třicet let proměnilo po koncepční i technologické stránce, a také katastr nemovitostí se díky digitalizaci zásadně změnil. Nejlépe lze posun v kvalitě našich dat a služeb popsat tím, že jsme ještě před dvěma dekádami k našim západním a jižním sousedům vzhlíželi s obdivem, ale dnes už poskytujeme uživatelům obdobně kvalitní služby. V oblasti katastru navíc velmi těžíme z dobře nastaveného modelu spojené registrace práv a technické části katastru. Například v Rakousku nám tento spojený model závidí, protože se ukazuje, že je efektivnější, než vedení pozemkových knih k registraci práv v gesci ministerstva spravedlnosti a technické údaje katastru v gesci tamní mapovací agentury. Země na východ od nás jsou na tom podstatně hůře.

Jaké jsou aktuální trendy v poskytování a zobrazování geografických informací? Zaujala vás nějaká novinka v tomto směru?

Nejsem odborník na tuto oblast. Sleduji spíše nové trendy a zamýšlím se nad jejich využitím pro naše potřeby. Například se už poměrně dlouho mluví o tom, že crowdsourcing způsobí revoluci ve sběru dat o území, když přece každý člověk s mobilem může pořídit určitá prostorová data a nasdílet je. Je mi jasné, že pro katastrální mapování takové pořizování

»

Katastrální úřady chtějí přijímat plně elektronická podání k zápisu do katastru, ale navrhovatelé je neumějí vyrobit.

Ing. Karel Štencel

dat využitelné hned tak nebude, ale pro aktualizaci topografických databází by se využít dalo.

Každopádně vnímám jednak jistý ústup ze slávy filozofie zakotvené v evropské směrnici INSPIRE, která je nyní ve sdílení dat vytlačována širšími iniciativami v oblasti otevřených dat, a dále příklon k technologiím umožňujícím sdílení dat v bezpečném a důvěryhodném prostředí. To jsou velmi podobné cíle, jaké si kladla směrnice INSPIRE, která si ale netroufla požadovat otevřený přístup k datům.

Na jakých úkolech či projektech spolupracuje ČÚZK s ČSÚ?

Spolupráce mezi národními mapovacími a statistickými organizacemi je nezbytná a týká se mnoha oblastí. Naše geografické a mapové produkty slouží jako podklad pro územně orientované agendy, mezi něž patří i statistiky.

Abych byl konkrétnější, mohu zmínit například spolupráci při úvodním naplnění a editaci údajů v RÚIAN, o které jsme mluvili. V této souvislosti musím říct, že mne moc mrzí, že už skončilo naše „bratrství“ odvozené od gesce ke správě základních registrů. Mnoho zaměstnanců ČSÚ, kteří budovali Registr osob, osobně znám a po celou dobu s nimi byla výborná spolupráce. Je škoda, že ČSÚ o ROS přišel.

Naše dva úřady byly, myslím, hlavními tahouny diskuzí o registru bytů, a bylo dobře, že jsme jednali ve shodě, protože z jiných resortů zaznívaly často protichůdné požadavky na obsah registru bytů, které se nám společnými silami dařilo lépe usměrňovat.

Aktuálně je pro mne dalším úspěšným příkladem spolupráce i přebírání údajů o nově vzniklých stavbách z RÚIAN pro potřeby statistických zjišťování. Já i můj předchůdce jsme v posledních deseti letech opakovaně usilovali o zrušení formuláře STAV 7-99,

když máme administrativní zdroj dat a můžeme případně i rozšířit evidovanou sadu údajů. Jsem moc rád, že na nejbližším jednání České statistické rady budu moci s radostí říct, že je lepší pozdě, nežli vůbec.

Jaké hlavní úkoly čekají ČÚZK v následujících měsících a letech? Na co se chcete hlavně soustředit?

Plánů máme hodně, ale všechno se bude odvíjet od rozpočtových možností naší kapitoly.

V obecnější rovině musím zdůraznit snahu o další automatizaci při zápisech do katastru nemovitostí. Již jsem uvedl, že jsme zprovoznili portál a slibujeme si od něj zvýšení počtu plně elektronických podání. Osobně všude možně říkám, že katastrální úřady chtějí přijímat plně elektronická podání k zápisu do katastru, ale navrhovatelé je neumějí vyrobit, protože fungování eGovernmentu je u nás příliš složité. Snad bude sleva 20 procent na správním poplatku při využití portálu natolik motivující, že si občané konečně začnou pořizovat elektronické podpisy a budou si aktivovat datové schránky. Bez elektronického podání neobdržíme na vstupu strukturovaná data potřebná pro automatizované zpracování. Zvýšení automatizace ale přinese i nemalé výdaje potřebné na úpravy informačních systémů.

Pro Zeměměřický úřad by mělo být v příštích letech hlavním úkolem pořízení nového 3D modelu celého území. Vše závisí na tom, jestli v tomto volebním období ještě bude schválen zákon o správě informací o stavbě a vystavěném území, kterému se zkráceně říká zákon o BIM.

A máme i jeden velký stavební záměr. Je jím je rekonstrukce pláště naší budovy v Kobyliších. Rádi bychom měli taky tak krásně opravenou budovu, jako má Český statistický úřad. Moc se vám to povedlo...

Vystudoval obor geodézie a kartografie na Stavební fakultě Vysokého učení technického v Brně. Poté pracoval na katastrálních úřadech v Kroměříži a ve Zlíně a řídil Katastrální úřad pro Zlínský kraj. Od roku 2007 byl místopředsedou ČÚZK, odborně řídil regionální katastrální úřady a Zeměměřický úřad, zodpovídal za rozvoj informačních systémů. Předsedou ČÚZK byl jmenován od ledna 2024.

Nezkrácený rozhovor najdete na: bit.ly/3DDusge

Na co se zaměřují ženy-vědkyně

Nejnovější údaje a analýzy týkající se rovnosti žen a mužů v oblasti výzkumu a vývoje (VaV) poskytuje publikace She Figures.

Počínaje úvodní kapitolou, sleduje publikace muže a ženy od počátku jejich vysokoškolských studií a poskytuje vhled do genderových rozdílů mezi absolventy vstupujícími na trh práce. V dalších kapitolách se zaměřuje na rozdíly mezi muži a ženami v rámci profesí v různých oblastech VaV.

Údaje z posledního vydání za rok 2024 ukazují, že ženy častěji než muži absolvují bakalářské studium, a to i v oblasti přírodních věd, a také v technologických, inženýrských i matematických oborech (STEM). Ženy však méně často pokračují v doktorském studiu. Činí tak jen 8 % z nich ve srovnání s 11 % mužů. Další kapitoly jsou věnovány např. zastoupení žen a mužů mezi výzkumnými pracovníky či mezi autory vědeckých publikací a článků v odborných časopisech, které představují výsledky výzkumu.

Publikace je vydávána v tříletém intervalu od roku 2003. Od roku 2021 jsou do ní zařazeny i údaje za země G20, pokud jsou k dispozici.

bit.ly/3WUX2QS

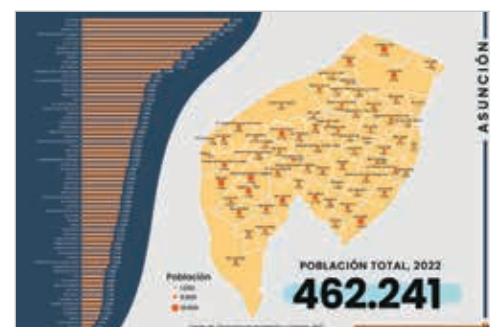
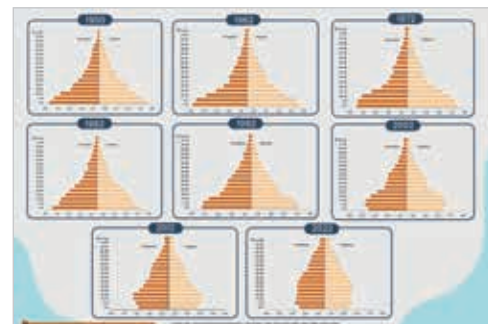
Výsledky sčítání lidu v Paraguayi

Podle posledního sčítání lidu žilo v roce 2022 v Paraguayi 6 109 903 osob, přičemž v populaci bylo o 5 000 více mužů než žen.

Věkový medián v roce 2022 dosáhl 29 let, takže i přes snižování počtu narozených, k němuž dochází v posledním čtvrtstoletí, je paraguayská populace stále velmi mladá. Při posledním sčítání bylo 25 % obyvatel mladších 15 let, 66 % bylo ve věku 15–64 let a pouze 9 % osob mělo při sečtení za sebou minimálně 65. narozeniny. Přitom na začátku 80. let minulého století se zastoupení dětské složky v populaci pohybovalo lehce nad 40 %, v produktivním věku bylo 55 % obyvatel a hranici 65 let věku překročila pouhá 4 % osob.

Stručná prezentace výsledků je ve španělštině, ale díky mnohým doprovodným obrázkům jí lze rozumět i se základními jazykovými znalostmi.

bit.ly/42QvuzD

Dostupnost pitné vody na Srí Lance

Čtyři z pěti obyvatel Srí Lanky mají přístup k upravené pitné vodě.

Nejčastěji (44 %) se jedná o vodu z vodovodního řadu, která je dovedena až do domu/bytu. Dalších 10 % obyvatel má vodu dovedenou alespoň na pozemek a 16 % využívá vodu z vlastní studny. Pouze 5 osob z tisíce v průzkumu provedeném srílanskými statistiky uvedlo, že zdroj pitné vody mají více než 30 minut chůze od bydliště.

Skutečnost, že Srílčané mají přístup k pitné vodě, však neznamená, že mají této vody vždy dostatek. Za neomezený zdroj je v tamních podmínkách totiž považován takový, z něž je možné vodu získat po dobu alespoň 12 hodin denně, a to minimálně 4 dny v týdnu. Za takto definovaných podmínek má neomezený přístup k pitné vodě 88 % obyvatel ostrova. Ne vždy se však jedná o vodu kvalitní. Upravenou pitnou vodu používá 80 % Srílčanů, skutečně bezpečná forma úpravy je však dostupná pouze 33 % populace.

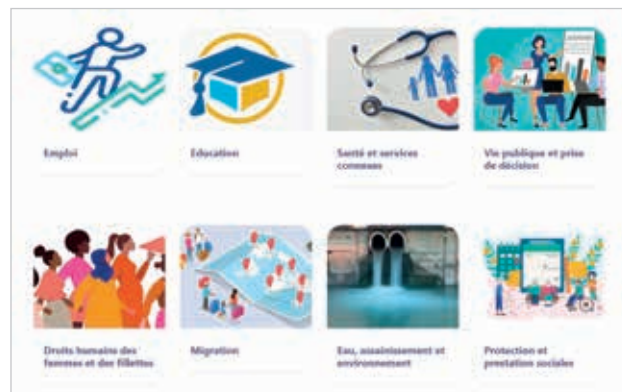
bit.ly/4gvds9m

Ženy a muži Senegalů v datech

Senegalský statistický úřad představil statistiky zaměřené na (ne)rovnost mužů a žen v novém formátu.

Genderové statistiky slouží jako důležitý podklad pro navrhování opatření, a také jako opora pro rozhodování vlády a zákonodárců při narovnávání nerovností zejména v přístupu ke vzdělání, zdravotní péči, zaměstnání, dostupnosti pitné vody, při posuzování ochrany zdravotně a sociálně znevýhodněných osob apod. Jedna z kapitol se rovněž věnuje aktivní

účasti žen na veřejném životě prostřednictvím možnosti rozhodovat o veřejných věcech.

Datové sady v publikaci jsou rozděleny do osmi tematických

skupin, z nichž každá je dále vnitřně členěna na úježi zaměřená témata.

bit.ly/4jSZxgc

Statistiky a trendy v oblasti umělé inteligence pro rok 2025

V rychle se rozvíjejícím technologickém prostředí se umělá inteligence (AI) stala základním kamenem inovací, přetváří průmyslová odvětví a mění strukturu našeho každodenního života.

Pokroku, kterého AI dosáhla, šíři jejího využití a dopadu na každodenní život se věnuje průzkum Národní univerzity USA. Autoři se v něm zaměřili na 131 statistik a trendů v oblasti AI, např. na integraci umělé inteligence do fungování podniků, její demografický dosah, rostoucí trh práce s umělou inteligencí, vzdělávací iniciativy, perspektivy majitelů podniků nebo využívání spotřebiteli. Zabývali se také otázkami důvěry a mapovali diskuzi o regulaci AI. Shromážděné výsledky nabízejí ucelený pohled

na stav a vývoj tohoto fenoménu v USA.

bit.ly/3Evolux

Vazby na země mimo EU posílily

V loňském roce se zahraniční obchod Česka se zeměmi mimo Evropskou unii výrazně rozvíjel. Silně rostl export do Asie a nový dech nabral vývoz do Velké Británie.

KAROLÍNA ZÁBAJKOVÁ
analytička ČSÚ

V únoru ČSÚ vydal prosincové údaje o zahraničním obchodu se zbožím, čímž byl uzavřen rok 2024. Jde o předběžné údaje, které budou zpřesněny, celkový obraz se ale nezmění. Celková hodnota vývozu zboží v běžných cenách dosáhla 4 658,1 mld. Kč a meziročně byla vyšší o 215,6 mld. Kč (4,9%). Velkou část ze solidního růstu exportu lze přičíst cenovým posunům, neboť ceny vývozu zboží za celý rok 2024 vzrostly o 3,1%. Hodnota dovozu zboží loni stoupla celkem o 114,9 mld. Kč (2,7%) a dosáhla úrovně 4 434,9 mld. Kč. Ceny dovozu se zvýšily o 1,5%. Výsledná bilance zahraničního obchodu se zbožím v kumulaci od začátku roku dosáhla přebytku 223,2 mld. Kč, což byla nejvyšší zaznamenaná hodnota v dostupné časové řadě. Meziročně se přebytek zlepšil o 100,7 mld. Kč.

Klíčovým partnerem pro Česko je logicky Evropská unie, kam loni plynulo 78,0% exportu a odkud importovalo Česko 62,4% zboží. V současném geopolitickém klimatu je ale zajímavý i pohled na obchodní vazby se zeměmi mimo EU, protože některé z nich se řadí mezi nejvýznamnější exportní destinace a na jiných je Česko surovinově závislé.

ČESKÝ EXPORT DO CELÉHO SVĚTA

Do zemí mimo EU plyne pravidelně o něco více než pětina vývozu zboží z Česka. V loňském roce to bylo téměř 22% a podíl ztelně narostl, protože zatímco vývoz do EU částečně trpěl útlumem německé ekonomiky, export mimo EU vzrostl o 16,4%. Klíčovou mimounijní exportní destinací je Velká Británie, kam loni odešlo 4,7% z celkového vývozu z Česka. To

odpovídalo 217,9 mld. Kč. Odchod této cílové země z EU zasadil českému exportu na několik let značnou ránu – v období 2017 až 2020 se hodnota českého vývozu do Velké Británie snižovala. Loni ale nabral export nový dech a zvýšil se o 22,0%, zejména díky vývozu motorových vozidel a jejich dílů.

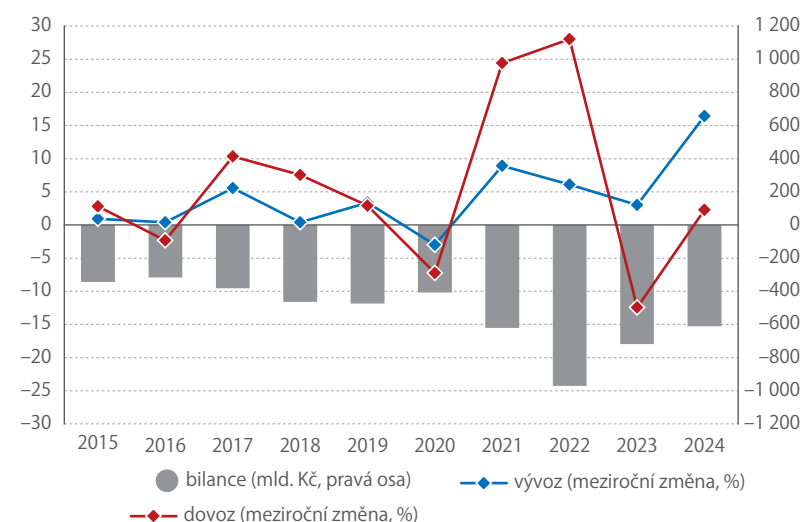
Druhé místo v pořadí důležitosti patří Spojeným státům (2,9%), kam loni zamířilo zboží za 133,1 mld. Kč, tedy o 18,5% více než v roce 2023. Nad 1,0% podílu na českém exportu se loni dostaly Švýcarsko (1,7%), Turecko (1,7%) a Čína (1,2%). U posledních dvou jmenovaných také export velmi silně narostl. Vývoz do Číny se zvýšil o 28,8% a do Turecka o 17,0%.

K menším destinacím, u kterých byl loni zaznamenán procentuálně výrazný přírůstek vývozu, patřily Singapur (133,2%), Malajsie (54,2%), Japonsko (50,1%), Ázerbájdžán (47,1%), Spojené arabské emiráty (29,6%) nebo Ukrajina (25,4%). U Singapuru i Japonska narostl zejména export počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení. V případě Malajsie narostl vývoz napříč různými oddíly klasifikace CPA (hlavně chemické látky a přípravky, počítače, stroje a zařízení, motorová vozidla a díly). U Ázerbájdžánu přírůstky exportu v řádu desítek procent trvají od roku 2021, zejména v oblasti počítačů a elektroniky. Loni výrazně narostl také vývoz motorových vozidel.

MOTOROVÁ VOZIDLA VEDOU

Zbožová struktura českého vývozu mimo EU se v mnoha směrech příliš neliší od exportu do EU. Celkově největší část exportu mimo EU (loni 28,2%) tvoří motorová vozidla, a uvedený podíl je téměř stejný jako v případě exportu motorových vozidel do EU (28,0%). Loni export motorových vozidel mimo EU velmi silně rostl (o 15,7%). U druhého nejvýznamnějšího vývozního artiklu mimo EU – počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení dosáhl podíl 15,3%, což je výrazně více než podíl této položky na exportu do EU (7,4%). Tomu napomohlo loňské mohutné zvýšení vývozu počítačů mimo EU (o 39,6%), které se projevilo i výše zmíněným růstem exportu do řady asijských zemí. Třetím nejvýznamnějším artiklem jsou stroje a zařízení (12,9% vývozu mimo EU). Strojírnoství bylo loni zasaženo zpomalením poptávky z EU, hlavně z Německa, takže export strojů a zařízení do EU klesl o 5,0%. Vývoz mimo EU však rostl o 5,4%. Mezi položkami, jejichž vývoz mimo EU loni nadprůměrně rostl, lze zmínit ostatní dopravní prostředky (o 29,2%), chemické

ZAHRA NIČNÍ OBCHOD SE ZBOŽÍM SE ZEMĚMI MIMO EU

Zdroj: ČSÚ

látky a přípravky (o 23,5%) nebo pryžové a plastové výrobky (o 18,7%).

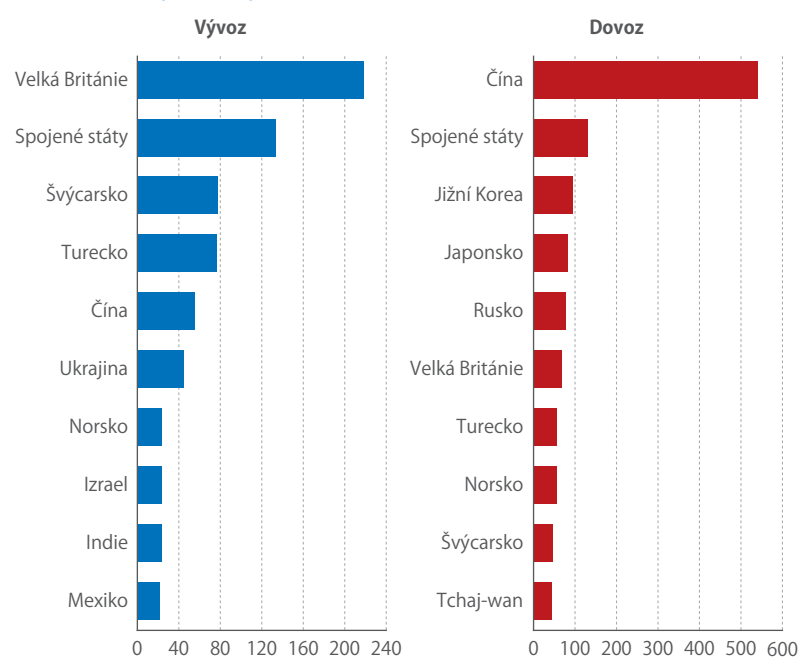
KLÍČOVÝ JE DOVOZ Z ČÍNY

V případě dovozu hrají mimounijní destinace významnější roli (36,8%) než u vývozu. Jedním z důvodů je nutnost importu různých surovin, které častěji produkují právě státy mimo EU. Například 99,7% dovozu ropy a zemního plynu do Česka míří z mimounijních zemí. Podobně vysoký podíl mají také rudy. Zpoza hranic EU pochází rovněž více než 70% dovozu počítačů a elektronických a optických přístrojů a zařízení, oděvů, usní a ryb.

Ze zemí mimo EU dovážíme nejvíce z Číny (loni 12,2% z celkového dovozu), která je pro nás druhým největším importérem po Německu. S výrazným odstupem se pak ocitají Spojené státy americké, odkud bylo loni dovezeno 2,9% z celkového importu do Česka. Dalšími v pořadí jsou Jižní Korea (2,2% z celkového dovozu) a Japonsko (1,9%). Dovoz zboží z Ruska loni tvořil 1,8%, což je méně než v období před rokem 2022, kdy podíl obvykle překonával 3%. Rekordního maxima dosáhl podíl Ruska na dovozu v roce 2022 kvůli prudkému nárůstu cen plynu. Více než 1% z celkového importu zaujímal loni také dovoz z Velké Británie (1,5%), jejíž podíl se dosud nedostal na úroveň před odchodem země z EU (2,1% v roce 2016). Další pořadí náleželo Turecku (1,3%), Norsku (1,2%) a Švýcarsku (1,1%).

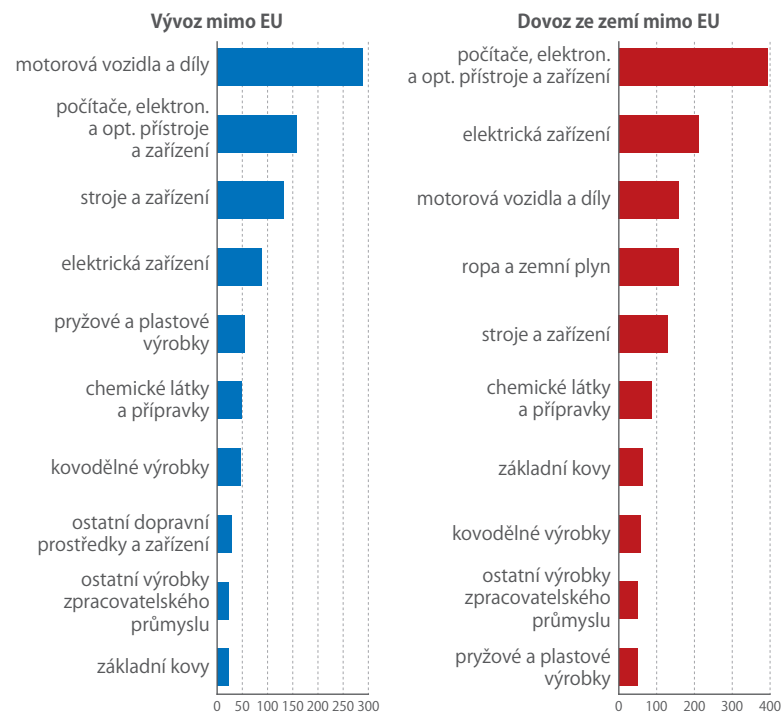
Dlouhodobě okolo čtvrtiny dovozu ze zemí mimo EU tvoří počítače, elektronické a optické přístroje a zařízení (loni 24,1%, celkem 393,6 mld. Kč). Podílí se na tom nejvíce Čína (loni 203,8 mld. Kč), Tchaj-wan (31,6 mld. Kč), Spojené státy (26,0 mld. Kč), Malajsie (20,4 mld. Kč) a Jižní Korea (17,1 mld. Kč). Poptávka

NEJVÝZNAMNĚJŠÍ ZAHRANIČNĚ-OBCHODNÍ PARTNEŘI ČESKA MIMO EU V ROCE 2024 (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

VÝVOZ A DOVOZ ZBOŽÍ MIMO EU V ROCE 2024 (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

po fotovoltaických panelech a hlavně bateriích k nim vedla od roku 2022 k posílení role elektrických zařízení, která loni tvořila 12,9% (226,1 mld. Kč), z mimounijního dovozu. Zhruba desetinu dovozu ze zemí mimo EU zaujímají dlouhodobě motorová vozidla a jejich díly (loni 9,7%, 158,9 mld. Kč), a také ropa a zemní plyn (loni 9,7%, 157,9 mld. Kč).

U ropy a zemního plynu došlo v posledních letech ke změnám mezi obchodními partnery, zejména se od roku 2022 do mixu výrazně zapojilo Norsko. Loni odtud přitekla ropa a zemní plyn za 44,7 mld. Kč. Pro srovnání: v roce 2019 to bylo 2,5 mld. Kč. Norsko nahradilo výpadek dovozu plynu z Ruska, ale Rusko přesto loni zůstávalo s hodnotou 57,7 mld. Kč v této oblasti mezi klíčovými dovozci (v roce 2019 to bylo 77,6 mld. Kč). Ropa a zemní plyn do Česka proudí také z Ázerbájdžánu (39,7 mld. Kč, 25,6 mld. Kč v roce 2019) a Kazachstánu (14,9 mld. Kč, 11,7 mld. Kč v roce 2019).

DLOUHODOBÝ DEFICIT BILANCE

Česko dosahuje obvykle výrazných přebytků zahraničního obchodu se zbožím, jde ale o vliv obchodu s EU. V případě ostatních zemí zůstává Česká republika dlouhodobě v deficitu, který loni dosáhl 610,1 mld. Kč. Schodek často reaguje na vývoj cen a v posledních několika letech byl vlivem zvýšených cen surovin a energií mimořádně hluboký. Největší deficit má Česko s Čínou (loni -484,8 mld. Kč), Koreou (-83,2 mld. Kč), Japonskem (-64,8 mld. Kč) a Ruskem (-63,6 mld. Kč). Naopak výrazného přebytku zahraničního obchodu dosahujeme u Velké Británie (loni mimořádných 150,6 mld. Kč), Švýcarska (30,6 mld. Kč) nebo Turecka (21,2 mld. Kč).

Na počátku demografie

Jednou z osobností, které se zasloužily o uplatňování moderních metod při studiu populací měst a států, byl anglický obchodník John Graunt.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Muž, který je považován za zakladatele demografie a původce prvních úmrtnostních tabulek, se narodil 24. dubna 1620 v Londýně. Jeho otec obchodoval s textilem, a John v provozování této živnosti přirozeně pokračoval. Ve věku jednadvaceti let se stal členem profesního sdružení Drapers' Company, které řídilo obchodování s oděvy v Londýně a dohlíželo na dodržování pravidel. Po otcově vzoru se zajímal o věci veřejné. Angažoval se například v londýnské městské radě, ve společnosti New River Company, která se starala o zásobování města vodou, nebo v londýnské domobraně. Díky těmto aktivitám byl veřejně známou a všeobecně oblíbenou osobou. Pro rozvážnost a bystré uvažování si jej lidé často volili jako smířčí autoritu při různých sporech. Dochované záznamy také uvádějí, že měl skvělý smysl pro humor. Stýkal se s mnoha významnými osobnostmi, umělci, vědci, obchodníky i politiky své doby.

KOMBINACE DAT Z RŮZNÝCH ZDROJŮ

Pro Grauntovu práci na poli demografie se stalo nejdůležitější jeho přátelství se sirem Williamem Pettym, ekonomem, statistikem a vojenským lékařem. Po diskusi s ním se totiž pustil do důkladného studia souhrnných zpráv o úmrtích a křtech, které na základě záznamů z církvních matrik vycházely v Londýně tiskem průběžně každý týden. Bohatší podnikatelé v nich sledovali průběh různých epidemií a odhadovali dopad na své obchody, případně se rozhodovali o dočasném vystěhování z města.

Graunt usoudil, že z nich lze vyčíst mnohem více užitečných informací.

Aby mohl svůj záměr uskutečnit, musel nejprve různorodé a mnohdy dosti nepřesné zprávy uspořádat, a data z nich seřadit do přehledných tabulek. Ke kontrole, zda jsou údaje v tabulkách správné, si dokonce pomohl i prostřednictvím postupů z podvojného účetnictví. Stal se tak pravděpodobně prvním člověkem, který použil pro analýzu údajů o zdraví a nemocech matematické metody. Ke svým tabulkám zároveň připojil podrobný návod, jak je správně číst a používat.

V oblasti demografie přišel Graunt s několika novými metodami, které se později staly základem moderních prací s demografickými daty. V první řadě založil odhad počtu obyvatel Londýna na údajích o křtech novorozenců, pohřbech zesnulých a počtu domů ve městě. Tyto tři zdroje informací následně ještě doplnil výpisy z daňové evidence. Záznamy o daních využil i při odhadech počtu obyvatel v celé Anglii a Walesu, a poprvé v historii tak stanovil velikost populace na základě odvození z jiných dat,

CAPTAIN JOHN GRAUNT

John Graunt
24. 4. 1620 – 18. 4. 1674

nikoliv fyzickým sečtením všech nebo vybraného vzorku osob. Novátorské bylo rovněž použití údajů o pravděpodobnosti dožití při stanovení podílu jednotlivých kohort na celkové populaci. Touto metodou Graunt odhadl počet mužů schopných nosit zbraň, a tedy způsobilých k vojenské službě, což zaujalo krále Karla II. a přimělo ho vydat osobní doporučení, aby byl Graunt přijat za člena Královské společnosti.

V ní se Graunt v únoru 1662 uvedl spisem *Natural and Political Observations made Upon the Bills of Mortality*. Kniha měla okamžitý úspěch. Ještě týž rok vyšlo druhé vydání a v pozdějších letech několik dalších. Její obsah inspiroval mnoho následovníků k využití numerické analýzy ve vědeckém výzkumu i v každodenních záležitostech. Tabulky úmrtnosti se brzy začaly sestavovat i v dalších evropských městech a Grauntovy metody se osvědčily například při prokazování účinnosti očkování proti neštovicím v 18. století.

DATA MAJÍ SLOUŽIT PRAXI

Graunt byl přesvědčen, že demografická a epidemiologická data, která trpělivě shromažďoval a vyhodnocoval, by měla být využívána pro zlepšení politiky a obchodu. Zároveň by se lidé díky znalosti dat měli

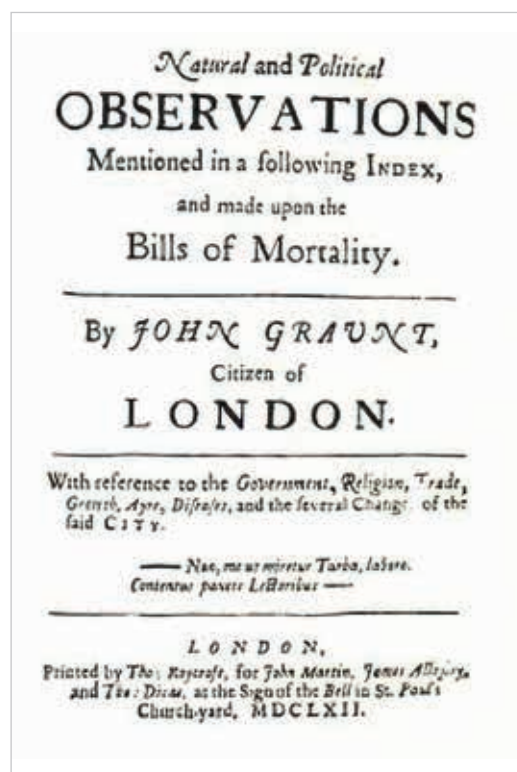
být schopni vyhnout investování času, úsilí a peněz do věcí, které nemají naději na úspěch.

Ve své práci se také snažil důsledně rozlišovat mezi morbiditou a mortalitou, tedy nemocí, jíž daná osoba trpěla, a příčinou její smrti. Byl rovněž první, kdo na základě reálných dat ze zpráv o úmrtí vypočítal kojeneckou úmrtnost. Pečlivým vyhodnocením dat odhalil, že v Londýně se lidé dožívají nižšího věku než na venkově a rodí se zde méně dětí. Tuto skutečnost dal do souvislosti s ovzduším znečištěným od kouře ze spalování uhlí a se zhoršenými hygienickými podmínkami. V souladu s tímto zjištěním usoudil, že nejlepším indikátorem zdravého životního prostředí je dlouhověkost obyvatel.

Na reálných datech rovněž ukázal, že poměr mužů a žen je přibližně stejný. V polovině 17. století totiž panoval většinový názor, že ženy převažují nad muži v poměru tři ku jedné. Toto mylné přesvědčení vedlo k vážným diskuzím, zda by bylo vhodné uzákonit polygamii. Graunt se stavěl jednoznačně proti, a to nejen vzhledem k číslům nebo ke svému náboženskému přesvědčení. Upozorňoval totiž na skutečnost, že tam, kde byla polygamie povolena, byly ženy považovány za pouhé služebné, místo aby se těšily rovnoprávnému vztahu s manžely.

ZÁVĚR ŽIVOTA V CHUDOBE A NELIBOSTI

V září 1666 došlo v Londýně k velkému požáru, který postihl i Grauntův majetek. Velké ztráty už nebylo možné nahradit a Graunt byl nucen vyhlásit bankrot. Vzhledem k tomu, že konvertoval ke katolicismu a odmítal navštěvovat bohoslužby anglikánské církve, která v té době upevňovala svou pozici, nedostalo se mu ani přes obecnou známost a přátelství s mnoha

Titulní strana prvního vydání Grauntovy publikace, v níž popsal své metody pro odhad velikosti populací

význačnými osobnostmi potřebné pomoci. Zemřel chudý na žloutenku a onemocnění jater ve věku nedožitých 54 let.

Knihu o životě a díle Johna Graunta najdete na: bit.ly/4gOFkwb

Pro všechny, kdo to s demografií myslí vážně

Demografie

Odborný
recenzovaný
časopis

Zařazen v citačních
databázích Scopus
a ESCI

Vychází
4x ročně
tištěný i online

Zaměstnance školí v IT čtvrtina podniků v Česku

V takto zaměřeném vzdělávání zaměstnanců se podniky u nás drží nad průměrem Evropské unie.

KAMILA BUREŠOVÁ

oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

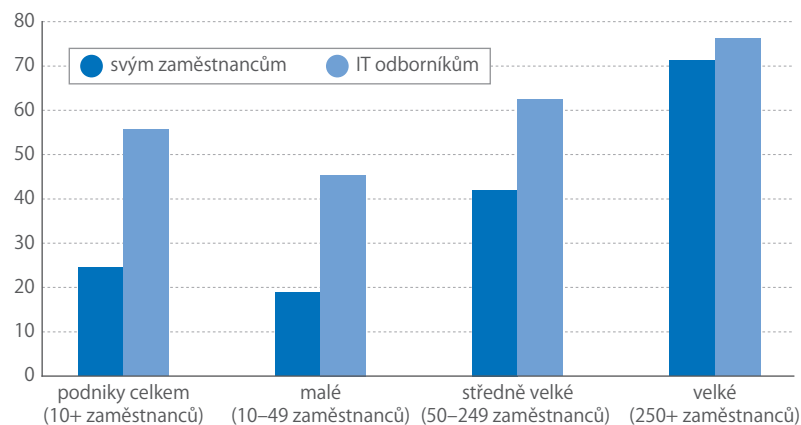

Vývoj v oblasti informačních technologií jde dopředu vysokým tempem. Vzdělávání zaměstnanců v IT je proto klíčové pro udržení konkurenceschopnosti a úspěšnosti firem. O tom, jak si firmy tuto skutečnost uvědomují, vypovídají výsledky šetření ČSÚ prováděného v loňském roce.

Do šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v podnikatelském sektoru byly zařazeny otázky týkající se vzdělávání zaměstnanců v počítačových dovednostech. ČSÚ zjišťoval, zda podniky v Česku zaměstnávající alespoň deset osob poskytují svým pracovníkům možnost školit se

v počítačových dovednostech, a kolik zaměstnanců se v průběhu roku 2023 takového vzdělávání účastnilo. Nezáleželo přitom, jestli školení pro podnik prováděl na objednávku externí lektor, nebo ho organizovala na zakázku specializovaná firma. Školení mohlo proběhnout jak prezenčně, tak i online. Úroveň získaných znalostí a dovedností nebyla zjišťována ani ověřována. Podniky, které uvedly, že svým zaměstnancům neposkytovaly vzdělávání v oblasti IT, pak ještě upřesňovaly, jaké k tomu měly důvody. Zjišťovalo se také, zda firmy poskytují školení či vzdělávání pro rozšíření odborných znalostí svým IT odborníkům.

PODNIKY V ČESKU, KTERÉ V ROCE 2023 POSKYTOVALY ZAMĚSTNANCŮM VZDĚLÁVÁNÍ V POČÍTAČOVÝCH DOVEDNOSTECH (% z celkového počtu podniků s 10 a více zaměstnanci v dané skupině / % z podniků, které zaměstnávají IT odborníky)

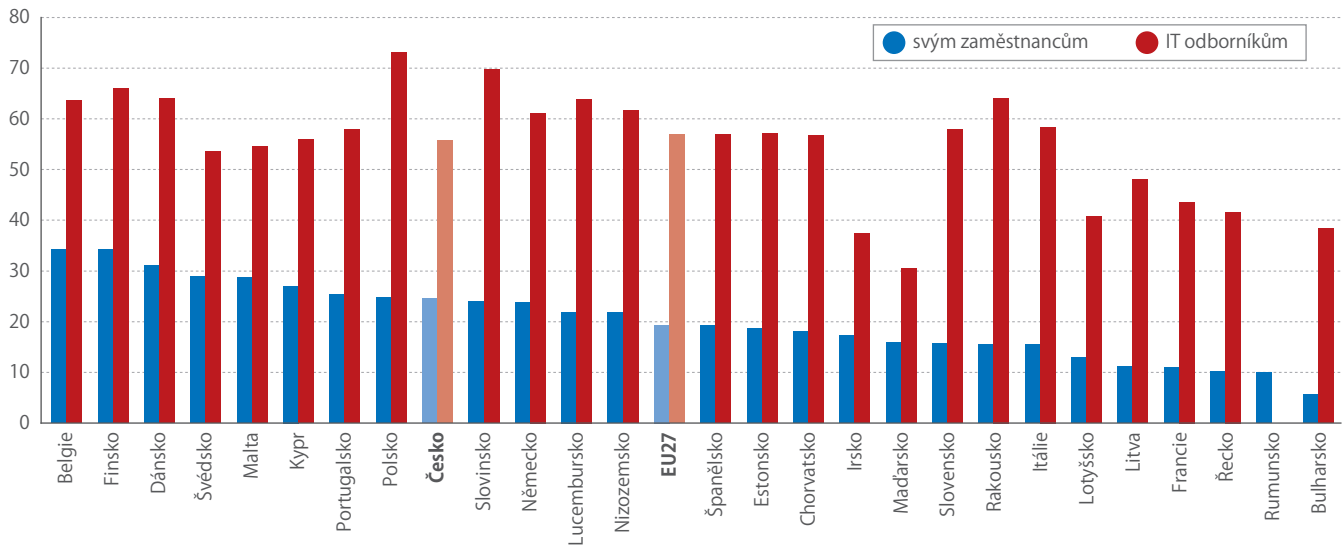
Zdroj: ČSÚ

VĚTŠÍ PODNIKY ŠKOLÍ ČASTĚJI

V průběhu roku 2023 nabízelo svým zaměstnancům školení nebo kurzy zaměřené na oblast počítačových dovedností v průměru 25 % podniků zaměstnávajících alespoň 10 osob. Zatímco velkých podniků s více než 250 zaměstnanci poskytovalo školení v IT 71 %, středně velkých bylo 42 % a malých pětina (19 %). Školení zaměstnanců v počítačových dovednostech poskytují nejčastěji firmy působící v IT oboru (65 % z nich) a nadprůměrně často také firmy působící v energetice (sekce NACE D+E: 31 %), ve velkoobchodě (32 %), v činnostech v oblasti nemovitostí (35 %) nebo v sekci profesní, vědecké a technické činnosti (v průměru 38 %). Z posledně jmenované sekce se nejvíce školí v odvětví reklama a průzkum trhu (49 %) nebo výzkum a vývoj (45 %). Nejméně často školí své zaměstnance v oblasti IT firmy z odvětví stravování a pohostinství (9 %), ve stavebnictví (14 %) nebo ve výrobě potravin či nápojů (16 %).

PODNIKY V ZEMÍCH EU, KTERÉ V ROCE 2023 POSKYTOVALY ZAMĚŠTNANCŮM VZDĚLÁVÁNÍ V POČÍTAČOVÝCH DOVEDNOSTECH

(% z celkového počtu podniků s 10 a více zaměstnanci v dané zemi / % podniků, které zaměstnávají IT odborníky)

Zdroj: Eurostat

Pokud firmy svým zaměstnancům poskytují specializované školení v IT, přibližně stejně často zaměstnanci vzdělávají jak v běžném používání IT (např. práce s kancelářskými programy nebo s internetem), tak v odborné práci s informačními technologiemi (např. programování, tvorba webových stránek nebo výuka programů specifických pro různé profese). Každou z těchto odpovědí uvedlo v průměru 18 % podniků. Podíl firem, které školí své zaměstnance v počítačových dovednostech, se zvyšuje s rostoucím počtem zaměstnanců. Školení v běžném používání IT poskytovaly v roce 2023 téměř dvě třetiny velkých podniků (63 %). Středně velkých firem bylo oproti velkým podnikům téměř dvakrát méně a malých dokonce skoro pětkrát méně než velkých. Možnost vzdělávání v odborné práci s IT poskytovalo v průměru 18 % podniků. Převažovaly ty velké (57 %), středně velkých byla třetina a malých firem 13 %.

Pouze běžné používání IT, a nikoli odbornou práci s informačními technologiemi školí v průměru 7 % firem u nás, nejčastěji se jedná o subjekty působící v odvětví činnosti v oblasti nemovitostí (11 % podniků) nebo v sekci profesní, vědecké a technické činnosti (v průměru 10 % podniků).

V NĚKTERÝCH ZEMÍCH ZAMĚŠTNANCE V OBLASTI IT TĚMĚŘ NEŠKOLÍ

Ze zemí EU poskytovalo nejvíce podniků svým zaměstnancům možnost vzdělávání v oblasti IT ve Finsku a v Belgii (v každé z těchto zemí shodně 34 % podniků) a také v Dánsku (31 %). Podniky v Česku se umístily nad průměrem EU, který činil 19 %. Více než 90 % podniků, které své zaměstnance v práci s počítači neškolí, vykazují Bulharsko, Rumunsko nebo Řecko.

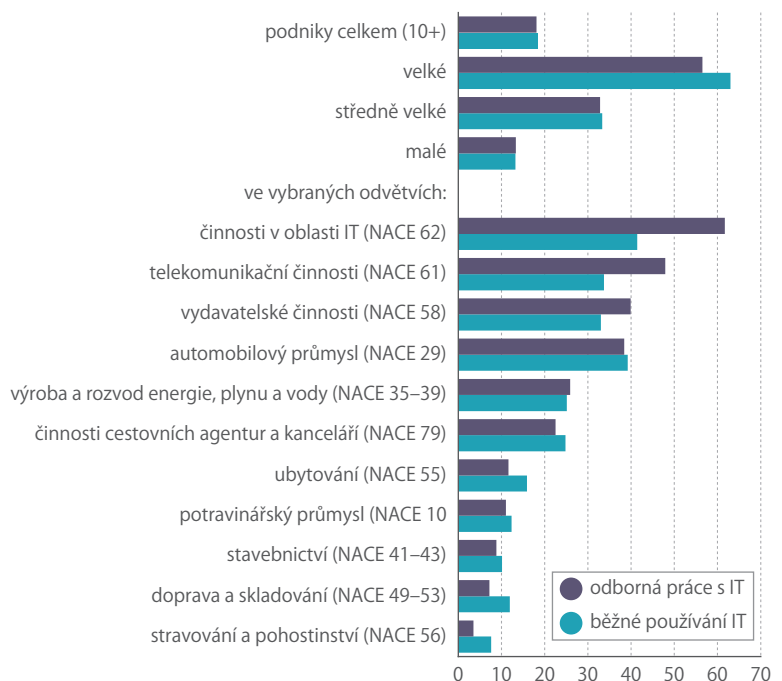
Nejvíce firem, které zaměstnávají IT odborníky a poskytují jim specializované školení v IT, nalezneme v roce 2023 v rámci EU27 v Polsku (73 %) a dále pak

ve Slovinsku (70 %). České podniky se v tomto ukazateli nacházejí mírně pod průměrem EU (57 %; Česko 56 %). Nejméně podniků zaměstnávajících a zároveň vzdělávajících IT odborníky se v rámci Unie nachází v Maďarsku (30 %).

IT ODBORNÍCI JSOU VZDĚLÁVANI VÍCE

Podíl podniků, které zaměstnávají IT odborníky, se v Česku pohybuje dlouhodobě kolem 20 %. Zaměstnávání těchto specialistů výrazně závisí na velikosti

TYP VZDĚLÁVÁNÍ V POČÍTAČOVÝCH DOVEDNOSTECH, KTERÝ V ROCE 2023 POSKYTOVALY PODNIKY V ČESKU SVÝM ZAMĚŠTNANCŮM (% z celkového počtu podniků s 10 a více zaměstnanci v dané skupině)

Zdroj: ČSÚ

subjektů. Zatímco malých firem, které zaměstnávají IT odborníka, bylo 13 %, středně velkých 40 % a velkých podniků bylo více než 81 %. Platí, že když firmy IT odborníky zaměstnávají, poskytují jim vzdělávání v oblasti IT mnohem častěji než řadovým zaměstnancům. V průběhu roku 2023 poskytlo IT odborníkům školení v oblasti IT v průměru 56 % podniků, které tyto specialisty zaměstnávají. I zde procento podniků, které tyto kurzy svým IT odborníkům poskytují, roste se zvětšující se velikostí firmy. Velkých podniků, které zaměstnávají IT odborníky a poskytují jim školení v IT, byly v roce 2023 tři čtvrtiny (76 %), středně velkých bylo 62 % a malých téměř polovina (45 %). Nejvíce podniků, které zaměstnávají IT odborníky a poskytly jim specializované kurzy, je v odvětví činnosti v oblasti IT (74%) nebo v telekomunikačních činnostech (68%).

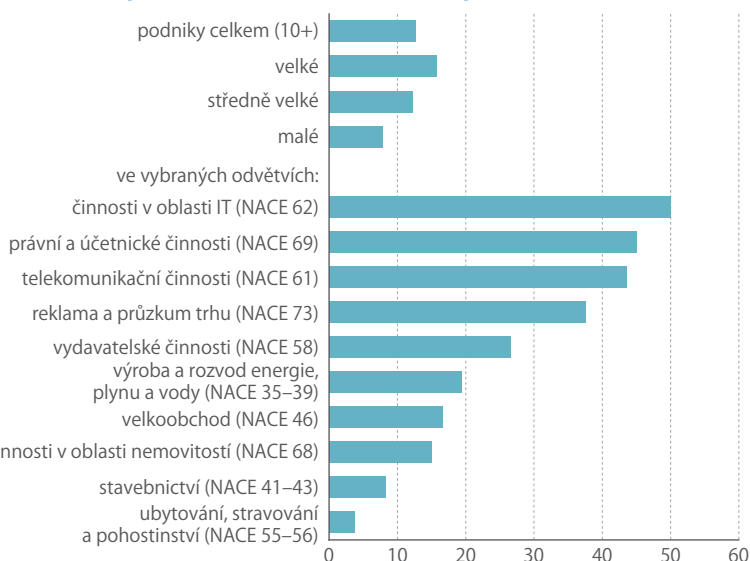
Firem, které sice IT odborníky zaměstnávají, ale v roce 2023 jim možnost vzdělávání v jejich oboru neposkytovaly, je v Česku v průměru 44 %. Patří sem situace, kdy firmy školení neposkytovaly, ale i případy, kdy IT odborníci specializované kurzy nepotřebovali.

Mezi velkými firmami najdeme 24 % těch, které IT odborníky zaměstnávaly, ale nevzdělávaly je v jejich oboru, více než dvakrát častěji se tento případ týká malých firem (55 % z nich). Situace, kdy firmy specialisty na IT zaměstnávaly, ale neposkytovaly kurzy pro jejich další vzdělávání, se podle odvětví nejčastěji vyskytuje u firem působících ve stravování (67 %) nebo v dopravě a skladování (64 %). V obou zmíněných odvětvích ale zároveň platí, že IT odborníky podniky zaměstnávají méně často než v průměru za všechna sledovaná odvětví.

VZDĚLÁVÁNÍ V IT DOVEDNOSTECH SE V ROCE 2023 ÚČASTNILO 13 % ZAMĚSTNANCŮ

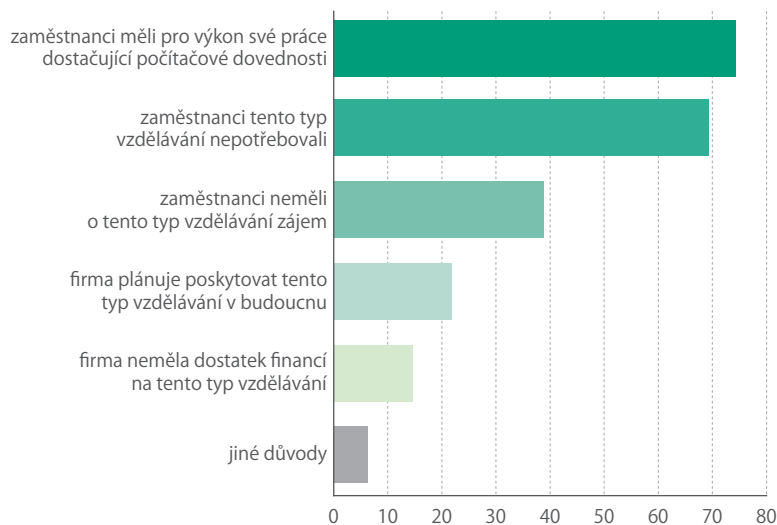
Zaměstnanců v podnicích s 10 a více zaměstnanými osobami, kteří v roce 2023 absolvovali kurzy nebo

ZAMĚSTNANCI PODNIKŮ V ČESKU, KTEŘÍ SE V ROCE 2023 ÚČASTNILI VZDĚLÁVÁNÍ V POČÍTAČOVÝCH DOVEDNOSTECH (% z celkového počtu zaměstnanců podniků v dané velikostní skupině)

Zdroj: ČSÚ

DŮVODY, PROČ PODNIKY V ČESKU V ROCE 2023 NEPOSKYTOVALY SVÝM ZAMĚSTNANCŮM VZDĚLÁVÁNÍ V POČÍTAČOVÝCH DOVEDNOSTECH (% z podniků s 10 a více zaměstnanci, které neposkytovaly vzdělávání v počítačových dovednostech)

Zdroj: ČSÚ

Pozn.: Respondenti mohli označit více důvodů (všechny, které platily).

školení v počítačových dovednostech, bylo v průměru 13 %. Ve velkých podnicích bylo v uvedeném roce proškolen 16 % zaměstnanců, ve středně velkých 12 % a v malých firmách 8 %. V roce 2010 přitom absolvovalo školení v oblasti IT v Česku v průměru 6 % zaměstnanců, v malých firmách dokonce jen 3 %.

Výrazné rozdíly v procentech absolventů vzdělávání v počítačových dovednostech v roce 2023 se ukazují mezi sledovanými odvětvími. V činnostech v oblasti informačních technologií se školení v IT účastnila polovina zaměstnanců, v právních a účetnických činnostech nebo v telekomunikačních činnostech prošlo v roce 2023 IT školením 45 % zaměstnanců, v energetice, ve velkoobchodě, v činnostech v oblasti nemovitostí jich byla necelá pětina, ve stavebnictví 8 % a v sekci ubytování, stravování a pohostinství školeními v oblasti IT prošla 4 % zaměstnanců.

Podniků, které v roce 2023 neposkytovaly svým zaměstnancům vzdělávání v počítačových dovednostech, je v Česku 75 %. Nejčastěji se jedná o malé firmy zaměstnávající 10 až 49 zaměstnanců (78 %), z velkých podniků se to týká 29 %.

Jako důvody, proč zaměstnancům neposkytovaly možnost vzdělávání nebo školení v oblasti IT, podniky nejčastěji označovaly odpověď, že zaměstnanci měli dostatečné počítačové dovednosti (74 %). Důvod, že zaměstnanci vzdělávání v IT nepotřebovali, uvedlo 69 % firem. Dále firmy uváděly, že zaměstnanci neměli o tento typ školení zájem (39 % podniků, které školení v IT neposkytovaly). Odpověď, že školení v IT podnik sice nyní neposkytuje, ale plánuje to dělat v budoucnu, označilo v průměru 22 % subjektů. Nedostatek financí na vzdělávání zaměstnanců v oblasti IT deklarovalo 15 % podniků neposkytujících tento typ vzdělávání a jiné důvody označilo 6 % podniků.

V PŘÍŠTÍM VYDÁNÍ:

Láska ve statistice

Sňatky a rozvody v Česku
Jak jsme na tom se sexem
Touha mít děti se vytrácí
Co si mohou koupit milenci

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 03/2025
ROČNÍK 15, vychází 10x ročně
ELEKTRONICKÁ VERZE ČASOPISU: statistikaamy.csu.gov.cz

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@csu.gov.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí redaktor), Eva Henzlerová, Karolína Zábajníková, Jan Cieslar, Jan Ernest, Dalibor Holý, Pavel Hortig, Jiří Kamenický, Petr Musil, Jaroslav Sixta

REDAKČNÍ RADA: Ing. Marek Rojíček, Ph.D. (předseda RR), Ing. Bc. Eva Krumpová, MBA, doc. Ing. Jaroslav Sixta, Ph.D., Ing. Pavla Trendová, Ing. Petr Musil, Ph.D., Ing. Jan Ernest, Ing. Mgr. Martin Zelený, Ph.D., Ing. Petr Böhm, Ph.D., Ing. Petra Kuncová, Egor Sidorov, Ph.D., JUDr. Veronika Zavoralová, MBA, Ing. Jaromír Makovec, Mgr. Jana Nechvátalová, Mgr. Marcela Ernest Jindrová, B.A., Ing. Michal Novotný, Mgr. Jan Cieslar

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Tomáš Kubašta, Veronika Wölfelová
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Tamara Wölfelová, Erika Hanáčková
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Tereza Koutecká, freepik.com

TISK: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, csu.gov.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA & MY:
bit.ly/3ddicBp

KALENDÁŘ: Rychlé informace

DUBEN
2025

PO	ÚT	ST	ČT	PÁ	SO	NE
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

1 ÚT

Čtvrtletní sektorové účty
(4. Q 2024)

2 ST

Deficit a dluh vládních institucí
(4. Q 2024)

Notifikace deficitu a dluhu vládních institucí
(2024)

4 PÁ

Maloobchod
(2/2025)
Předběžný odhad indexu spotřebitelských cen
(3/2025)

7 PO

Zahraniční obchod se zbožím
(2/2025)

Průmysl
(2/2025)

Stavebnictví
(2/2025)

10 ČT

Pohyb obyvatelstva
(2024)

Indexy cen vývozu a dovozu zboží
(2/2025)

Indexy spotřebitelských cen – inflace
(3/2025)

16 ST

Indexy cen výrobců
(3/2025)

23 ST

Notifikace deficitu a dluhu vládních institucí
(2024)

24 ČT

Konjunkturální průzkumy
(4/2025)

30 ST

Předběžný odhad HDP
(1. Q 2025)

CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

VELKOPLOŠNÁ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ (CHKO A NP)

NP České Švýcarsko

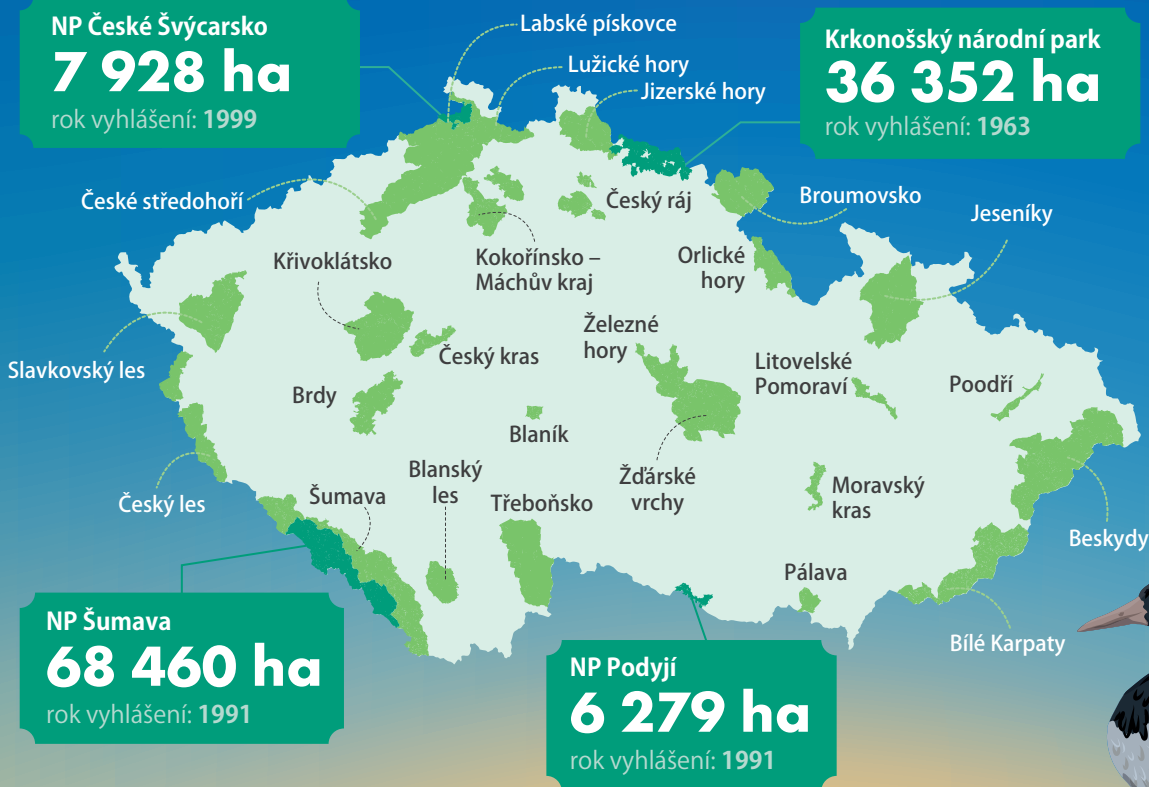
7 928 ha

rok vyhlášení: 1999

Krkonošský národní park

36 352 ha

rok vyhlášení: 1963

NP Šumava

68 460 ha

rok vyhlášení: 1991

NP Podyjí

6 279 ha

rok vyhlášení: 1991

POČET ZVLÁŠTĚ
CHRÁNĚNÝCH
ÚZEMÍ CELKEM

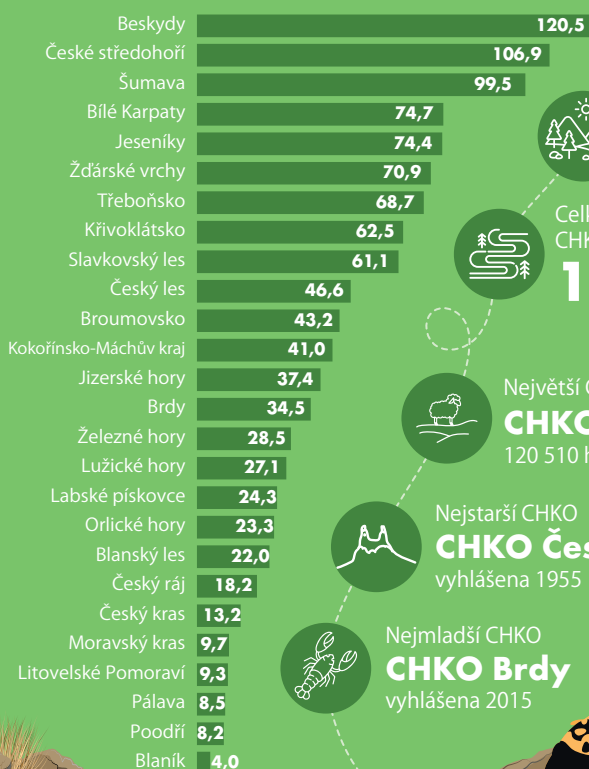
2 695

ROZLOHA CELKEM

**1 325,5
tis. ha**

ROZLOHA CHRÁNĚNÝCH KRAJINNÝCH OBLASTÍ (tis. ha)

Počet chráněných krajinných oblastí

26

Celková rozloha CHKO (tis. ha)

1 138,2

Největší CHKO

CHKO Beskydy

120 510 ha

Nejstarší CHKO

CHKO Český ráj

vyhlášena 1955

Nejmladší CHKO

CHKO Brdy

vyhlášena 2015

MALOPLOŠNÁ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

POČET CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍ

přírodní památky

1 612

přírodní rezervace

818

národní přírodní rezervace

125

národní přírodní památky

110

ROZLOHA CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍ (tis. ha)

přírodní památky

34,5

přírodní rezervace

43,7

národní přírodní rezervace

8,2

národní přírodní památky

30,4

